

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Dlouhodobá nezaměstnanost a její dekompozice v Moravskoslezském kraji
Long Term Unemployment and its Decomposition in the Moravia-silesian Region

Student: Bc. Tereza Smaržová

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Tereza Smaržová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa

Téma: Dlouhodobá nezaměstnanost a její dekompozice v Moravskoslezském kraji
Long Term Unemployment and its Decomposition in the Moravia-silesian Region

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti
 3. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji a v ČR
 4. Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji
 5. Doporučení ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BEBLAVÝ, M., I. MASELLI and M. VESELKOVÁ, eds. *Let's get to work!: the future of labour in Europe*. Vol. 1. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2014. ISBN 978-94-6138-406-5.

HORÁK, Pavel. *Role lokálních projektů v české politice zaměstnanosti: evaluační studie projektu zaměřeného na zvýšení zaměstnatelnosti zdravotně postižených osob a osob starších padesáti let*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7489-7.

CHMURA, Milan. *Nezaměstnanost jako ekonomický a sociální problém - edukační východiska z nezaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016. ISBN 978-80-7464-858-8.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

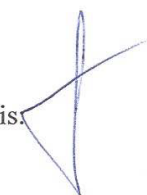
prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „Dlouhodobá nezaměstnanost a její dekompozice v Moravskoslezském kraji“, vypracovala samostatně s pomocí vedoucího diplomové práce a uvedla v ní všechny použité literární a jiné zdroje. Přílohu č. 2, která mi byla dána k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 22. 4. 2019

Podpis:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce panu prof. Ing. Jaromíru Gottvaldovi, CSc. za poskytnutý čas a rady při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala paní Ing. Vladaně Piskořové z Úřadu práce ČR - Krajské pobočky v Ostravě za vstřícnost a ochotu při poskytnutí potřebných dat.

OBSAH

1. Úvod.....	5
2. Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti.....	7
2.1. Historie	7
2.2. Dlouhodobá nezaměstnanost	8
2.3. Vývoj míry nezaměstnanosti	8
2.4. Flexibilita trhu práce.....	9
2.5. Psychologie nezaměstnanosti	9
2.6. Dlouhodobá nezaměstnanost a zdraví	11
2.7. Sociologie nezaměstnanosti.....	12
2.8. Makroekonomický postoj	12
2.9. Diverzita (rozmanitost) nezaměstnanosti	13
2.10. Základní charakteristika trhu práce.....	14
2.11. Věk a mobilita.....	16
3. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji a v České republice.....	17
3.1. Silné stránky Moravskoslezského kraje	18
3.2. Slabé stránky Moravskoslezského kraje.....	19
3.3. Aktivní politika zaměstnanosti	20
Nástroje APZ	23
Finanční prostředky na APZ	26
3.4. Vývoj nezaměstnanosti v Ostravě	26
Vývoj nezaměstnanosti v Ostravě po jednotlivých letech 2009 – 2018	27
4. Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti v Ostravě.....	62
4.1. Zdroj a techniky analýzy dat	62
Zdroj dat a jejich relevance.....	62
Technika analýzy dat	64
4.2. Výstupy analýzy	65
4.2.1 Dlouhodobá nezaměstnanost.....	65
4.2.2 Celkový počet všech nově evidovaných v okrese Ostrava	66
4.2.3 Celkový počet uchazečů o zaměstnání v letech 2013 - 2018.....	67
4.2.4 Čtvrtletní srovnání průměrné doby mužů a žen evidovaných na UP ČR v období 2013 - 2018	69

4.2.5 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo	70
4.2.6 Vzdělání	70
4.2.7 Zdravotní stav	73
4.2.8 Ukončení evidence	74
5. Doporučení ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti v kraji	76
6. Závěr	80
Seznam použité literatury	82
Seznam zkratk	85
Seznam příloh	1
Přílohy	1

1. Úvod

Hlavním tématem diplomové práce je dlouhodobá nezaměstnanost a její dekompozice. Jedná se o celospolečenský problém, se kterým se potýkají země na celém světě. Vznik a příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti jsou zkoumány významnými ekonomy již dlouhodobě. Odstranění tohoto problému je velmi složité a jednoznačně závisí na kondici ekonomiky každého státu. Aby se správně nastavovaly mechanismy, které pomáhají snižovat celkovou nezaměstnanost, je potřeba relevantních údajů o trhu práce a jeho možnostech.

Cílem této diplomové práce je na základě výsledků zjištění zmapovat vývoj nezaměstnanosti v návaznosti na úlohu Úřadu práce ČR a jeho aktivní politiku zaměstnanosti včetně jejich nástrojů. Dále navrhnout doporučení na řešení dlouhodobé nezaměstnanosti i v jiných oblastech státních politik a v neposlední řadě i na zpracovávání dat o dlouhodobě nezaměstnaných, které slouží jako významný podklad pro nastavení řešení v této oblasti.

Dalším úkolem je odhalit mezery například ve statistických údajích v rámci okresní databáze ÚP ČR, která je součástí údajů za Moravskoslezský kraj. Právě při zpracování dostupných dat budou potvrzeny některé nepřesnosti, které mohou vznikat duplicitními zápisy a nepřesným začleňováním nezaměstnaných uchazečů do jednotlivých skupin. Ty mohou mít zásadní vliv na správnou interpretaci současného stavu na trhu práce. Při řešení budou využita statistická data o vývoji dlouhodobé nezaměstnanosti v rámci okresu Ostrava, Moravskoslezského kraje a České republiky v období let 2009 – 2018. V diplomové práci je na zpracování analýzy využita horizontální metoda pro vývoj nezaměstnanosti v časovém intervalu.

První respektive druhá kapitola diplomové práce se zabývá teoretickým přiblížením tématu nezaměstnanosti, jejího vývoje, psychologických a zdravotních dopadů na obyvatelstvo. Jsou zde popsány historické prvky dlouhodobé nezaměstnanosti a další teorie stavu nezaměstnanosti, včetně jejich příčin, které vyvozují důsledky nezaměstnanosti.

Třetí kapitola je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti v České republice, specificky v Moravskoslezském kraji, se zaměřením na okres Ostrava, s časovým vývojem od roku 2009 do roku 2018.

Další kapitoly diplomové práce jsou zaměřeny na analýzu dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Ostrava, ve zkoumaném období 2013 – 2018. Byly zde

analyzovány poslední evidence všech uchazečů za dané období, jejich důvody evidence a opětovná návratnost do evidence úřadu práce. Plynule na výsledky zjištění bude navazovat sada doporučení vyvozených z analýzy včetně závěrů. Analýza stavu dlouhodobé nezaměstnanosti je také zaměřena na aktivní politiku zaměstnanosti, její nástroje a způsob podpory zaměstnanosti. Ze vzorku srovnávaných dat po jednotlivých letech bude viditelný pozitivní vývoj v oblasti zaměstnanosti. Bude zde popsána také nepostradatelná úloha Úřadu práce ČR v rámci nastavování pravidel a jejich následné kontroly dodržování.

V poslední kapitole budou popsány návrhy a doporučení na základě zjištění z porovnání jednotlivých ukazatelů, sledovaných v této diplomové práci.

Při zpracování diplomové práce je čerpáno zejména z odborné literatury, z interních materiálů a portálových dokumentů Ministerstva práce a sociálních věcí a dokumentů Úřadu práce ČR v rámci Krajské pobočky v Ostravě.

2. Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti

2.1. Historie

Po roce 1989 a změně politiky státu se začalo měnit také ekonomické chování. Jedním z průvodních jevů byl nárůst nezaměstnanosti. Tato situace je patrná z výstižného citátu „za nejvýznamnější změnu, která se po roce 1989 na trhu práce stala, byla změna poměrů, kdy z dlouhodobě trvajících „nedostatku“ pracovních sil se téměř okamžitě setkáváme s jevem, do té doby neregistrovaným, skrytě existujícím, avšak do slovníku centrálně plánované ekonomiky nepatřícím, s nezaměstnaností“ (Tvrdoh, 2008, str 53, in Ekonomická revue, 2008). Mohli bychom říci s lehkou mírou nadsázky, že od tohoto roku se lidé začínají dělit na ty, kteří by pracovat chtěli, ale není poptávka po pracovní síle, a druhou skupinu tvoří ti, kteří využívají štědrost sociálního systému. Při poklesu poptávky po pracovní síle můžeme hovořit o několika příčinách, které se na vývoji podílejí. Jde o velké zdanění práce, nepolevující legislativní prvky ochrany nezaměstnanosti, kdy musí být zaměstnavatele více v pozoru při volbě a náboru nových zaměstnanců a v neposlední řadě cyklický vývoj ekonomiky jako takové. Raju, Vodopivec a Wörgötter (2003) dodávají, „že transktivní ekonomiky začaly být konfrontovány s celou řadou z toho vyplývajících úkolů. Řada ekonomů si klade otázky typu, zda trh práce je systém podpory nezaměstnanosti a sociálních dávek, který způsobuje nechuť pracovat nebo jsou těmi aspekty, které mají negativní vliv na délku nezaměstnanosti, štedřejší sociální dávky během trvání nezaměstnanosti a delší doba jejich vyplácní.“ Někteří ekonomové mají jiné odpovědi ve smyslu „čím delší je doba trvání poskytování podpory v nezaměstnanosti, tím delší je doba trvání nezaměstnanosti“ (Tvrdoh, 2008, str 53, in Ekonomická revue, 2008).

Avšak autor Scarpetta (1996) dochází k závěru, že pokud je výše sociálních dávek vysoká, vede tento jev ke zvýšení nezaměstnanosti a také se redukuje spád přizpůsobení trhu práce k exogennímu šoku. Pokud je vyšší podpora v nezaměstnanosti, tak je zde negativní motivace domácnosti nepracovat. Nezaměstnaní jedinci, jsou demotivováni k práci a hledání si nového pracovního místa, takže přechod mechanismu nezaměstnanosti k zaměstnanosti není efektivní. „Navíc, jakmile klesne strach ze ztráty zaměstnání, stoupne tlak na zvýšení mezd.“ (Scarpetta, 1996, str. 36)

2.2. Dlouhodobá nezaměstnanost

Dlouhodobá nezaměstnanost je teoreticky praktikovaná nezaměstnanost, která trvá povětšinou déle než šest měsíců až jeden rok. Jako každý nepatřičný jev v ekonomice i dlouhodobá nezaměstnanost, přináší značně velké ekonomické a mimoekonomické náklady. Náklady jsou závislé na délce a prohloubení nezaměstnanosti, proto je podstatné vnímat dlouhodobou nezaměstnanost a poskytovat ji ráznou pozornost a opatrnost. K nejčastějším zmiňovaným tzv. nákladům mimoekonomického dopadu patří; zvýšení nemocnosti, nárůst zločinu, rozvody v manželství, tendence sklonu k alkoholismu, sebevraždy nebo sociální vyloučení apod. Dlouhotrvající nezaměstnanost se projevuje také ve ztrátě kvalifikace a vědomostí, což vede i ke ztrátě pracovních návyků. Ekonomické náklady se musí rozlišovat mezi jednotlivými nezaměstnanými, kteří spadají do nezaměstnanosti celé společnosti. Je, kdy nezaměstnanou osobu pronásleduje nižší příjem než v pracovním záprahu, lze vyjádřit pomocí tzv. „Okunova zákona, který dává do souvislosti odchylku míry nezaměstnanosti od přirozené nezaměstnanosti a odchylku skutečného produktu od potenciálního produktu, vedle ztráty produkce je však třeba do ekonomických nákladů pro společnost zahrnout i výdaje spojené s vyplacením podpor v nezaměstnanosti a různých dávek. V neposlední řadě stát z důvodu nezaměstnanosti ztrácí daňové výnosy“. (Pavelka a spol., 2011, str. 5)

Nutno podotknout, že dlouhodobá nezaměstnanost není hlavním izolovaným problémem trhu práce. Musíme se totiž na trh dívat komplexně i z jiných stran. Jsou zde charakteristiky na trhu práce, které jsou nepřímo spjaté s trhem práce. (Pavelka a spol., 2011)

2.3. Vývoj míry nezaměstnanosti

V devadesátých letech a pak na počátku nového tisíciletí se vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti v zemích Evropské unie postupně snižoval. I přesto byly země, kde se míra nezaměstnanosti zvyšovala, například země střední Evropy, jako Polsko a Slovensko, což vedlo i ke zvýšení nezaměstnanosti v České republice. Probíhaly minirecese, kdy rostla nezaměstnanost. Před rokem 1989 nezaměstnanost oficiálně v České republice neexistovala. Byla skrytá a neměřila se. Hovoříme zde o přezaměstnanosti, která byla uměle udržována. Nárůst nezaměstnanosti v České republice byl ve zvýšené míře zaznamenán až v roce 1997, kdy přesáhl 5 %. V začátcích nového tisíciletí započal nárůst nezaměstnaných osob, česká ekonomika mírně rostla a tak se míra nezaměstnanosti pohybovala pod 10 %. Poté následoval růst ekonomiky až do té doby, než jsme v roce 2004 vstoupili do Evropské unie. Ekonomický

růst přetrvával až do roku 2008 do příchodu velké hospodářské krize. Lze říci, že mezi lety 2004 a 2008 byla míra nezaměstnanosti v České republice ještě nižší než v jiných přilehlých státech Evropské unie, jako bylo třeba Maďarsko, kde se míra nezaměstnanosti zvyšovala již před obdobím hospodářské recese. (Pošta a spol.,2015)

2.4. Flexibilita trhu práce

Postup a vývoj míry nezaměstnanosti na trhu práce bývá často spojen s flexibilitou trhu práce v určité zemi. Na flexibilitu lze nahlížet z různých úhlů. Cílem flexibilních forem zaměstnání je pozitivně ovlivnit trh práce a zvýšit zaměstnanost. V tomto směru musí být podmínky flexibilního zaměstnávání motivační a musí tvořit klíčové zásady prosazování politiky a principů tzv. work life balance. V současnosti se spíše zaobíráme s neflexibilním trhem práce. Nejpodrobněji tuto situaci na trhu práce definuje Solow: *„Trh práce je neflexibilní, pokud je úroveň podpory v nezaměstnanosti příliš vysoká nebo jejich doba pobírání příliš dlouhá, nebo pokud existuje příliš mnoho restrikcí znemožňující zaměstnavatelům propouštět nebo najímat zaměstnance, nebo pokud je přípustná pracovní doba příliš těsně regulována, nebo pokud jsou nařizovány vysoké kompenzace za práci přesčas, nebo pokud obory mají přílišnou sílu chránit stávající zaměstnance proti konkurenci a ovlivňovat pohyb pracovníků v místě produkce, anebo možná, pokud jsou předpisy ochrany zdraví a bezpečnosti příliš přísné“* (Solow, 1998, str. 1, in Pošta, 2015, str. 24). Zrychlený růst ekonomiky v období než vypukla krize, postupně vedl ke snížení míry nezaměstnanosti v celé České republice. Snížování míry nezaměstnanosti také vedlo ke snižování rozdílnosti mezi regiony v České republice. *„Pokud v roce 2000 činil rozdíl mezi nejvyšší mírou nezaměstnanosti v Ústeckém kraji 16 % a nejnižší v hlavním městě Praha 4,2 %, v roce 2008 již tento rozdíl byl pouze 6,1 %, kdy hlavní město Praha mělo míru nezaměstnanosti pouhých 1,9 % a Ústecký kraj 7,9 %“* (Macáková a spol., 2015, str. 25). Na počátku ekonomické recese v roce 2009 došlo k velkému nárůstu míry nezaměstnanosti napříč celou Českou republikou.

2.5. Psychologie nezaměstnanosti

Práce, tedy možnost zaměstnání, je v dnešní době jednou z nejdůležitějších podmínek k důstojnému zařazení člověka do společnosti. Práce přináší jak materiální prospěch, tak i pocit seberealizace, pochopení a užitečnost ve společnosti. Práce zapojuje člověka do společnosti, udržuje mu řád sociálních vztahů, uspokojuje potřeby ctižádosti, dodržuje

sebeúctu a v neposlední řadě sebeuplatnění. Lze tedy říci, že práce neslouží pouze k výdělku a následnému uspokojení materiálních potřeb, ale vytváří „sociální pole strukturovaných kontaktů s možností vést rozhovory, potkávat jiné lidi a uzavírat přátelství“ (Buchtová, 2013). Jestliže člověk dokáže zvládat větší podíl práce, může své schopnosti poté zainteresovat i do schopností nových a pomalu dosahovat i jiných odborných kompetencí. Nejvíce člověk získává ze skupinových prací, kde má možnost se porovnat i s jinými lidmi a následně získat náhled na své nedostatky, na kterých poté může pracovat. Z hlediska mentální hygieny, je pracovní úsilí prospěšné, v rámci zbavení se přebytečné duševní a tělesné energie. Plno lidí nebere práci jako životní úděl, se kterým se musí smířit, ale pracují proto, že jim to dodává jakési uspokojení. Vysokou a skutečnou hodnotu práce člověk pozná tehdy, až ji ztratí. Jestliže je člověk nedobrovolně vyřazen z pracovního procesu, má to na něho špatný sociální, psychologický i zdravotní vliv. Dlouhodobá nezaměstnanost přináší ztrátu odměny, která je hlavním zdrojem uspokojování základních i vyšších životních potřeb, vznikají pak osobní a rodinné ekonomické nejistoty, člověk ztrácí rozvržení dne, pracovní návyky a dovednosti. Z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti se časem vytrácí smysl života, dochází k sociálním komplikacím, napojení nových kontaktů, chování i mezi přáteli, mnohdy i ke stavům deprese. Člověk ztrácí iniciativu a sílu se učit novým věcem, hledat nové zaměstnání a realizovat se. Pokud se člověk ocitne dlouhodobě bez práce, umocní se nejen pocity strachu, úzkosti a obav z budoucnosti, ale i pochybnosti o svých schopnostech a vědomostech. Ztráta práce, která je stále vnímána jako schopnost se začleňovat ve společnosti, udržovat si zdravý životní styl, může vést ke stresujícím životním událostem, jako je ztráta sebeúcty, životní aspirace a zdroje identity. To všechno je stále vnímáno, jako ztráta a selhání člověka samotného. (Buchtová, 2013)

V řadě regionů České republiky nepravdělně přibývalo lidí, kteří dlouhodobě ztráceli zaměstnání na trhu práce. I přesto, že plno z nich by bylo schopno uplatnit se a měli by o práci zájem, nemohou práci najít. Dá se říct, že člověk se zařadí do dlouhodobé nezaměstnanosti již po roce stráveném v evidenci. Většinou se tam mohou objevit absolventi škol, kteří po skončení školy nemohli najít uplatnění na trhu práce. (Buchtová, 2013) Musíme však podotknout, že jsou i dlouhodobě nezaměstnaní, kteří do oficiální skupiny nezaměstnaných nepatří. Řadím se tam občané, kteří nevyhledávají pomoc ze strany úřadů v hledání vhodného zaměstnání a zůstávají mimo sledovanou evidenci. Náklady spojené s platbou pojistného si hradí sami bez pomoci státu.

„Prožívání ztráty práce je pro většinu lidí závažnou psychosociální zátěží, a to za předpokladu, že pracovníci jsou o propuštění předem informováni.“ (Buchtová, 2013, str. 68) Lidé stále potřebují dostatečné společensky oceněné uznání, vedoucí k uspokojení jejich potřeb, které vycházejí z placené práce. Možnost pracovat a nárok na ocenění práce patří do skupiny základních lidských práv a svobod. Neúspěšné pokusy najít si práci vedou k apatii a mohou docílit až negativních pocitů. (Buchtová, 2013)

Obecně je dáno, že dlouhodobá nezaměstnanost je většinou spojená s dlouhodobým nebo krátkodobým stresem. Celkově má dlouhodobá nezaměstnanost negativní dopad na životní úroveň a prostředí, kdy jsou lidé paralyzováni svým neúspěchem a většinou se z této fáze nemohou jen tak lehce dostat. Obvykle se tito lidé uzavírají do sebe a ztrácí veškerý kontakt se společností. Rizikové skupiny nezaměstnaných většinou bývají absolventi středních či vysokých škol, matky s dětmi po mateřské nebo rodičovské dovolené, znevýhodněné osoby nebo jiné osoby v různých svízelných situacích. Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů nebo mladistvých, kteří nemají zájem získat nebo si hledat uplatnění na trhu práce, ukazuje na objevující se výchovné nedostatky. Pokud se tito mladí lidé nenaučí pracovním návykům, může to mít negativní dopad na celý jejich následující život. Těmto lidem by se měl trh práce otevřít na základě různých podpor v podobě rekvalifikací či jazykových kurzů. Obdobně jsou na tom starší lidé, jejichž situace bývá složitější, neboť mnohdy v pokročilém věku ztratí zaměstnání, a je pro ně mnohem obtížnější si na prahu důchodového věku najít práci. U této skupiny se psychický i zdravotní stav zhoršuje daleko rychleji než u mladistvých. Podle Švancara, *„když člověk vědomě prožívá ztrátu práce, vzniká mu jizva v kmenu života a pak se člověk stane citlivějším, žádné životní problémy nejsou nevyřešené vždy jednou provždy, ale bývá to ztráta, která se do kmene života zaryje.“* (Švancara, 1994, str. 171, 2002, Buchtová, 2013) Dalšími postiženými dlouhodobou nezaměstnaností jsou ženy, zdravotně znevýhodnění lidé, lidé bez kvalifikace nebo romské etnikum. (Buchtová, 2013)

2.6. Dlouhodobá nezaměstnanost a zdraví

Vyřazení jedince z pracovního procesu sebou nese závažné zdravotní i sociální důsledky. Práce je základní podmínkou lidské existence. Většina lidí si s prací vytvoří jakousi symbiózu, a jakmile ji někdo naruší, vznikají zde problémy, směřující k sociálním a zdravotním aspektům. K příčině ztráty práce přispívá i ekonomická krize současného světa

nebo dané země, což na sebe nabaluje mnoho vznikajících problémů, které pak vytváří i dlouhodobou nezaměstnanost. Český chirurg E. Vintrich, popisoval v polovině třicátých let zdravotní komplikace a pooperační průběh někdy až končící smrtí u vyčerpaných lidí, kteří ztratili zaměstnání. Dle jeho zkušeností se rány operovaným hojily v důsledku psychického i zdravotního vyčerpání daleko obtížněji než u zaměstnaných jedinců. Popsal: „*Beznaděj, bída, osamocenost donutila lidi (..) přes marné logičtější přemýšlení do slepé uličky důvěry v síly nekontrolovatelné a nepodléhající pozemským řádům.*“ (Vintrich, 1935, str. 103) Autor napsal, že pacienti, tedy lidé nezaměstnaní, často vyhledávají spojení se záhrobím, jelikož jejím požadavkům, díky blouznění nestačily běžné náboženské služby. (Vintrich, 1935, in Bolelucky 2013)

E. Tannay (1983) nastínil pojem „deprese z pracovní deprivace.“ Znamená to, že projevy deprese vznikají na základě fyziologických, psychologických a sociálních příčin, zejména ze ztráty práce. Deprese se zvětšuje, čím jak dlouho a jakým způsobem se člověk sám viní z toho, že ztratil zaměstnání a stal se nezaměstnanou osobou. Nezaměstnanost a deprese s ní spojená, se individuálně odráží od jedince k jedinci, záleží i na pohlaví, vyzrálosti či věku. Čím větší je frustrace a finanční prostředky se zužují, tím horší a hlubší jsou následky ve formě deprese. Z hlediska popisu trvání nezaměstnanosti, se i nezaměstnanost dělí na fáze, od šesti neděl až po dobu trvání jednoho roku. Když se člověk překlene již přes půl rok nezaměstnanosti, všechny jeho aspekty a projevy se začínají zhoršovat, tyto lidé se již začínají bát, že zůstanou ve fázi hůře umístitelných. Deprese vyvolána ztrátou uplatnění na trhu práce může způsobit závažné onemocnění. (Bolelucky, 2013)

2.7. Sociologie nezaměstnanosti

Podle českého sociologa Bruna Zwickera (1907) se sociální problematika nezaměstnanosti stává omezenou na svou stránku sociálně-nepolitickou po tu dobu, pokud se jeví jako přechodná periodická porucha v hospodářském systému. Řešení nezaměstnanosti bylo fundováno tak, že se nejdříve musel udělat rozbor důvodu nezaměstnanosti a pak se teprve mohl řešit. Prováděly se různé průzkumy, na základě kterých se pak vytvářela účinná pomoc lidem bez zaměstnání. (Zwicker, 1907)

2.8. Makroekonomický postoj

Dlouhodobá či krátkodobá nezaměstnanost je ukazatelem makroekonomickým, ve kterém se prolínají i národní ekonomiky. „*Ztráty, ke kterým dochází v období vysoké*

nezaměstnanosti, jsou největším doloženým mrháním zdrojů v soudobé ekonomice.“ (Samuelson, 1991, str. 285) Růst nezaměstnanosti a její příčiny lze odvodit s vývojem růstu hrubého domácího produktu (HDP), který nám ukazuje, jak je ekonomika dané země výkonná. Při srovnávání ekonomik a růstu HDP v různých zemích není jednoduché. Problémem mohou být slabší země v ekonomice. Kupříkladu Česká republika je dlouhodobě jedna z těch zemí, která má problémy s nezaměstnaností osob na trhu práce. Oproti sousedícím zemím jako je Německo nebo Rakousko, kde se zaměstnanost rozvíjí a nezaměstnaných ubývá. Na rozvoj zaměstnanosti a úbytek nezaměstnanosti má vliv jejich hospodářská politika, která se může stát vzorem jiným zemím, například i České republice. Cílem měření je podpora zaměstnanosti na základě vybraných ukazatelů, které se porovnávají k jiným ekonomikám zemí, jako je například Německo a Rakousko, a navrhuje se možné procesní změny pomocí nástrojů a rozvoj zaměstnanosti a sociálního rozvoje. Metodologie těchto postupů jsou hlavně analytické nástroje založené na analýze časových řád. Pro správný výsledek a výpočet je nutno používat předem dané časové řady, jako střednědobý časový výhled. Růst HDP se stále zrychluje napříč zeměmi Evropské unie. Vše také zapříčiňuje ekonomická krize, což vede k nezaměstnanosti a k stagnaci mezd, jak ukázala ekonomická krize v letech 2008 a 2013. Všechno navazuje také na kolísání inflace v dané zemi. Další z faktorů je i cena potravin, která zvyšuje inflaci. Všechno se může změnit podle prognóz do budoucnosti, když je nyní ekonomika na svém vrcholu a můžeme očekávat další přehřátí trhu práce. (Dušek, 2015)

2.9. Diverzita (rozmanitost) nezaměstnanosti

V posledních letech se rozmáhá klesající porodnost, což má za následek snížení mladé populace a neustálý nárůst populace starších. Celá tato situace má za následek opětovné zvyšování nezaměstnanosti (Velíšková, 2015). Na základě globalizace pracovního trhu, který je provázán novými technologiemi, se vytvářejí multikulturní pracoviště. Proto se stává pracovní nasazení mnohem různorodější a narůstá potřeba kvalifikovanějších pracovníků. Aby byl vyrovnán nepříznivý demografický vývoj a nenastal ekonomický kolaps, ke kterému by mohla pomoci snižující se porodnost, je rozmanitost důležitá. To vše může vést k pozitivnímu náhledu a získání práce pro dané jednotlivce. (Velíšková, 2015; Dušek, 2015)

2.10. Základní charakteristika trhu práce

Dlouhodobá nezaměstnanost je velice úzce spojena s trhem práce. Mnoho informací o nezaměstnanosti primárně pochází z Českého statistického úřadu v České republice. Průzkum trhu práce se dělá na základě výběrového šetření, které se většinou provádí čtvrtletně na vybraných ukazatelích pomocí metodiky Mezinárodní organizace práce, přičemž napomáhá i metodika z Evropského statistického úřadu. Šetření se vztahuje na pracovní síly v České republice. Většina dat je poté zveřejňována Evropským statistickým úřadem. Zkoumá se struktura obyvatelstva, ekonomicky aktivní obyvatelstvo, ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, zaměstnanost, nezaměstnanost, typy zaměstnání, časová struktura. Abychom mohli charakterizovat trh práce, musíme se nejdříve zaměřit na její nástroje, což jsou míry ekonomické a neekonomické aktivity, nezaměstnanost, zaměstnanost či míra výpočtu nezaměstnanosti. (Pavelka, 2011)

Nezaměstnanost rozdělujeme na nezaměstnanost obecnou a nezaměstnanost registrovanou. Rozdělení spočívá v tom, zda registrovaní uchazeči splňují či nesplňují podmínky pro zařazení do ILO nebo-li do Mezinárodní organizace práce. Celá metodika je daná Evropským statistickým úřadem. Nezaměstnané registruje a údaje o jejich počtu zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí v České republice, pod které spadá Úřad práce České republiky, kde se nezaměstnaní dobrovolně evidují. Úřady práce vznikly již v 90. letech, ale po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 vznikla nová metodika přepočtu a registrování nezaměstnaných uchazečů, která se uplatňuje dodnes. V rámci registrovaných nezaměstnaných osob, se jedná hlavně o osoby, které jsou připravené bezprostředně, co nejdříve nastoupit do zaměstnání, ale zatím se jim nenaskytla možnost. Je možné sledovat i velké rozdíly napříč evidovanými uchazeči o zaměstnání. V průběhu evidence mohli nezaměstnaní vykonávat tzv. nekolidující zaměstnání formou dohod o provedení práce, která nezakládala účast na důchodovém a nemocenském pojištění. Byla ve velké míře využívána zaměstnavateli, kterým vznikaly úspory z odvodů z těchto dohod a nemuseli je odvádět do systému. V současné době již institut dohody o provedení práce nelze u nekolidujícího zaměstnání využívat. Takovéto zaměstnání uchazeče je možné pouze na dohodu o pracovní činnosti nebo na základě pracovní smlouvy a za podmínek stanovených v zákoně o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. V opačném případě se tito uchazeči vyřadí z evidence nebo respektive nemohou dostat podporu v nezaměstnanosti. (Pavelka, 2011)

Dalším aspektem na trhu práce je hrubý domácí produkt, který je spojen s vývojem ekonomického stavu země, kde počítáme a zkoumáme vývoj míry nezaměstnanosti. Celková míra nezaměstnanosti se vypočítá procentním podílem nezaměstnaných osob k celkovým zaměstnaným, včetně žen a mužů. Například v roce 2002 byla míra nezaměstnanosti v České republice 8,8 %, což poukazuje na cca 450 tisíc osob bez práce. Postupem let se do roku 2008 míra nezaměstnanosti snižovala, až na cca 200 tisíc nezaměstnaných osob, jenže díky růstu reálného produktu v roce 2008 se v následujícím roce 2009 objevil velký propad ekonomiky až na 7 %, což vedlo k značnému zvýšení nezaměstnaných osob v České republice. Tento trend se začal lehce zlepšovat až do roku 2013, kdy došlo k dalšímu slabšímu propadu české ekonomiky. Možno zde i zkoumat meziroční změnu celkové míry nezaměstnanosti k té obecné míře nezaměstnanosti za kalendářní rok. K tomu povětšinou pomáhala tzv. regresivní analýza, což znamená vztah mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a výskytem dlouhodobé nezaměstnanosti.

Důležitým znakem u dlouhodobé nezaměstnanosti je její délka, kterou můžeme rozdělit do pěti skupin. A to na první tři měsíce evidence, do šesti měsíců, do jednoho kalendářního roku, nad jeden rok evidence a poslední skupinou jsou již problémoví uchazeči, kteří jsou v evidenci více jak dva roky, což jsou extrémně dlouhodobě nezaměstnaní. Čím je delší doba nezaměstnanosti, tím horší jsou sociální dispozice a další negativní dopady. Co se týče krize v letech 2008 – 2009, zde byl velký nárůst u první skupiny nezaměstnaných, a to až do tří měsíců v evidenci. Jak již bylo řečeno, nezaměstnanost se obecně člení na dlouhodobou a krátkou. Proto je tedy důležité časový rámeček specifikovat. U dlouhodobé nezaměstnanosti se vždy musíme dívat i na pohlaví, zda je bez práce více žen nebo mužů. Dlouhodobou nezaměstnanost můžeme dělit i podle vzdělání. Klasicky lze populaci rozdělit podle vzdělání do čtyř skupin, a to na osoby se základním vzděláním, středním vzděláním bez maturity, středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním. Další členění není již z tohoto pohledu tak významné. Měření dlouhodobé nezaměstnanosti u těchto skupin vychází na základě dosaženého vzdělání. Dle průzkumů u dlouhodobě nezaměstnaných je někdy překážkou při hledání zaměstnání jejich nejvyšší dosažené vzdělání. Rozdílnou situaci vnímáme u žen i mužů. Struktura dlouhodobě nezaměstnaných osob, kteří dlouhou dobu nemohou najít uplatnění, je povětšinou v úrovni střední školy bez maturity, ale v každém případě jde o individuální problém daného uchazeče. Čím vyšší je úroveň vzdělání, tím bývá nižší míra dlouhodobé nezaměstnanosti (Pavelka, 2011).

2.11. Věk a mobilita

Dalším z možných problémů dlouhodobé nezaměstnanosti je věk nezaměstnaných. S určitostí je možno říci, že obtížněji budou hledat práci uchazeči nad 55 let věku a vyšším, v porovnání s uchazeči v produktivním věku. Stejně tak jako vzdělání, i věk lze rozdělit do čtyř kategorií, a to na osoby ve věku 15 – 29 let, 30 – 49 let, 50 – 59 a na osoby starší 60 let. Za neaktivní obyvatelstvo se považují osoby do 15 let, které se soustavně připravují na budoucí povolání. Avšak skupina 15 – 29 let je považována za ošetřovanou křehkou skupinu, která může snadno upadnout do propasti dlouhodobé nezaměstnanosti. Jde o to, že tyto osoby nemají ještě tolik pracovních zkušeností a může být pro ně obtížné se na trhu práce udržet. Mladí lidé do 25 let mnohdy ještě studují vysoké školy, a teprve po 25 roku si hledají zaměstnání. Jako aktivní obyvatelstvo se považuje skupina 30 – 49 let. Jsou to lidé povětšinou v plném pracovním nasazení a budují své kariéry, tudíž je menší předpoklad, že by tato skupina významně ovlivnila počty dlouhodobě nezaměstnaných osob. Skupiny 50 – 59 a starší 60 let, bývají většinou na konci své aktivity bez snahy něco znovu budovat. Tady je velké riziko, že se mnoho z nich může stát dlouhodobě nezaměstnanými. Je zde mnoho důvodů a situací, které mohou člověka připravit o zaměstnání. Tato skupina je stále brána jako nejvíce riziková, které je nutno věnovat zvýšenou péči při hledání pracovního uplatnění. Je nutné jejich situaci řešit podpůrnými programy a opatřeními, které jsou jedním z hlavních úkolů aktivní politiky zaměstnanosti.

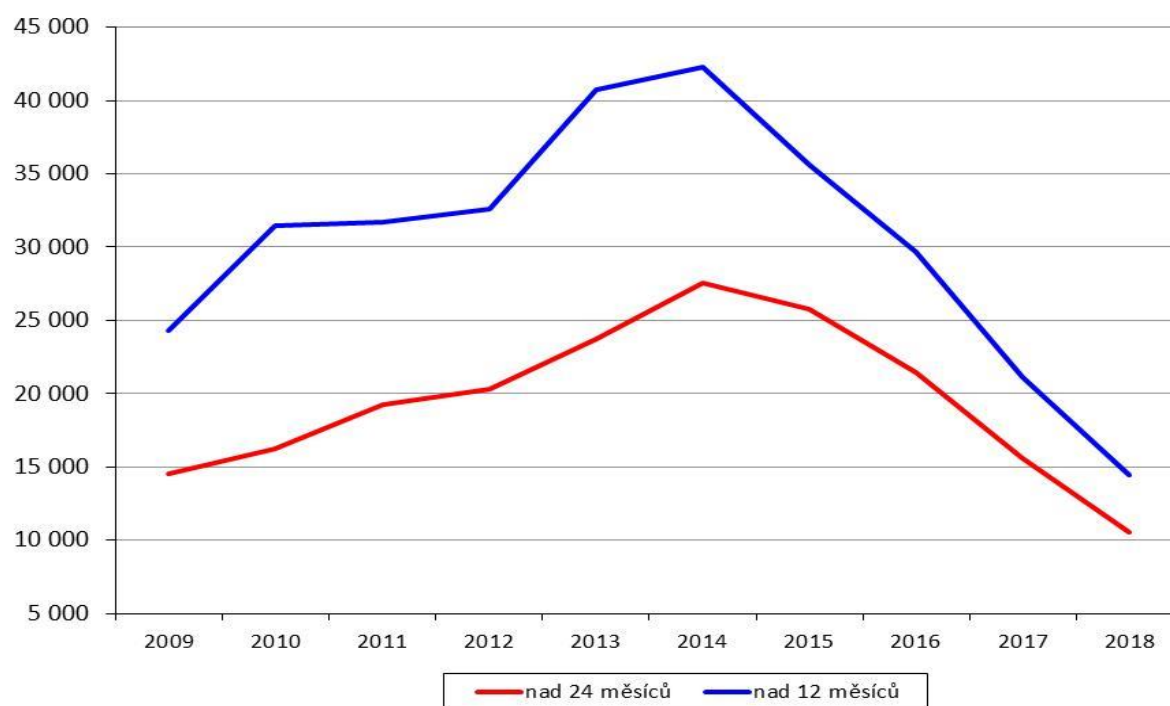
Je třeba dodat, že dalším důležitým problémem v rámci dlouhodobé nezaměstnanosti je mobilita, respektive region, ve kterém se nezaměstnané osoby nachází. Je zde aspekt problémového dojíždění za zaměstnáním a na aspekt problémového regionu, ve kterém může být výskyt nezaměstnanosti daleko vyšší než jinde. Každý kraj má svá specifika v rámci své geografické polohy, přírodního bohatství a infrastruktury. I z tohoto hlediska může být ovlivněna poptávka po pracovní síle a s tím spojená i dlouhodobá nezaměstnanost, která je napříč regiony jiná. (Makovský, 2011).

3. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji a v České republice

Kraj Moravskoslezský se nachází na východě České republiky, vedle Olomouckého a Zlínského kraje. Tvoří hraniční oblast s Polskem a Slovenskem. Tento kraj se skládá z okresů Frýdek-Místek, Bruntál, Opava, Karviná, Nový Jičín a v neposlední řadě z okresu Ostrava. Moravskoslezský kraj je také označován jako tradiční industriální oblast, kde se nachází takzvaný velký průmysl - hutnictví, hornictví a strojírenství. V rámci velké restrukturalizace v roce 1990 bylo postupně propuštěno obrovské množství zaměstnanců. Tento kraj byl nejvíce postižen z celé republiky, intenzita nezaměstnaných lidí se neustále zvyšovala, přičemž jejich největší nárůst v evidencích úřadů práce byl v letech 1997 až 1999. Menší stagnace a pokles nastal až v roce 2004 po vstupu naší země do EU. Byly odstartovány evropské dotační projekty na podporu zaměstnanosti. Lehké zlepšení nezaměstnanosti bylo zastavené dopadem celosvětové hospodářské krize v roce 2008 a pak v roce 2014. Od té doby se nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji zlepšuje. (ÚP ČR, 2018)

Na vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v posledním desetiletí nepříznivě působila nejen hospodářská krize z roku 2008, kdy celkový počet všech uchazečů o zaměstnání v následujícím roce vzrostl o více než 40 %, ale i již tradičně dlouhodobé společensko-ekonomické vlivy tohoto regionu. Jedná se především o nabízenou pracovní sílu na trhu práce, jejíž dozvuky minulosti jsou ještě stále patrné. Z historického hlediska byla pro tento kraj vždy typická fyzicky namáhavá práce bez nutnosti velkého počtu pracovníků s vyšším vzděláním. Zároveň tato obtížná práce a prostředí vedly k tomu, že zde evidujeme daleko více osob se zdravotními problémy než v jiných krajích naší republiky. Kategorie dlouhodobě evidovaných nezaměstnaných je tvořena právě těmito staršími uchazeči nad 50 let, kteří mají řadu pracovních omezení. Jsou to lidé, kteří se v minulém období uplatňovali v pracovním procesu hned po ukončení základní školní docházky. Zároveň toto specifické prostředí formovalo lidské charaktery osobitým způsobem a kumulovalo velké množství společensky nepřizpůsobených osob, které i dnes tvoří nemalou část dlouhodobě evidovaných nezaměstnaných.

Graf 3.1 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů v Moravskoslezském kraji od roku 2009

Zdroj: ÚP ČR, 2019

Za posledních deset let pozorujeme v dlouhodobé nezaměstnanosti (v evidenci nad 12 i 24 měsíců) v Moravskoslezském kraji po začátku krizového období v roce 2008 poměrně velký nárůst. Až do konce roku 2014 se u obou těchto kategorií podstatně navyšovali počty evidovaných uchazečů o zaměstnání a teprve až poté docházelo k postupnému poklesu, který pozorujeme až do dnešních dnů.

3.1. Silné stránky Moravskoslezského kraje

- ♦ MSK byl a zůstává jednou z hospodářsky nejvýznamnějších oblastí v České republice.
- ♦ Rozmanitost průmyslových odvětví včetně rozvoje oborů v oblasti informačních a komunikačních technologií.
- ♦ Existence řady firem vytvářejících ve srovnání s jinými kraji velký základní ekonomický rozvojový potenciál.
- ♦ Existence většího počtu vhodných objektů a pozemků pro nové investiční záměry i starých průmyslových areálů vybavených infrastrukturou, tzv. „brownfields“, s možností jejich využití pro rozvoj nových podnikatelských aktivit.
- ♦ Fungující průmyslové zóny a zároveň další připravované; postupný rozvoj podnikatelských aktivit firem působících v těchto zónách.

- ♦ Pohoří Beskyd a Jeseníků - vhodné oblasti pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu a ve službách.
- ♦ Výhodná geografická poloha z pohledu perspektivních dopravních tras - kraj leží na dopravní křižovatce Česko, Polsko, Slovensko a Rakousko s dobrou pozicí do východních zemí.
- ♦ Dlouhodobě fungující systém vysokoškolského technického, ekonomického a humanitního vzdělávání (existence tří univerzit a soukromé Vysoké školy podnikání, a. s.).
- ♦ Dostatečná kapacitně dimenzovaná síť středních a vyšších odborných škol.
- ♦ Zvyšující se nabídka vzdělávacích organizací s možností občanů rozšířit a doplnit si potřebné vzdělání, v budoucnu i v rámci systému celoživotního vzdělávání.
- ♦ Funkční institucionální zázemí pro řešení problémů trhu práce (úřad práce, zaměstnanecké agentury, Agentura pro regionální rozvoj, Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje, rekvalifikační a poradenské instituce apod.).
- ♦ V roce 2011 vznik Moravskoslezského paktu zaměstnanosti mezi Moravskoslezským krajem, Sdružením pro rozvoj Moravskoslezského kraje, Krajskou hospodářskou komorou MSK a Regionální radou Regionu soudržnosti Moravskoslezsko. Jedná se o dlouhodobé strategické partnerství desítek podnikatelských subjektů, škol a dalších institucí v MSK včetně KrP v Ostravě, které si klade za cíl užší spolupráci, komplexnější řešení problémů a konečnou změnu v dlouhodobé nepříznivé situaci na zdejším trhu práce. (ÚP ČR, 2019)

3.2. Slabé stránky Moravskoslezského kraje

- ♦ Nepříznivá struktura ekonomiky daná historickým vývojem - silné soustředění průmyslové činnosti na těžbu uhlí, hutnictví a těžké strojírenství, které přichází do útlumu.
- ♦ Velká energetická náročnost a vysoké režijní náklady u řady výrobních odvětví.
- ♦ Obtížně řešitelné ekologické problémy spojené zejména s předchozí (Ostrava) a současnou (okresy Karviná a Frýdek-Místek) těžbou uhlí a jejím postupným útlumem.
- ♦ Na značné části území kraje ztížené podmínky zemědělského hospodaření (ekologické zábrany, klimatické podmínky apod.), což omezuje možnosti pěstování ekonomicky výhodných plodin a způsobuje útlum zemědělských výrob zejména v podhorských a horských oblastech.

- ♦ Morální i fyzická zastaralost značné části dopravní infrastruktury především v periferních oblastech MSK.
- ♦ Dopravní obslužnost je v některých částech kraje velmi rozdílná a z ekonomického hlediska těžko řešitelná. Z toho plynoucí vysoké náklady pro obyvatele na dopravu do zaměstnání.
- ♦ Vysoký podíl sociálně nepřízpůsobených obyvatel.
- ♦ Velký problém získat vysokoškolsky vzdělané odborníky z jiných částí ČR.
- ♦ Dlouhodobý odliv kvalifikovaných pracovních sil z Moravskoslezského kraje.
- ♦ Podíl nezaměstnaných osob po delší dobu převyšuje celorepublikový průměr se značným podílem dlouhodobě nezaměstnaných osob, zejména z rizikových skupin.
- ♦ Vysoký počet občanů se zdravotním postižením většinou jako důsledek jejich předchozího dlouholetého zaměstnání v těžkém průmyslu.
- ♦ Dlouhodobý strukturální nesoulad mezi nabídkovou a poptávkovou stranou trhu práce v MSK (především nedostatek pracovníků v řemeslných a technických profesích) (ÚP ČR, 2018).

3.3. Aktivní politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je souhrn opatření, kterými jsou spoluvytvářeny podmínky pro rovnováhu na trhu práce a pro účinné využití pracovních sil. Zahrnuje činnosti státu, které mají za cíl optimalizovat fungování trhu práce pomocí nástrojů, které ovlivňují nabídku a poptávku práce s cílem dosahování nejlepšího a nejpríznivějšího vývoje plné zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti. Politiku zaměstnanosti lze rozdělit na 2 části, aktivní politiku zaměstnanosti, která se snaží zvyšovat zaměstnanost, a pasivní politiku zaměstnanosti, která tlumí dopady nezaměstnanosti.

Státní politiku zaměstnanosti vytváří stát a uplatňuje, resp. spravuje prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí a Úřadu práce České republiky. Na politice zaměstnanosti se podílejí další subjekty činné na trhu práce, zejména zaměstnavatelé a odborové organizace; stát spolupracuje i s dalšími subjekty činnými na trhu práce, zejména s územními samosprávnými celky, profesními organizacemi, sdruženími osob se zdravotním postižením a organizacemi zaměstnavatelů.

Stát se prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti, jak již bylo uvedeno, snaží zvyšovat zaměstnanost, a to s cílem napomáhat především obtížně umístitelným skupinám uchazečů o zaměstnání v jejich uplatnění na trhu práce. Takto činí prostřednictvím souhrnu nástrojů a opatření, které jsou dále blíže specifikovány. Při uplatňování jednotlivých nástrojů a opatření jsou zohledňována specifika jednotlivých regionů trhu práce s jejich poptávkou a nabídkou práce, strukturou nezaměstnaných osob a je významně ovlivněna přiděleným objemem finančních prostředků prostřednictvím kapitoly státního rozpočtu na Ministerstvu práce a sociálních věcí. V rámci celé republiky se od roku 2007 realizují projekty v rámci Operačního programu z investičních fondů Evropské unie. Jedním z prvních byl Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, který platil od roku 2007 do roku 2013 a na něj navazoval Operační program Zaměstnanost, který trvá od roku 2014 do roku 2020. Tyto programy jsou velmi důležité hlavně pro podporu zaměstnanosti v České republice. V rámci Evropského sociálního fondu a příslušného operačního projektu se realizují národní individuální projekty, které spravují všechny Krajské pobočky Úřadu práce ČR, jejichž podmínky platí plošně pro celou republiku a dále regionální individuální projekty, kterých je mnoho a jejich zaměření se může v každém regionu lišit podle jednotlivých místních specifik. Tyto projekty jsou velkou podporou pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti pro snížení nezaměstnanosti na celém území České republiky.

Pomocí statistik a metod pro výpočet a zpracování nezaměstnanosti v celém území můžeme porovnat dvě období, a to rok 2009 po hospodářské krizi a rok 2017, kdy byla ekonomika státu v dobré kondici.

V roce 2009 Ministerstvo práce a sociálních věcí stanovilo pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti zájmové skupiny uchazečů o zaměstnání, které budou Úřadem práce podporovány:

- mladí do 20 let,
- staří nad 50 let věku,
- ženy,
- dlouhodobě nezaměstnaní (uchazeči, kteří jsou v evidenci déle než 5 měsíců),
- osoby pečující o děti do 15 let.
- osoby dotčené současnou hospodářskou recesí. (MPSV, 2009)

Postupně se také úřady měly zaměřit na zvýšení aktivní spolupráce mezi zaměstnavateli, veřejnou správou na krajích a v obcích, podpory osob se zdravotním postižením, zlepšení vzdělávacích a poradenských institucí a aktivit dalšího vzdělávání při naplňování rekvalifikačních kurzů uchazečů nebo zájemců o zaměstnání. Nedílnou součástí byla i podpora aktivního zapojení žen a jejich uplatnění na trhu práce a v neposlední řadě využívání prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím výše uvedených národních a regionálních projektů v Operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Právě v roce 2009 došlo k poklesu výkonnosti české ekonomiky, což negativně ovlivnilo celkovou zaměstnanost. Výsledkem bylo zvýšení počtu nezaměstnaných osob a růst evidovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce. *„Průměrný počet uchazečů o zaměstnání 465,6 tisíc byl o 141,0 tisíc vyšší než v předchozím roce 2008. Naopak průměrný počet volných pracovních míst 48,6 tisíc byl meziročně nižší o 93,2 tisíc míst. Průměrný podíl uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti se meziročně zvýšil z 33,7 % na 40,4 %, při nárůstu jejich absolutního počtu ze 109,4 tisíc na 188,1 tisíc nezaměstnaných“ (MPSV 2009).* Počet uchazečů na jedno pracovní místo se začal po roce 2009 snižovat a tím docházelo ke snižování počtu uchazečů v evidencích úřadů práce. *„Počet osob, které odešly z evidence ÚP v roce 2009, vzrostl o 56,2 tisíc a činil 637,1 osob. Z nich se zaměstnalo 401,9 tisíc osob, což je oproti roku 2008 více o 40,7 tisíc.“ (MPSV 2009)*

V oblasti vzdělání ještě v roce 2009 byl vyšší podíl nezaměstnaných s výučním listem a maturitním vysvědčením, poté byl naopak postupně zaznamenán nárůst nezaměstnaných osob se základním vzděláním. Vývoj nezaměstnanosti a její celkový pokles je patrný ve srovnání s rokem 2017.

Rok 2017 je období, kdy byla aktivní politika zaměstnanosti již ve větší míře napojená na čerpání prostředků z Evropského sociálního fondu v rámci individuálních projektů. Proto jako hlavní dokument byl stanoven „Evropa 2020“ a „Národní reforma České republiky“, oba dokumenty byly, respektive stále jsou zaměřeny, na podporu oblasti zaměstnanosti do roku 2020, tedy do konce druhého programového období Operačního programu Zaměstnanost (2014-2020). Jsou zde nastaveny hlavní cíle:

Národní cíl:

- „zvýšení celkové míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20 - 64 let na 75 %“

Národní dílčí cíle:

- Zvýšení míry zaměstnanosti žen ve věkové skupině 20 - 64 let na 65 %
- Zvýšení míry zaměstnanosti starších pracovníků 55 - 64let na 55 %
- Snížení míry nezaměstnanosti mladých osob věkové skupiny 15 - 24 let o třetinu oproti roku 2010
- Snížení míry nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací o čtvrtinu oproti roku 2010 (MPSV, 2017)

Cíle aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2017 určené Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) byly naplňovány v rámci aktivní politiky zaměstnanosti a realizovány na základě kritérií, které si určily jednotlivé pobočky Úřadu práce ČR podle metodického řízení Generálního ředitelství v Praze. V roce 2017 bylo hlavním cílem podpořit uchazeče o zaměstnání, kteří jsou v evidenci déle než 5 měsíců. Zde patřili lidé do 30 let nebo nad 50 let věku, a také zdravotně znevýhodněné osoby do druhého stupně invalidity. Mimo jiné i další skupiny, jako matky s dětmi, či osoby, u kterých hrozilo sociální vyloučení a psychická újma. Celkově se musely úřady práce zaměřit na vzájemnou provázanost nástrojů APZ, spolupráci se zaměstnavateli, neziskovými organizacemi a také vzdělávacími programy ve školách a školicích zařízeních. Pomocí projektů jak celorepublikových, tak regionálních byly poskytovány školení a semináře pro pomoc mladým a starším uchazečům, kde byla snaha o zvýšení sebevědomí a znalostí pro uplatnění se na pracovním trhu.

Nástroje APZ

V rámci snižování nezaměstnanosti napříč celou Českou republikou byly vytvořeny a v Zákoně o zaměstnanosti zakotveny nástroje pro podporu politiky zaměstnanosti, které společně s účinnými opatřeními mají vliv na snížení počtu nezaměstnaných:

- a) Rekvalifikace – se zabývají především získáním nové kvalifikace a zvýšením, rozšířením nebo prohloubením stávajících dovedností a kvalifikace, včetně udržování a obnovováním. Za rekvalifikaci se považují nově dosažené kvalifikace pro pracovní uplatnění fyzické osoby, která dosud neměla dostatečnou kvalifikaci potřebnou pro uplatnění na trhu práce. Při určení obsahu a rozsahu rekvalifikací se vychází z dosažené kvalifikace dotyčné fyzické osoby, zdravotního stavu, schopností a zkušeností, která formou rekvalifikace získá nové teoretické znalosti a praktické dovednosti v rámci další profese. Rekvalifikace se poskytuje na základě dohody mezi

Úřadem práce a uchazečem o zaměstnání nebo zájemcem o zaměstnání, pokud to potřebují k uplatnění na trhu práce. (ÚP ČR, 2018)

- b) Investiční pobídky – je nástroj, prostřednictvím kterého se hmotně podporují zaměstnavatele, kterým bylo vydáno rozhodnutí o příslibu investiční pobídky, a při vytváření nových pracovních míst nebo rekvalifikace nebo školení nových zaměstnanců. (ÚP ČR, 2018)
- c) Veřejně prospěšné práce - jsou časově omezené pracovní příležitosti spočívající hlavně v údržbě veřejných prostranství, úklidu, údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných obdobných činností ve prospěch obcí, státních a jiných obecně prospěšných institucí, které poskytuje zaměstnavatel nejdéle na 24 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, i opakovaně pro uchazeče o zaměstnání. Tyto pracovní příležitosti vznikají na základě uzavřené dohody s Úřadem práce, který může zaměstnavateli poskytnout příspěvek až do výše skutečně vynaložených nákladů na mzdy nebo platy těchto zaměstnanců, včetně pojistného na sociální zabezpečení a na příspěvek státní politiky zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel odvádí z vyměřovacího základu zaměstnance. (ÚP ČR, 2018)
- d) Společensky účelná pracovní místa – jsou taková místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje po dohodě s Úřadem práce, kdy tato místa obsazuje uchazeči o zaměstnání, kteří se nemohou jinak uplatnit, tj. uchazeči, kterým je na úřadu práce věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání. Společensky účelným pracovním místem je i pracovní místo, které zřídí sám uchazeč o zaměstnání, tím že začne provozovat samostatně výdělečnou činnost. Výše příspěvku je závislá na typu společensky účelného pracovního místa a je určena zákonem a vnitřními řídicími akty ÚP ČR.
- e) Překlenovací příspěvek – příspěvek může Úřad práce poskytnout osobě samostatně výdělečně činné, která obdržela příspěvek na společensky účelné pracovní místo zřízené pro výkon samostatně výdělečné činnosti (SÚPM-SVČ), a to na úhradu provozních nákladů. Příspěvek se poskytuje nejdéle na dobu max. pěti měsíců ve výši určené zákonem. O příspěvek se žádá nejpozději do 30 kalendářních dnů ode dne

uzavření dohody na SÚPM-SVČ. Za provozní náklady se považují náklady na nájemné a služby s tím spojené, dále náklady na dopravu materiálu a výrobků, na náklady na údržbu objektu, který je označen jako prostor k vykonávání samostatně výdělečné činnosti podpořené osoby. (ÚP ČR, 2018)

- f) Příspěvek na zapracování – se poskytuje zaměstnavateli, pokud má uzavřenou dohodu s Úřadem práce a přijímá na pracovní místo uchazeče o zaměstnání, kterému musí úřad práce věnovat zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání. Příspěvek se poskytuje maximálně po dobu tří měsíců. Měsíční příspěvek na jednu fyzickou osobu je maximálně polovina minimální mzdy. (ÚP ČR, 2018)
- g) Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program – tento příspěvek je poskytován na základě uzavřené dohody mezi úřadem práce a zaměstnavatelem, který přechází na nový podnikatelský program a na základě toho nemůže zabezpečit práci pro své zaměstnance v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. Příspěvek se poskytuje na částečnou úhradu náhrady mzdy, která zaměstnanci přísluší podle pracovněprávních předpisů. (ÚP ČR, 2018)
- h) Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením – Úřad práce poskytuje příspěvek na základě uzavřené dohody se zaměstnavatelem, který zřídil pracovní místo pro osobu se zdravotním postižením, které musí udržovat po dobu 3 let. Zaměstnavatel může zřizovat i více takových míst. Úřad práce může poskytnout, opět na základě vzájemně uzavřené dohody, zaměstnavateli příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. (ÚP ČR, 2018)
- ch) Cílené programy k řešení zaměstnanosti – K snižování nezaměstnanosti lze využívat programy aktivní politiky zaměstnanosti, které jsou zaměřené jak na regiony České republiky, tak celostátně. Zde jsou nyní nejvíce jsou využívány finanční prostředky z Evropského sociálního fondu v rámci projektů, které podporují zvyšování zaměstnanosti. Programy celostátního charakteru schvaluje vláda České republiky a programy regionálního typu potom příslušná ministerstva. (ÚP ČR, 2018)

- i) Poradenství – jedna z nejdůležitějších činností úřadu práce, prostřednictvím které se zjišťují osobnostní a kvalifikační předpoklady fyzických osob pro správnou volbu a nalezení vhodného zaměstnání. (ÚP ČR, 2018)

Finanční prostředky na APZ

Finanční prostředky na státní politiku zaměstnanosti (SPZ) jsou rozděleny na prostředky na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) a pasivní politiku zaměstnanosti (PPZ), Výše zmíněné nástroje a soubory opatření jsou podporovány finančními prostředky, které jsou každoročně na aktivní politiku zaměstnanosti vynakládány jednak ze státního rozpočtu, tak i z Evropského sociálního fondu. Přehled výdajů v rámci jednotlivých let ukazuje tabulka v příloze č. 2. Nejvyšší výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti byly vynaloženy v roce 2009 po hospodářské krizi a paradoxně nejvíce z aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2015, kdy byla podpora hlavně financována z Evropských fondů v rámci projektové dokumentace.

3.4. Vývoj nezaměstnanosti v Ostravě

Dlouhodobý vývoj na trhu práce v okrese Ostrava, v krajské městě Moravskoslezského kraje a počtem obyvatel třetím nejlidnatějším městem v České republice, probíhala od roku 1992 velká restrukturalizace hospodářské politiky, která byla mnoho let provázena uvolňováním tisíců zaměstnanců průmyslových podniků, která trvala až do roku 2003, kdy neustále narůstal počet evidovaných osob na úřadech práce. (ÚP ČR, 2009) Dalším významným vlivem byl pokles ekonomiky státu včetně všech jejích důsledků, tedy zvyšování nezaměstnanosti. Okres Ostrava patří dlouhodobě v ČR ke strukturálně nejpostiženějším oblastem, kde došlo k razantnímu útlumu těžkého průmyslu a skokově se nezaměstnanost výrazně zvýšila. Největší intenzita nárůstu a tempo poklesu personálních stavů u zaměstnavatelů v Ostravě bylo v letech 1997 až 1999, kdy nezaměstnanost prudce stoupala. Ve srovnání s předchozím obdobím začal narůstat počet lidí hledajících zaměstnání, a to cca o 176 % osob. „Od února 2004, kdy byl stav evidovaných UoZ (30 396) nejvyšší v celé historii ÚPO, se stav uchazečů postupně snižoval až do října 2008, kdy bylo v evidenci 14 654 osob, což bylo nejméně od května 1998. Pak se situace vlivem dopadu celosvětové hospodářské krize začala zhoršovat a do konce roku 2009 se stav evidovaných uchazečů zvýšil až na 20 400, to je o 5 746 (+39,2 %).“ (ÚP ČR, 2009) Další nárůst nezaměstnanosti pokračoval v letech 2013 a 2014 a poté se situace začala postupně zlepšovat. (ÚP ČR, 2017)

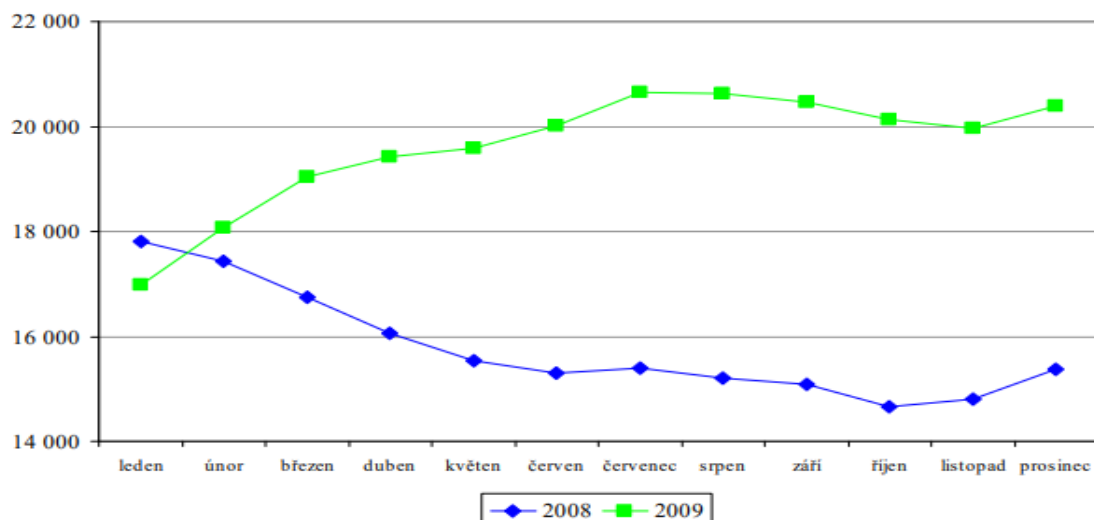
Vývoj nezaměstnanosti v Ostravě po jednotlivých letech 2009 – 2018

Rok 2009

V rámci demografické situace v roce 2009 bylo v okrese Ostrava 336 735 trvale bydlících obyvatel, z toho cca 52 % žen. Ve srovnání s předchozím obdobím došlo z různých důvodů ke snížení počtu obyvatel, například z důvodu odcestování do ciziny za prací. Došlo k úbytku obyvatel v produktivním věku cca o 1 116 osob. Naopak se zvýšil počet obyvatel ve věku nad 65 let. Celková zaměstnanost v Ostravě v roce 2009 byla ovlivněna dopadem velké světové finanční a hospodářské krize z roku 2008, což zapříčinilo extrémně nízké využití výrobních kapacit a pokles investic. Tento nepříznivý fakt měl velký vliv na celý region Ostravska, jelikož se zde nacházelo velké množství velkých průmyslových podniků. Také závislost některých společností na exportu svých výrobků měla negativní dopad na jejich výrobu a hospodaření. V této souvislosti nastal nepříznivý vývoj na poptávkové straně trhu práce, protože podniky byly nuceny snižovat své náklady, například propouštěním svých zaměstnanců. Počty uchazečů o zaměstnání se oproti minulým létům začaly výrazně zvyšovat. V tomto období byl průměrný počet 30 uchazečů na jedno pracovní místo, to je o 20 uchazečů na jedno pracovní místo více než v letech před krizí. (ÚP ČR, 2017)

Z grafu 3.2 je patrný velký nárůst počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání až do července. Největší počet nezaměstnaných osob byl na začátku roku 2009, poté byl zaznamenán od srpna do listopadu 2009 lehký pokles, ale v prosinci přišlo opět zvýšení cca o 400 uchazečů. Celkově za celý rok 2009 se počet uchazečů o zaměstnání podle dostupných statistik a výpočtů zvýšil zhruba o 5 000 (v Ostravě) proti předešlému období. Situace se pak již extrémně nezhoršovala, i když byly prognózovány mnohem větší následky recese. Předpokládalo se, že množství uchazečů o práci v Ostravě se zvýší na 24 tisíc uchazečů a v případě lepší varianty na 22 tisíc uchazečů. Tato prognóza se ale nakonec nepotvrdila. Ke zmírnění negativního trendu na trhu práce přispělo využívání finančních prostředků některých zaměstnavatelů určených na zabezpečení vzdělávacích kurzů pro nové pracovníky, včetně pokrytí nákladů na jejich mzdy a cestovné s tím spojené v rámci projektů. V roce 2009 to byl především projekt „Vzdělávejte se!“ z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost financovaného z Evropského sociálního fondu. (ÚP ČR, 2010)

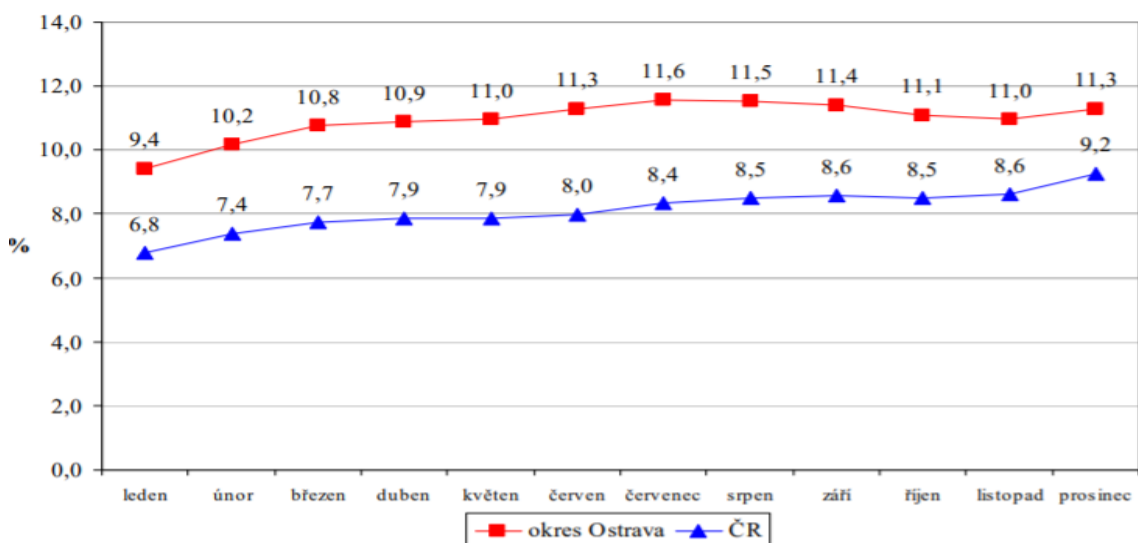
Graf 3.2 Srovnání počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2008 a 2009

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2009

Ze srovnání evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2008 a 2009 je vidět výrazný pokles počtu evidovaných. Míra registrované nezaměstnanosti v prosinci 2009 byla v Ostravě 11 %, což ukazuje meziroční nárůst o 2,1 procentního bodu. V níže uvedeném grafu č. 3.3 je sledován vývoj nezaměstnanosti v okrese Ostrava ve srovnání s celou republikou, kde se téměř přesně kopíruje celorepublikový vývoj a dokonce v druhé polovině roku 2009 je vývoj v okrese Ostrava příznivější než celostátní průměr. (ÚP ČR, 2009)

Graf 3.3 Srovnání vývoje nezaměstnanosti v Ostravě a České republice v roce 2009

Zdroj: ÚP ČR, 2010

Na graf 3.3 navazuje tabulka s mírou nezaměstnanosti za celou Českou republiku, Moravskoslezský kraj a okresní město Ostrava.

Tab. 3.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2009	míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava (%)	míra nezaměstnanosti v MSK (%)	míra nezaměstnanosti v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci všech úřadů práce ČR
leden	9,4	9,7	6,8	18.
únor	10,2	10,5	7,4	18.
březen	10,8	11,0	7,7	16.
duben	10,9	11,1	7,9	16.
květen	11,0	11,3	7,9	16.
červen	11,3	11,5	8,0	15.
červenec	11,6	11,8	8,4	15.
srpen	11,5	11,8	8,5	17.
září	11,4	11,7	8,6	19.
říjen	11,1	11,5	8,5	20.
listopad	11,0	11,5	8,6	23.
prosinec	11,3	12,1	9,2	25.

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2009

Tabulka č. 3.1 prezentuje vývoj nezaměstnanosti v okrese Ostrava, MSK a v ČR v celém roce 2009. V osmi měsících roku dosahovala nebo převyšovala míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava 11% hranici, nejhorší byla situace v červenci (11,6 %). Celorepublikově byla největší míra nezaměstnaných v prosinci 2009. V Moravskoslezském kraji dosáhla míra nezaměstnanosti na konci sledovaného roku přes 12 %. (ÚP ČR, 2010)

Délka evidence

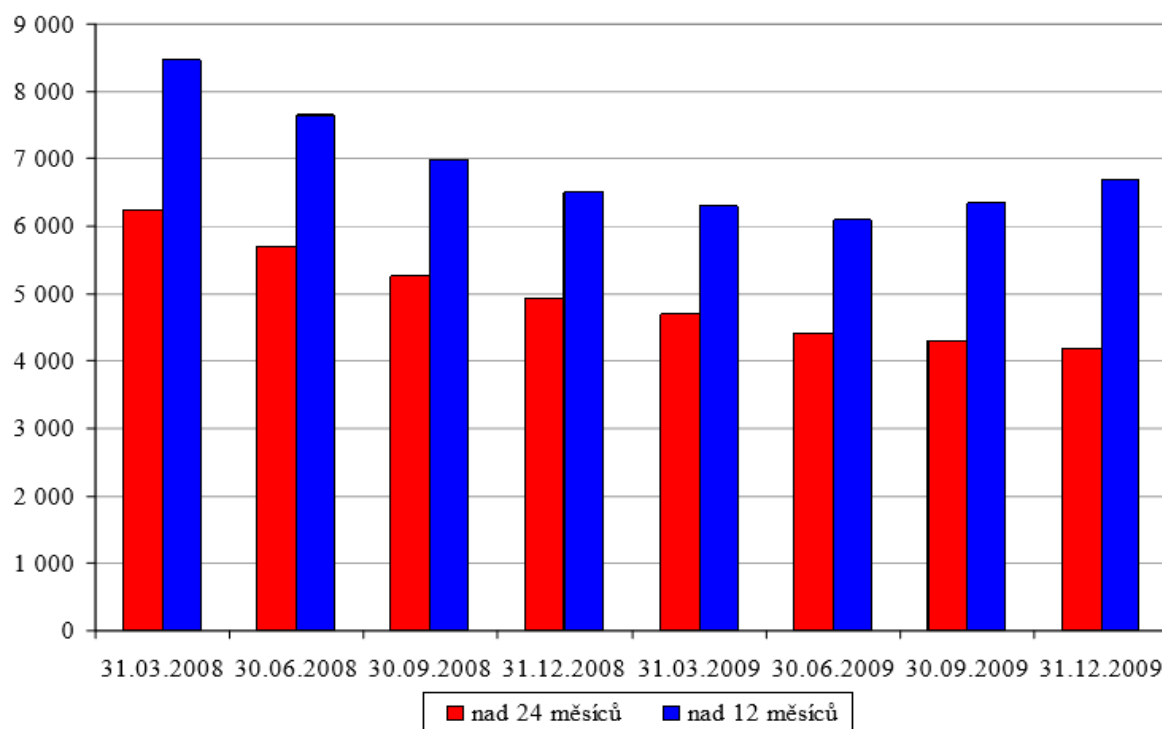
Tab. 3.2 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2008		30.06.2009		31.12.2009	
	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	4 356	28,4	5 792	28,9	5 135	25,2
3 - 6 měsíců	2 514	16,4	4 936	24,7	3 970	19,5
6 - 9 měsíců	1 179	7,7	1 981	9,9	2 490	12,2
9 -12 měsíců	810	5,3	1 228	6,1	2 109	10,3
12 - 24 měsíců	1 583	10,3	1 653	8,3	2 511	12,3
nad 24 měsíců	4 920	32,0	4 428	22,1	4 185	20,5
celkem	15 362	100,0	20 018	100,0	20 400	100,0

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2009

V závěru prosince 2009 bylo v okrese Ostrava evidováno 11 295 nezaměstnaných osob, což je o 2 803 více než v prosinci minulého roku. Podíl této skupiny registrovaných uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu nezaměstnaných osob zůstal v meziročním porovnání téměř na stejné úrovni. Došlo pouze ke zvýšení o 0,1 procentního bodu a koncem roku 2009 činil 55,4 %. (ÚP ČR, 2010)

Graf 3.4 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2008

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2009

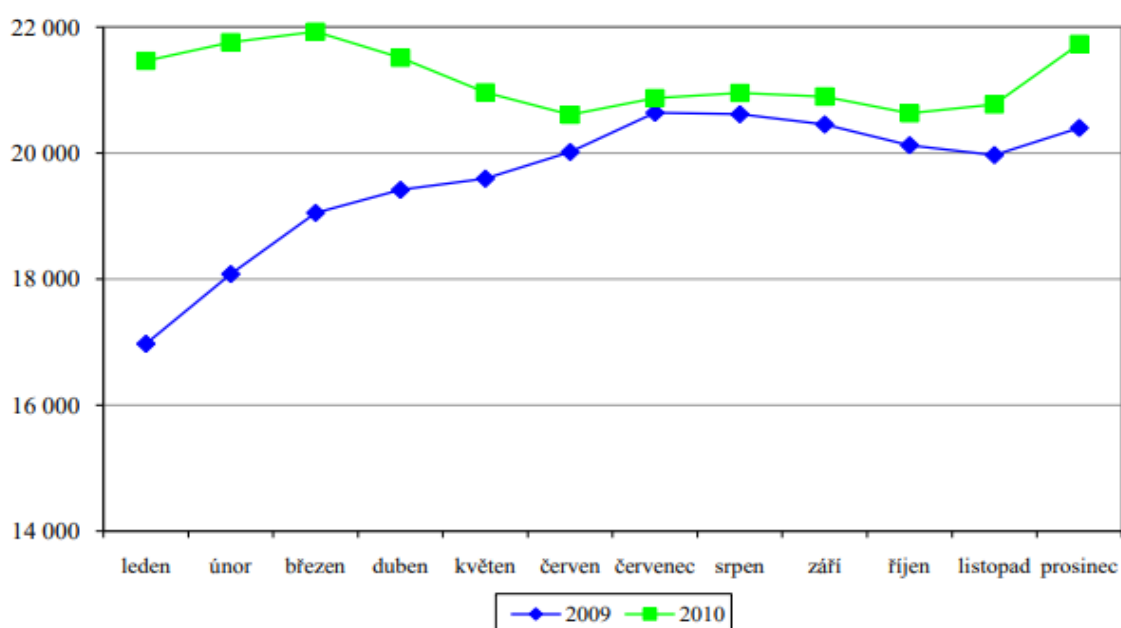
Z uvedeného grafu 3.4 je patrné, že zatímco počet evidovaných osob nad 12 měsíců v první polovině roku 2009 klesal a v jeho druhé polovině se opět zvyšoval, počet osob, které byly v evidenci úřadu práce více než 24 měsíců se během sledovaného roku mírně snížil.

Rok 2010

V roce 2010 se v okrese Ostrava oproti roku 2009 nezaměstnanost nesnížila, stále byl viděn vliv dopadu velké hospodářské krize. Průmysl byl stále zasažen krizí a z tohoto titulu se stále nezvyšovala poptávka po pracovní síle. Mírné zlepšení nastalo u exportu našeho zboží, a to například do Německa, zde určitá část firem zaznamenala zlepšení situace. Níže v grafu 3.5 je patrné, že počet nezaměstnaných osob z roku 2009 byl na začátku roku 2010 ještě vyšší. Ve druhém čtvrtletí pak začal počet evidovaných uchazečů klesat cca na 21 tisíc.

Tato situace vydržela přibližně půl roku, v prosinci pak nezaměstnanost opět stoupla. Podle analýzy úřadu práce „celkově se během sledovaného období zvýšil evidovaný stav uchazečů o zaměstnání o 1 332 a jejich počet v závěru roku stoupl až na 21 732“ (ÚP ČR, 2009). Také v tomto roce byl využíván projekt „Vzdělávejte se!“, podporovaný z Evropského sociálního fondu. Průměrně bylo v roce 2010 cca o 1 600 uchazečů více než v předešlém roce. Viz grafické znázornění č. 3.5. (ÚP ČR, 2011)

Graf 3.5 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2009 a 2010

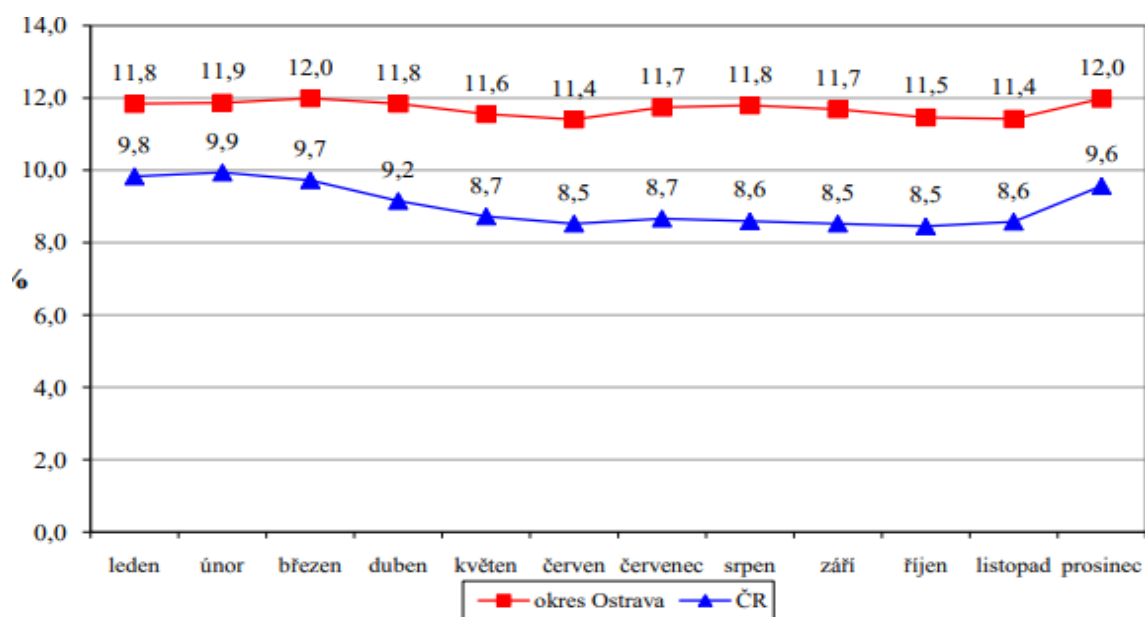

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2011

Vývoj nezaměstnanosti na Ostravsku v grafu 3.6 a v tabulce 3.3 kopíruje celorepublikový vývoj. Míra registrované nezaměstnanosti na konci roku 2010 činila v okrese Ostrava 12,0 %, což znamená meziroční nárůst o 0,7 procentního bodu. Porovnáme-li výši míry nezaměstnanosti všech okresů ČR, tak dojdeme k závěru, že ostravský okres byl v roce 2010 mezi 11. (září) až 27. místem (únor).

V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky v lednu a únoru 2010 třetí místo. V následujících měsících pak druhé místo. (ÚP ČR MSK, 2011)

Graf 3.6 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava a ČR v roce 2010

Zdroj: ÚP ČR, 2011

Tabulka 3.3 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2010	míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava (%)	míra nezaměstnanosti v MSK (%)	míra nezaměstnanosti v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci všech úřadů práce ČR
leden	11,8	12,8	9,8	26.
únor	11,9	12,9	9,9	27.
březen	12,0	12,7	9,7	24.
duben	11,8	12,1	9,2	18.
květen	11,6	11,6	8,7	17.
červen	11,4	11,4	8,5	15.
červenec	11,7	11,6	8,7	13.
srpen	11,8	11,5	8,6	12.
září	11,7	11,5	8,5	11.
říjen	11,5	11,4	8,5	13.
listopad	11,4	11,3	8,6	15.
prosinec	12,0	12,4	9,6	21.

Zdroj: ÚP ČR, 2011

Tabulka 3.3 poukazuje, že v okrese Ostrava ve sledovaném období byla stále velká registrovaná nezaměstnanost, jako v minulých letech. V roce 2010 se do evidence úřadu práce v Ostravě nově přihlásilo 25 212 osob. Tento počet představuje pátý nejvyšší stav za celou dobu existence ÚP. Nejvíce nových zájemců o práci přišlo na ÚP v měsíci lednu a září. (ÚP ČR, 2011)

„V největším množství se přišli zaevidovat od významných ostravských zaměstnavatelů bývalí zaměstnanci MANPOWER, spol. s r. o., SUNGWO HITECH s. r. o., Flexl T agency s. r. o., HRUŠKA, spol. s r. o., EDYMAX Holding, a. s. a OKK Koksovny, a. s. Služby také vyhledalo 1 347 bývalých živnostníků, kteří ukončili, respektive přerušili svoji samostatnou výdělečnou činnost. O zprostředkování zaměstnání rovněž požádalo téměř pět set osob po výkonu trestu odnětí svobody. Vyřazeno z evidence bylo celkem 23 880 uchazečů (meziročně o 818 více), z nichž 14 470 (60,6 %) nastoupilo do zaměstnání nebo začalo samostatně podnikat. Tento počet byl dokonce o 1 156 vyšší než v roce 2009, a to i přesto, že ve sledovaném roce byla situace na trhu práce méně příznivá. V porovnání s předešlým rokem bylo za rok 2010 vyřazeno méně osob (-206) pro porušení některého z ustanovení ZoZ.“ (ÚP ČR MSK, 2011)

Délka evidence

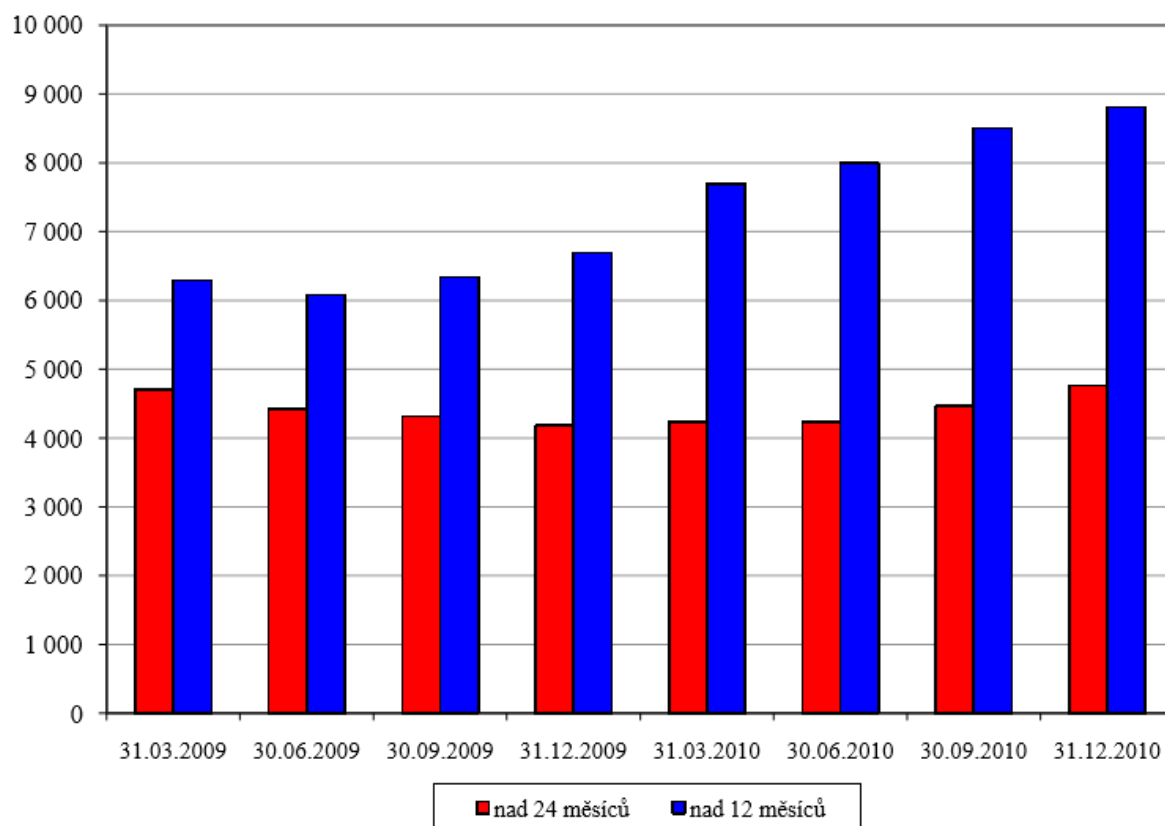
Tab. 3.4 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2009		31.12.2010	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	5 135	25,2	5 415	24,9
3-6 měsíců	3 970	19,5	3 764	17,3
6-9 měsíců	2 490	12,2	2 059	9,5
9-12 měsíců	2 109	10,3	1 681	7,8
12-24 měsíců	2 511	12,3	4 047	18,6
nad 24 měsíců	4 185	20,5	4 766	21,9
celkem	20 400	100,0	21 732	100,0

Zdroj: ÚP ČR MSK, 2011

Déle než 6 měsíců bylo v prosinci 2010 evidováno v okrese Ostrava 12 553 UoZ, což je o 1 258 více než koncem předchozího roku. Podíl této skupiny klientů úřadu práce na celkové nezaměstnanosti meziročně podstatně vzrostl, a to o 2,4 procentního bodu a nyní činil 57,8 %. Hlavním důvodem byla skutečnost, že v roce 2009 se evidovalo mnoho nových klientů, což mělo podstatný vliv na snížení dlouhodobé nezaměstnanosti. S rostoucí délkou jejich evidence postupně došlo ke zvýšení počtu i podílu skupin osob nezaměstnaných déle než rok. (ÚP ČR, 2011)

Graf 3.7 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2009

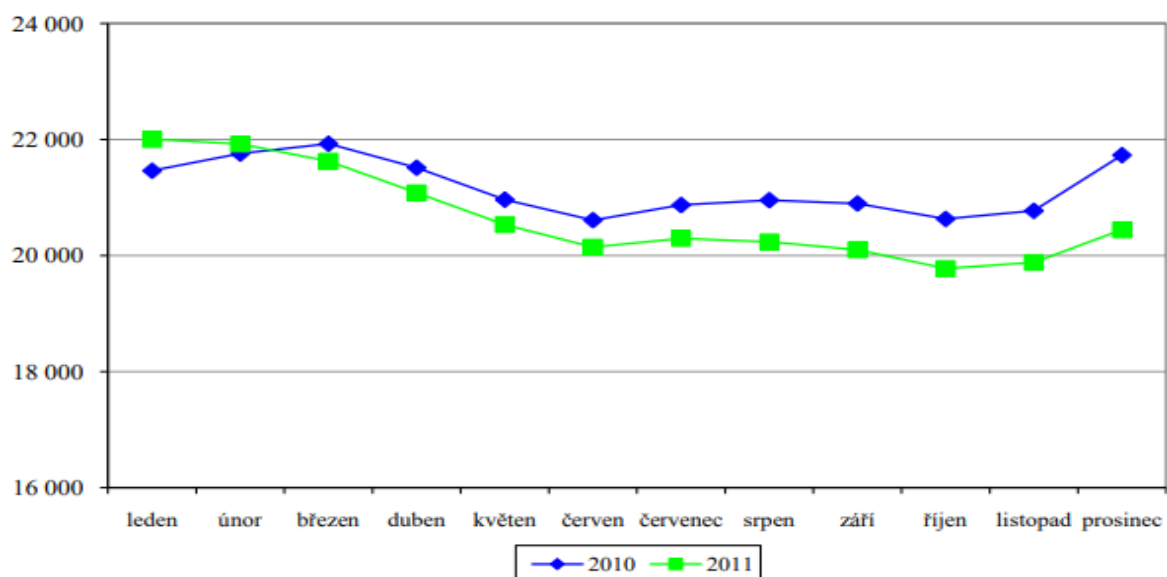
Zdroj: ÚP ČR MSK, 2011

Uvedený graf 3.7 znázorňuje postupně rostoucí počet uchazečů evidovaných déle než 12 měsíců a také postupný nárůst nezaměstnaných osob více než dva roky v druhé polovině roku 2010.

Rok 2011

Nezaměstnanost v roce 2011 částečně kopírovala míru nezaměstnanosti předešlých let. Z níže uvedeného grafu 3.8 je patrné, že se však situace začala zlepšovat. Zlepšující se situaci dokresluje také fakt, že se snížil počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo. Mírné zhoršení zaznamenáváme jen ke konci roku 2011. (ÚP ČR, 2012)

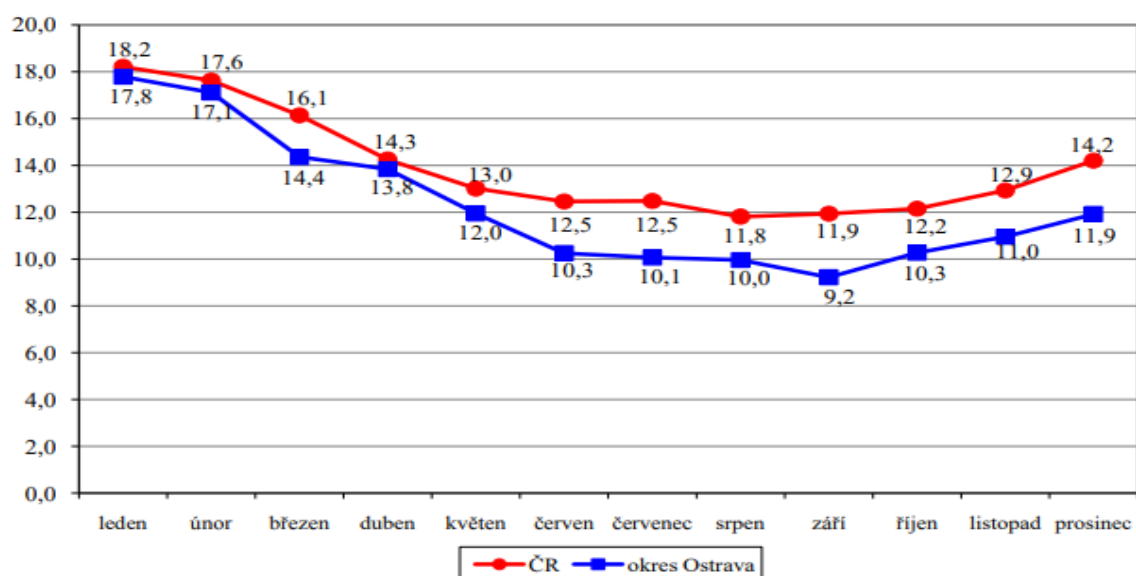
Graf 3.8 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2010 a 2011

Zdroj: ÚP ČR, 2012

V grafu č. 3.9 je znázorněný vývoj počtu osob připadajících na jedno volné pracovní místo v České republice a v okrese Ostrava v roce 2011. Lehké vychýlení u kopírování okresu Ostrava a České republiky nastalo na přelomu měsíce března a dubna 2011, zde se příčky křížily.

Graf 3.9 Vývoj počtu osob připadajících na jedno volné pracovní místo v České republice a v okrese Ostrava v roce 2011 (%)

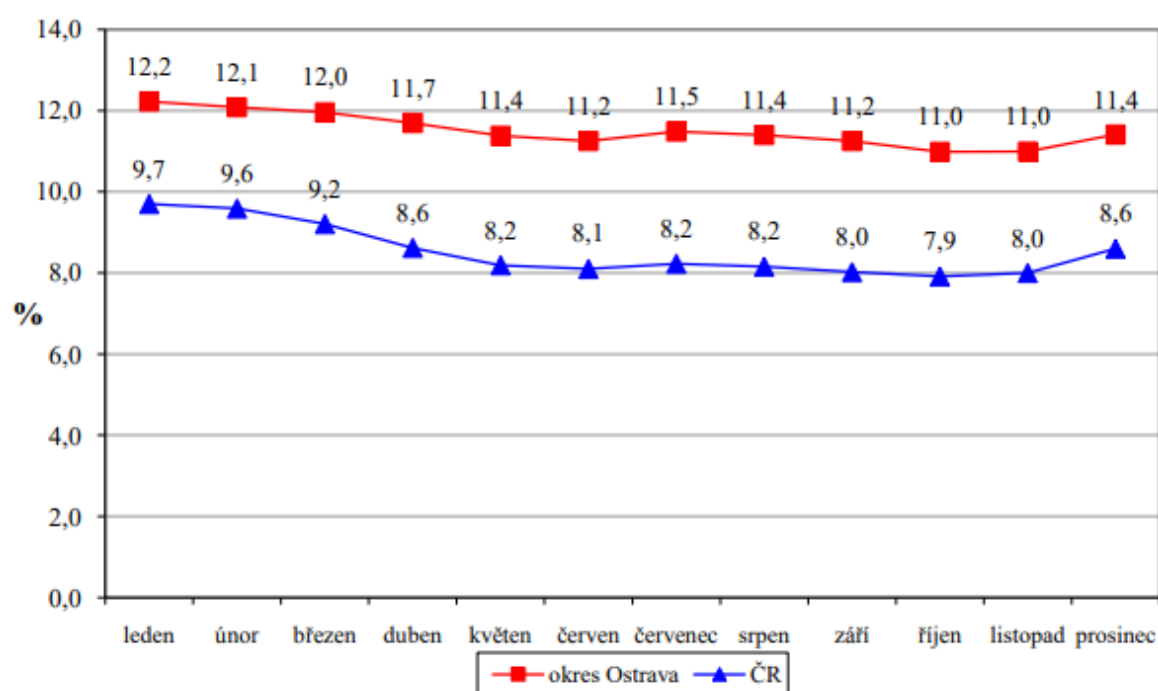
Zdroj: ÚP ČR MSK, 2012

Celý rok 2011 se v rámci celorepublikového srovnání v okrese Ostrava pohyboval pod průměrem. Na konci roku, v prosinci 2011, se o jedno volné pracovní místo mohlo ucházet „11,9“ uchazečů. (ÚP ČR)

Míra nezaměstnanosti v roce 2011 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

Míra registrované nezaměstnanosti v prosinci 2011 činila v okrese Ostrava 11,4 %, což znamená meziroční pokles o 0,6 procentního bodu.

Graf 3.10 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava a ČR v roce 2011

Zdroj: ÚP ČR, 2012

V rámci srovnání s celorepublikovou situací nedošlo k výraznější změně a situace na trhu práce je v celé ČR podobná. V roce 2011 se ostravský region pohyboval mezi 11. (červen) až 21. místem (leden a únor). V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky během celého roku 2011 druhé místo. (ÚP ČR, 2012) Ukazuje níže uvedená tabulka 3.5.

Tab. 3.5 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2011	míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava (%)	míra nezaměstnanosti v MSK (%)	míra nezaměstnanosti v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	12,2	12,5	9,7	21.
únor	12,1	12,3	9,6	21.
březen	12,0	12,0	9,2	19.
duben	11,7	11,4	8,6	14.
květen	11,4	11,0	8,2	14.
červen	11,2	10,8	8,1	11.
červenec	11,5	10,9	8,2	13.
srpen	11,4	10,8	8,2	12.
září	11,2	10,7	8,0	12.
říjen	11,0	10,5	7,9	13.
listopad	11,0	10,5	8,0	15.
prosinec	11,4	11,2	8,6	17.

Zdroj: ÚP ČR, 2012

Délka evidence

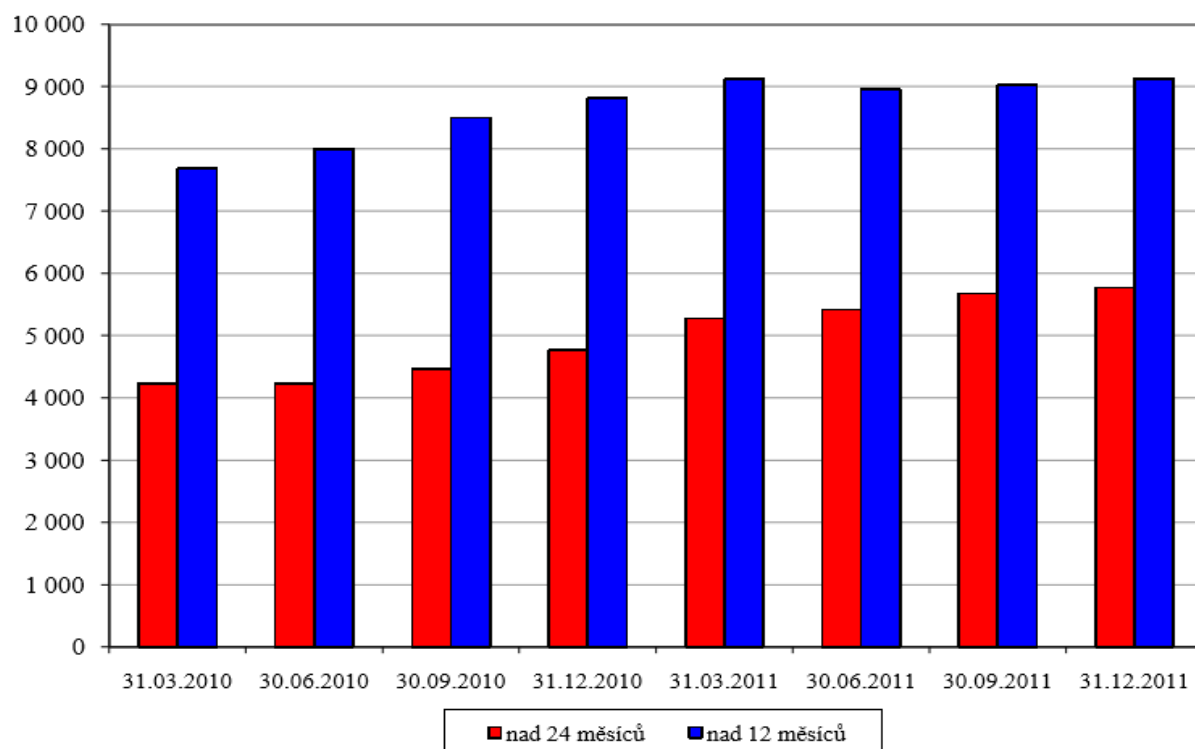
Tab. 3.6 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2010		31.12.2011	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	5 415	24,9	4 838	23,7
3-6 měsíců	3 764	17,3	3 287	16,1
6-9 měsíců	2 059	9,5	1 863	9,1
9-12 měsíců	1 681	7,8	1 335	6,5
12-24 měsíců	4 047	18,6	3 353	16,4
nad 24 měsíců	4 766	21,9	5 769	28,2
celkem	21 732	100,0	20 445	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2012

Nad 6 měsíců bylo na konci prosince 2011 registrováno 12 320 UoZ, tzn. o 233 méně oproti závěru předchozího roku. Podíl této skupiny klientů na celkové nezaměstnanosti za uplynulý rok podstatně vzrostl, a to o 2,4 procentního bodu, což je 60,2 %. Alarmující je především výrazný nárůst skupiny nezaměstnaných osob nad 2 roky. (ÚP ČR, 2012)

Graf 3. 11 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2010

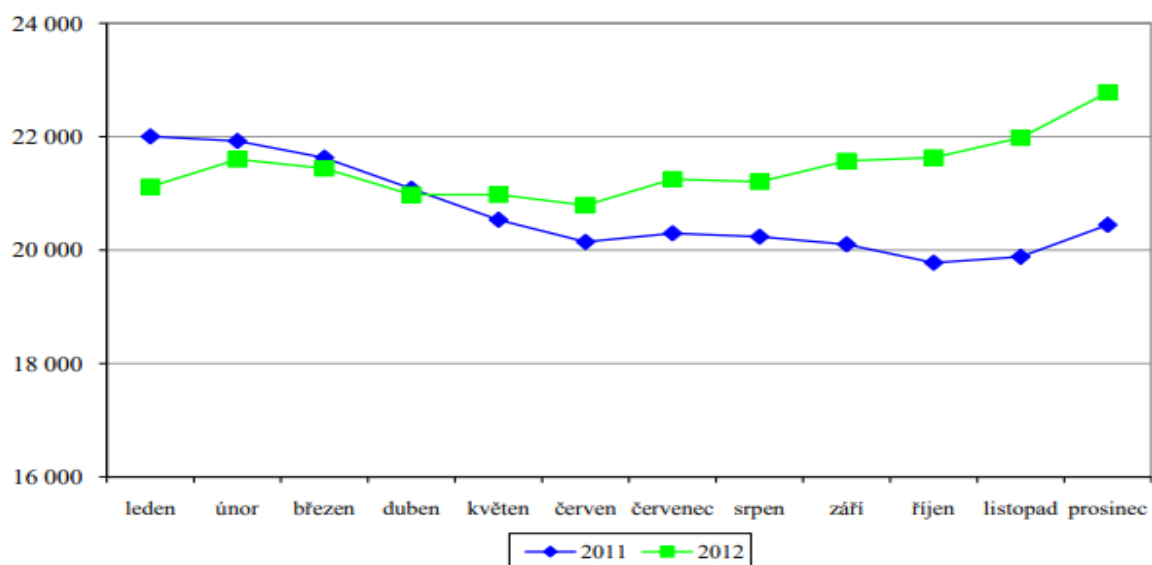
Zdroj: ÚP ČR, 2012

Z grafu 3.11 je zejména patrný nárůst počtu UoZ evidovaných déle než 24 měsíců v okrese Ostrava ve sledovaném roce. U UoZ, kteří jsou déle než 12 měsíců v evidenci, není tak velký rozdíl.

Rok 2012

V roce 2012 pokračoval útlum v některých průmyslových podnicích a ekonomika státu neumožňovala investiční pobídky a příznivější vývoj na trhu práce. V okrese Ostrava pokračoval útlum průmyslu. Nejvíce osob v tomto roce přišlo o práci v měsíci lednu, únoru a září. V těchto měsících vidíme meziměsíční nárůsty kolem dvou tisíc evidovaných. „Vyřazeno z evidence bylo celkem 20 236 uchazečů (meziročně o 3 832 méně), z nichž 11 114 (54,9 %) nastoupilo do zaměstnání nebo začalo samostatně podnikat. Tento počet byl o 3 463 menší než v roce 2011 a nejnižší od roku 1991.“ (ÚP ČR, 2012) Z toho vyplývá, že nezaměstnanost v roce 2012 nevykazovala extrémní výkyvy, a kromě konce roku se situace na trhu práce zlepšovala.

Graf 3.12 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2011 a 2012

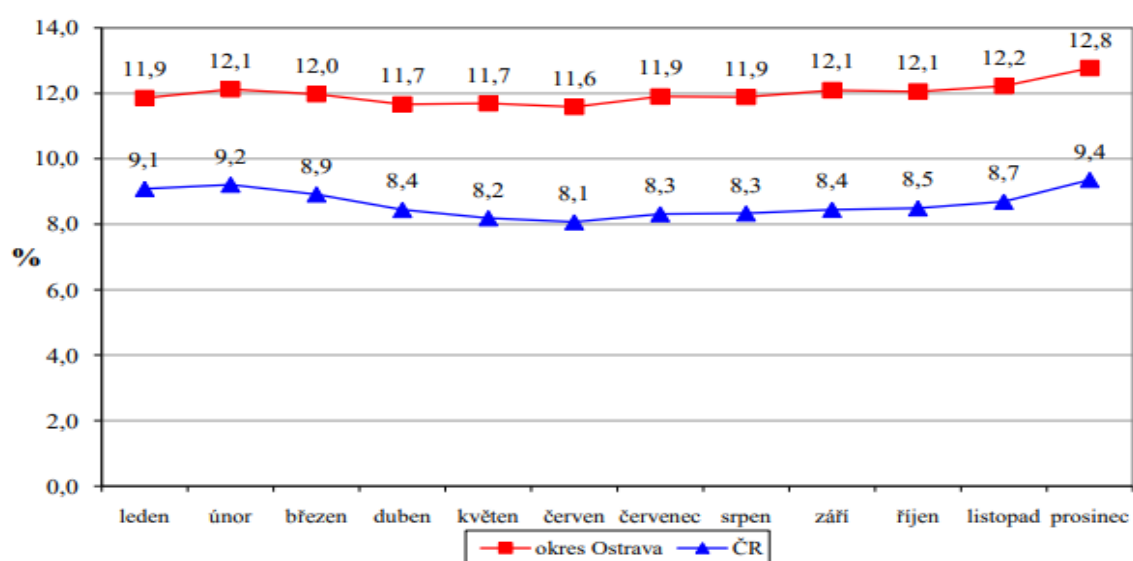

Zdroj: ÚP ČR, 2013

Míra nezaměstnanosti v roce 2012 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

Výše míry nezaměstnanosti všech okresů ČR se v ostravském regionu v uplynulém roce pohyboval mezi 12. (listopad) až 17. místem (leden a únor). V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava během celého roku 2012 druhé místo v rámci všech okresů České republiky. (ÚP ČR, 2013)

Graf 3.13 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava a ČR v roce 2012

Zdroj: ÚP ČR, 2013

Na graf 3.13 navazuje níže uvedená tabulka 3.7, kde je číselně vyjádřena míra nezaměstnanosti v Ostravě srovnána s celým Moravskoslezským krajem a Českou republikou.

Tab. 3.7 Vývoj míry nezaměstnanosti v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2012	míra nezaměstnanosti v okrese Ostrava (%)	míra nezaměstnanosti v MSK (%)	míra nezaměstnanosti v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	11,9	11,7	9,1	17.
únor	12,1	11,9	9,2	17.
březen	12,0	11,7	8,9	16.
duben	11,7	11,2	8,4	14.
květen	11,7	11,0	8,2	13.
červen	11,6	10,9	8,1	13.
červenec	11,9	11,1	8,3	13.
srpen	11,9	11,1	8,3	13.
září	12,1	11,4	8,4	13.
říjen	12,1	11,4	8,5	13.
listopad	12,2	11,6	8,7	12.
prosinec	12,8	12,3	9,4	15.

Zdroj: ÚP ČR, 2013

Délka evidence

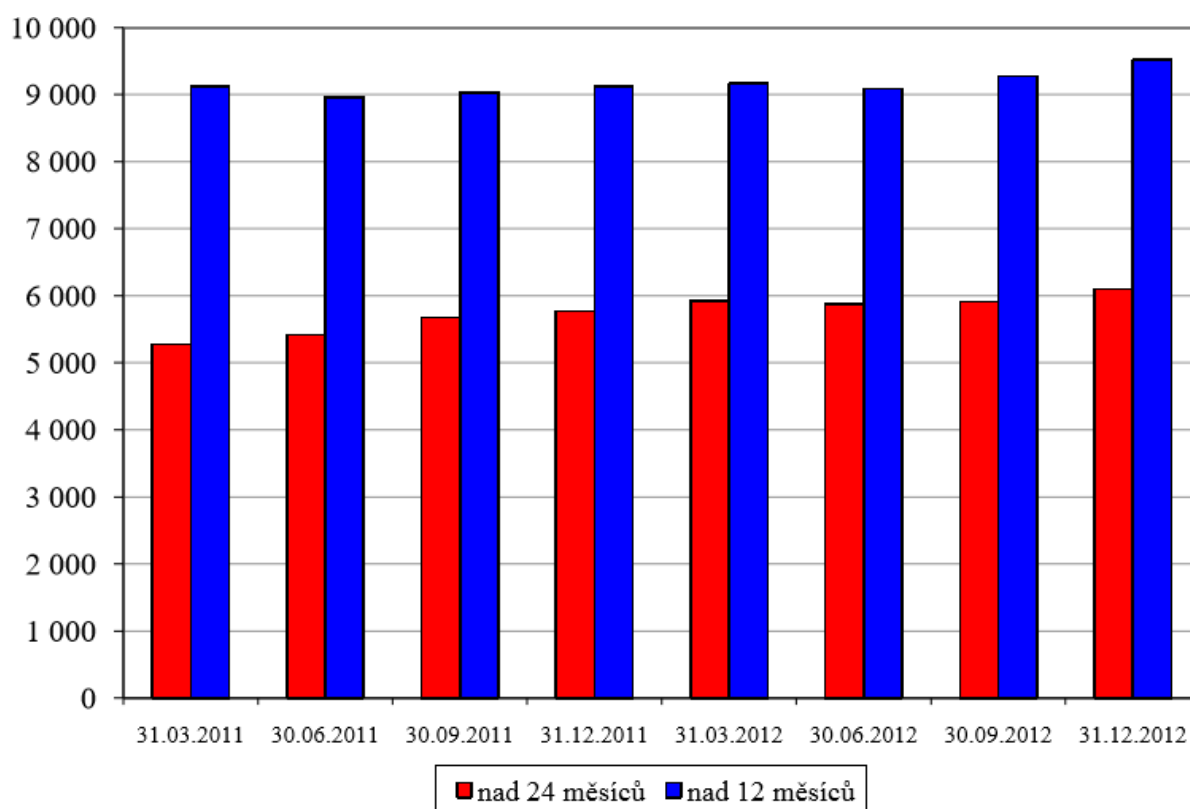
Tab. 3.8 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2011		31.12.2012	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	4 838	23,7	5 113	22,5
3-6 měsíců	3 287	16,1	3 869	17,0
6-9 měsíců	1 863	9,1	2 357	10,3
9-12 měsíců	1 335	6,5	1 921	8,4
12-24 měsíců	3 353	16,4	3 417	15,0
nad 24 měsíců	5 769	28,2	6 105	26,8
celkem	20 445	100,0	22 782	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2013

V okrese Ostrava bylo koncem prosince 2012 registrováno déle než 6 měsíců 13 800 UoZ, což je o 1 480 více než v prosinci předchozího roku. Podíl této uvedené skupiny osob na celkové nezaměstnanosti v meziročním srovnání podstatně vzrostl, a to o 0,3 procentního bodu na 60,5 %. Velice alarmující je především absolutní nárůst skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 24 měsíců, který je zřejmý i z následujícího grafu. (ÚP ČR, 2013)

Graf 3.14 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2011

Zdroj: ÚP ČR, 2013

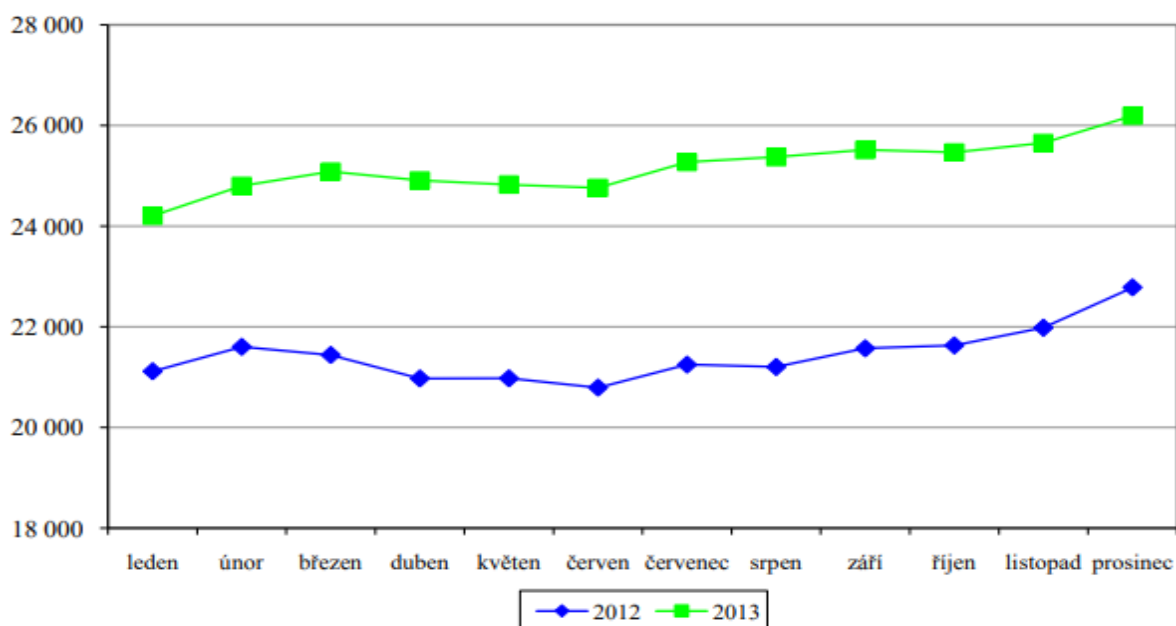
Z grafu 3.14 lze pozorovat mírný nárůst uchazečů o zaměstnání s dlouhodobou evidencí nad 12 měsíců, tak stejně u uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidenci déle než 24 měsíců.

Rok 2013

V roce 2013 můžeme opět na údajích o počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání pozorovat další vlnu ekonomické krize. Došlo, i když jen pozvolně, ke zvýšení počtu nezaměstnaných uchazečů. Tato situace se stále zhoršovala v průběhu celého roku 2013 a ke konci byla na nejvyšší roční úrovni. „Během hodnoceného roku jsme evidovali průměrně měsíčně celkem 25 173 uchazečů, což je v meziročním srovnání o 3 729 (+17,4 %) osob více“. (ÚP ČR, 2013)

V grafu 3.15 je znázorněn vývoj předešlého roku 2012 a roku 2013. Křivky se ani jednou neprotínají.

Graf 3.15 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2012 a 2013

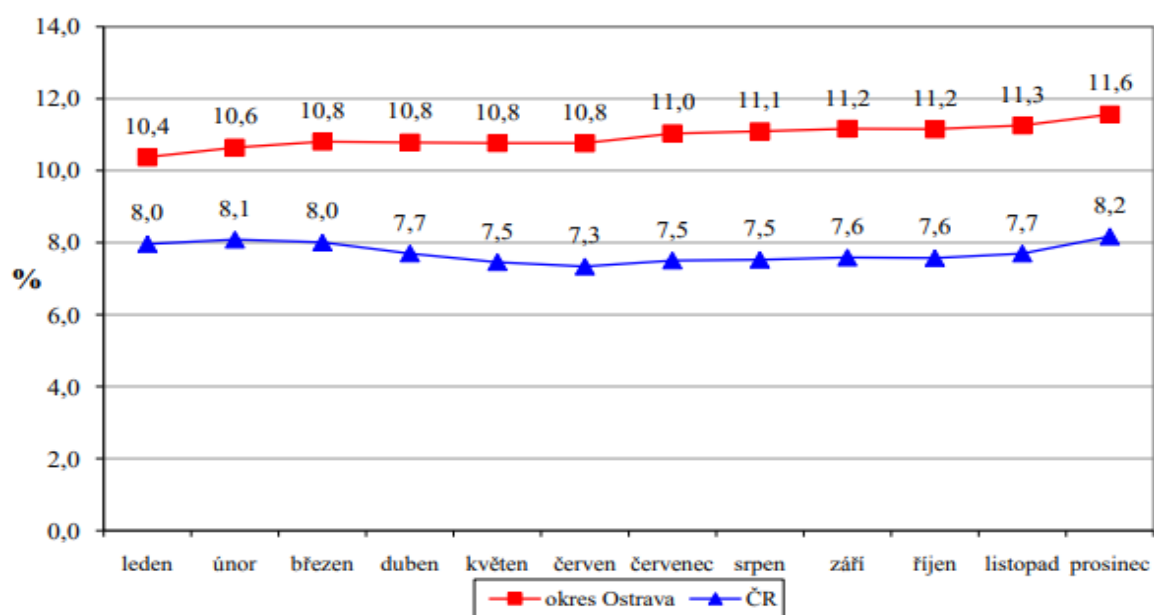
Zdroj: ÚP ČR, 2014

V roce 2013 se v oblasti nezaměstnanosti změnila terminologie, kdy například míra registrované nezaměstnanosti byla nahrazena novým ukazatelem s názvem podíl nezaměstnaných osob. Právě podíl nezaměstnaných osob v prosinci 2013 činil v okrese Ostrava 11,6 %, což znamená meziroční nárůst o 1,9 procentního bodu. Výše podílu nezaměstnaných uchazečů všech okresů ČR zařadila ostravský okres v roce 2013 na 6. (květen až listopad) až 15. místo (leden). V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky během celého roku 2013 druhé místo. (ÚP ČR, 2014)

Míra nezaměstnanosti v roce 2013 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

Celorepublikové srovnání s ostravským regionem nemělo příliš velké změny oproti předešlým sledovaným létům a stále kopíruje situaci v celé České republice, včetně klesající tendence počtu evidovaných uchazečů. V průběhu roku nenastaly žádné výkyvy celkové nezaměstnanosti se srovnáním s jinými léty. Ukázku vidíme v grafu 3.16 v podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava a celé České republiky, v procentuálním vyjádření.

Graf 3.16 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava a ČR v roce 2013

Zdroj: ÚP ČR, 2014

Vývoj podílu nezaměstnaných osob v roce 2013 je téměř nekolísavý a v rámci srovnání s Českou republikou, nějak extrémně nevychýlený. Oproti roku 2012 nenastala výrazná změna v podílu nezaměstnaných osob. Podrobně reflektuje tabulka č. 3.9.

Tab. 3.9 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2013	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	10,4	9,8	8,0	15.
únor	10,6	10,0	8,1	12.
březen	10,8	10,0	8,0	12.
duben	10,8	9,8	7,7	10.
květen	10,8	9,6	7,5	6.
červen	10,8	9,5	7,3	6.
červenec	11,0	9,7	7,5	6.
srpen	11,1	9,7	7,5	6.
září	11,2	9,8	7,6	6.
říjen	11,2	9,8	7,6	6.
listopad	11,3	9,9	7,7	6.
prosinec	11,6	10,5	8,2	8.

Zdroj: ÚP ČR, 2014

„Během roku 2013 se počet evidovaných UoZ zvýšil o 3 411 (+15,0 %). Na tomto nárůstu se podíleli více muži, od prosince předešlého roku jich přibýlo 1 928 (+16,0 %). Za stejné období došlo k nárůstu počtu evidovaných žen „pouze“ o 1 483 (+13,8 %). Počty uchazečů o zaměstnání - OZP se během hodnoceného období rovněž zvýšily o 147 osob, jejich podíl na celkové nezaměstnanosti však klesl o 0,7 procentního bodu a koncem prosince 2013 tak činil 9,4 %. Celkový počet absolventů škol a mladistvých se meziročně zvýšil o 182 osob, jejich podíl na celkovém počtu uchazečů se oproti minulému roku nezměnil a představoval 5,6 % všech UoZ“. (ÚP ČR, 2014)

Tab. 3.10 Délka evidované nezaměstnanosti

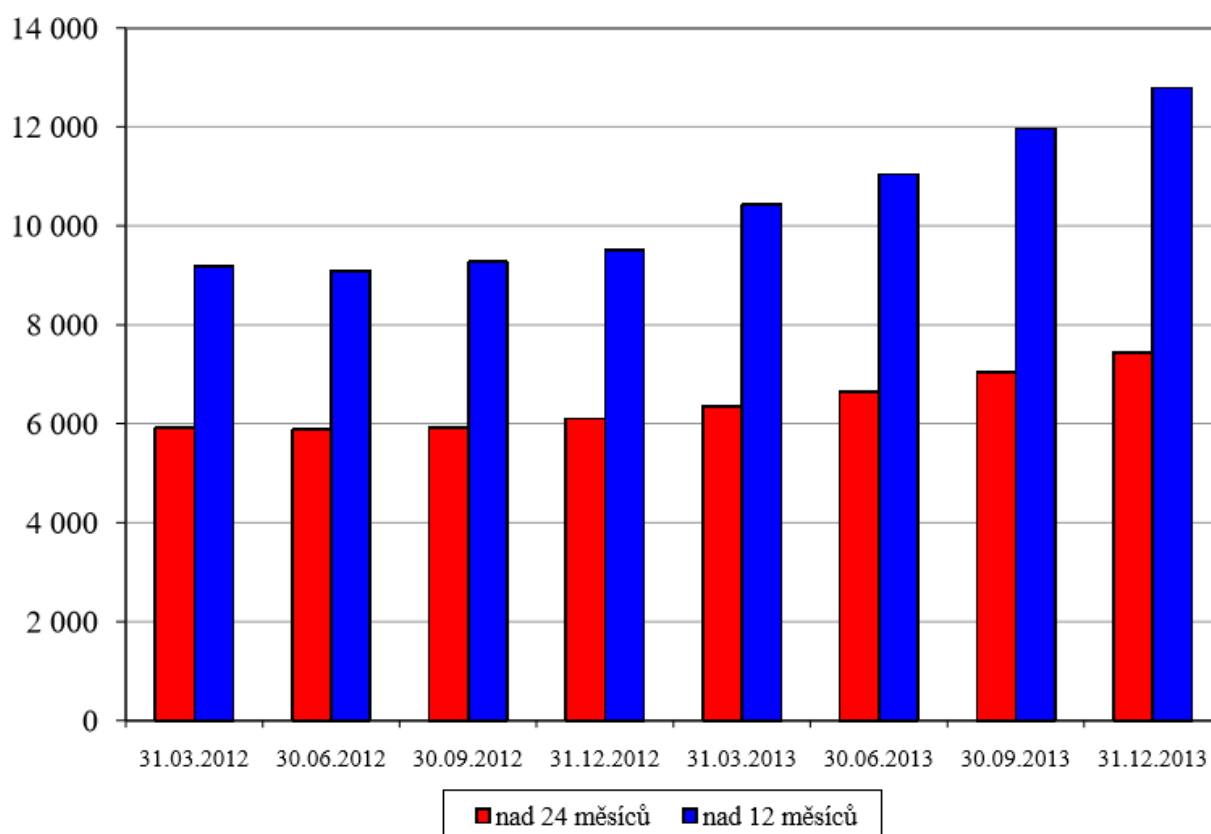
období	31.12.2012		31.12.2013	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	5 113	22,5	4 542	17,3
3-6 měsíců	3 869	17,0	3 998	15,3
6-9 měsíců	2 357	10,3	2 408	9,2
9-12 měsíců	1 921	8,4	2 450	9,4
12-24 měsíců	3 417	15,0	5 355	20,4
nad 24 měsíců	6 105	26,8	7 440	28,4
celkem	22 782	100,0	26 193	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2014

Koncem prosince 2013 bylo déle než 6 měsíců evidováno v okrese Ostrava 17 653 UoZ, což bylo o 3 853 více než v závěru předchozího roku. Meziročně podstatně vzrostl podíl této skupiny evidovaných UoZ na celkové nezaměstnanosti, a to o 6,8 procentního bodu na 67,4 %. Stále alarmující zůstává i v tomto roce především absolutní nárůst skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 24 měsíců. (ÚP ČR, 2014)

Graf 3.17 poukazuje na vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Ostrava z přechodu roku 2012 do roku 2013. Tento rok vykazoval velký nárůst dlouhodobé nezaměstnanosti nad 12 měsíců. Zprostředkování zaměstnání prostřednictvím regionálních projektů bylo v roce 2013 na předních příčkách aktivní politiky zaměstnanosti.

Graf 3.17 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2012

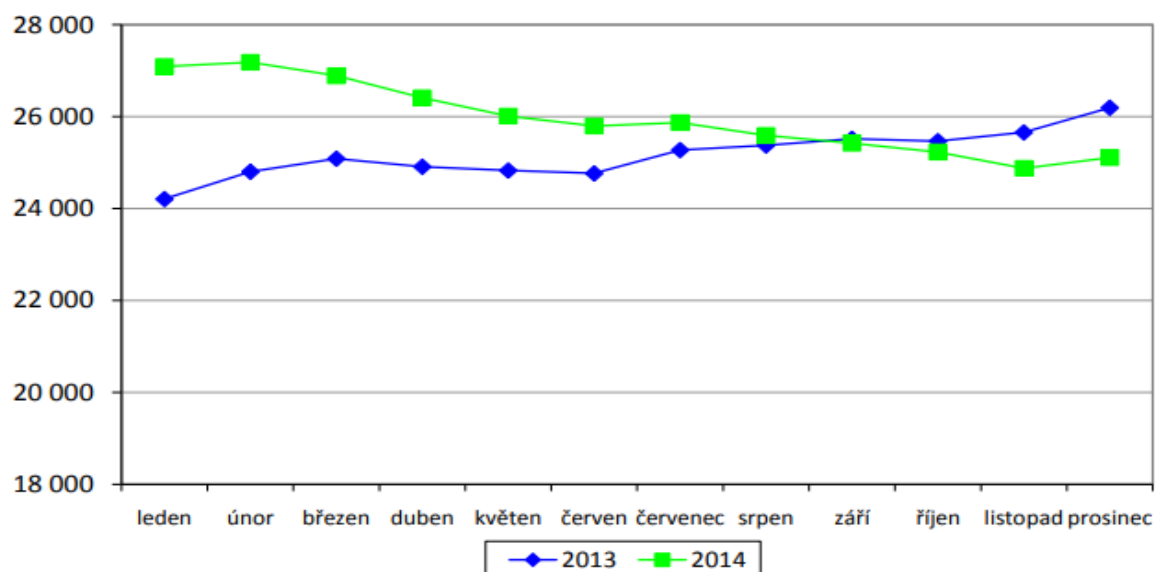
Zdroj: ÚP ČR, 2014

Z grafu je patrné zhoršení situace u uchazečů o zaměstnání než v předešlém roce.

Rok 2014

Ve sledovaném roce 2014 byla zaměstnanost za pětileté období lepší než v předešlých letech. Přesto dopady krize po roce 2008 byly stále znatelné, česká ekonomika se zlepšovala. Počet pracovních příležitostí se zvyšoval vzhledem ke zlepšující se kondici jednotlivých podniků, nicméně stále existovalo velké množství firem, které v roce 2014 neznamenalý růst, ale stagnaci bez oživení. Růst produkce a exportu byl proto do značné míry ovlivněn nejen ekonomickou situací v tuzemsku, ale i ekonomickou situací v zemích EU, zejména v Německu. V roce 2014 bylo hlavním cílem podniků udržet zaměstnance a co nejvíce omezit propouštění. Z níže uvedeného srovnání je viditelný setrvalý pokles počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání. (ÚP ČR, 2015)

Graf 3.18 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2013 a 2014

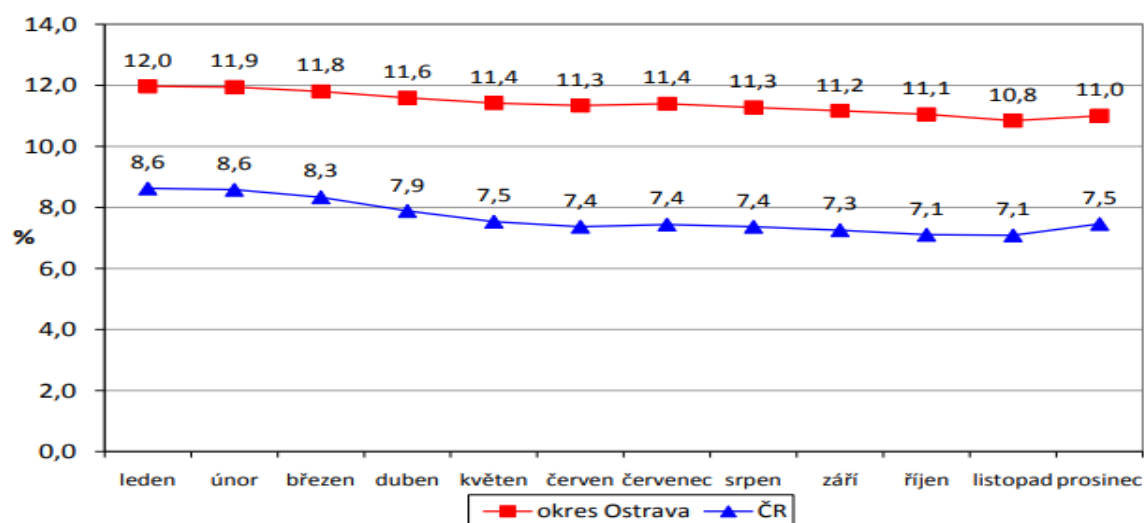

Zdroj: ÚP ČR, 2015

Podíl nezaměstnaných osob v prosinci 2014 činil v okrese Ostrava 11,0 %, což znamená meziroční pokles o 0,6 procentního bodu. Dle výše podílu nezaměstnaných ve všech okresech ČR se ostravský region pohyboval na 5. (květen až září) až 10. místě (leden). V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky druhé místo, a to během celého roku 2014. (ÚP ČR, 2015)

Míra nezaměstnanosti v roce 2014 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

Graf 3.19 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava a ČR v roce 2014

Zdroj: ÚP ČR, 2015

Celorepublikové srovnání s ostravským regionem nedoznalo oproti předešlým sledovaným létům výraznější změny a stále kopíruje situaci v celé České republice, včetně klesající tendence počtu evidovaných uchazečů.

Srovnání pokračuje v tabulce 3.11, kde lze vidět zlepšení v letních měsících a stejně jako v jiných letech, i zde hraje roli sezonní zaměstnávání osob.

Tab. 3.11 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2014	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	12,0	10,9	8,6	10.
únor	11,9	10,9	8,6	9.
březen	11,8	10,7	8,3	8.
duben	11,6	10,3	7,9	7.
květen	11,4	10,0	7,5	5.
červen	11,3	9,8	7,4	5.
červenec	11,4	9,9	7,4	5.
srpen	11,3	9,8	7,4	5.
září	11,2	9,7	7,3	5.
říjen	11,1	9,5	7,1	6.
listopad	10,8	9,4	7,1	6.
prosinec	11,0	9,8	7,5	6.

Zdroj: ÚP ČR, 2015

„Během roku 2014 se počet evidovaných UoZ snížil o 1 083 (-4,1 %). Na tomto poklesu se podíleli více muži, od prosince předešlého roku jich ubylo 939 (-6,7 %). Za stejné období došlo k úbytku počtu evidovaných žen „pouze“ o 144 (-1,2 %). Celkový počet absolventů škol a mladistvých se meziročně snížil o 401 osob, jejich podíl se na celkovém počtu uchazečů oproti minulému roku snížil o 1,4 procentního bodu na 4,2 % všech UoZ.“ (ÚP ČR, 2015)

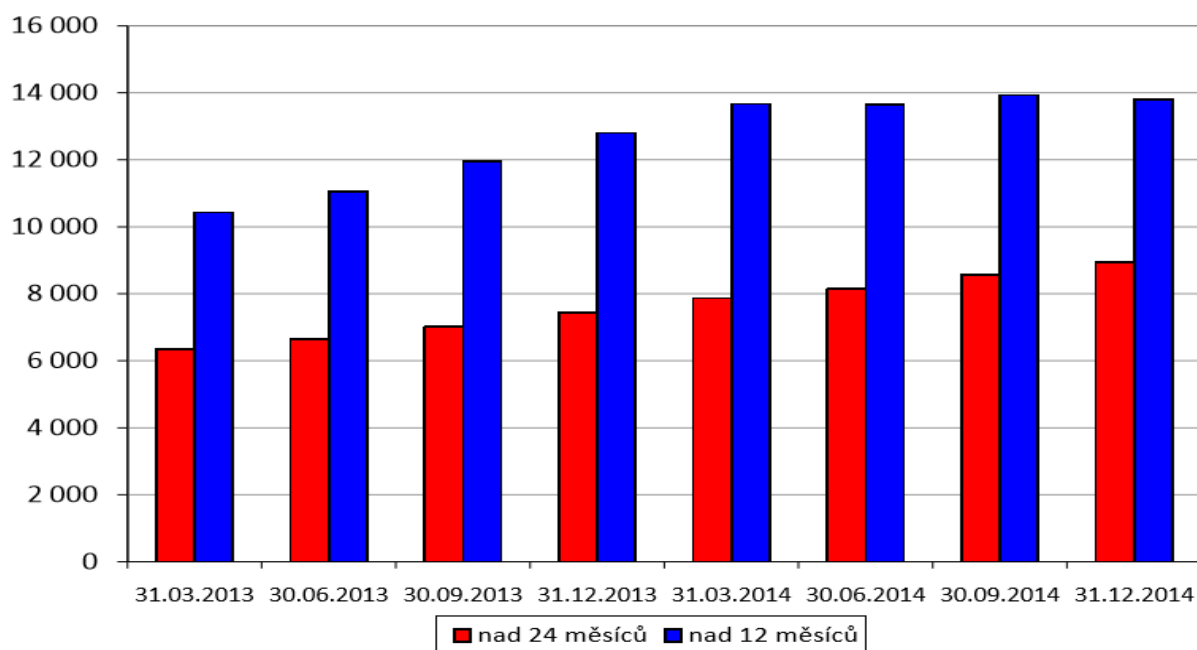
Tab. 3.12 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2013		31.12.2014	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	4 542	17,3	4 181	16,7
3-6 měsíců	3 998	15,3	3 276	13,0
6-9 měsíců	2 408	9,2	2 112	8,4
9-12 měsíců	2 450	9,4	1 733	6,9
12-24 měsíců	5 355	20,4	4 867	19,4
nad 24 měsíců	7 440	28,4	8 941	35,6
celkem	26 193	100,0	25 110	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2015

S délkou evidence nad 6 měsíců bylo koncem prosince 2014 v okrese Ostrava registrováno 17 653 UoZ, což je úplně shodný stav jako v prosinci předchozího roku. Podíl této skupiny registrovaných nezaměstnaných na celkovém počtu evidovaných osob však meziročně dále vzrostl o 2,9 procentního bodu a činil tak 70,3 %. I v tomto roce přetrvává absolutní nárůst skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 2 roky. (ÚP ČR, 2015)

Graf 3.20 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2013

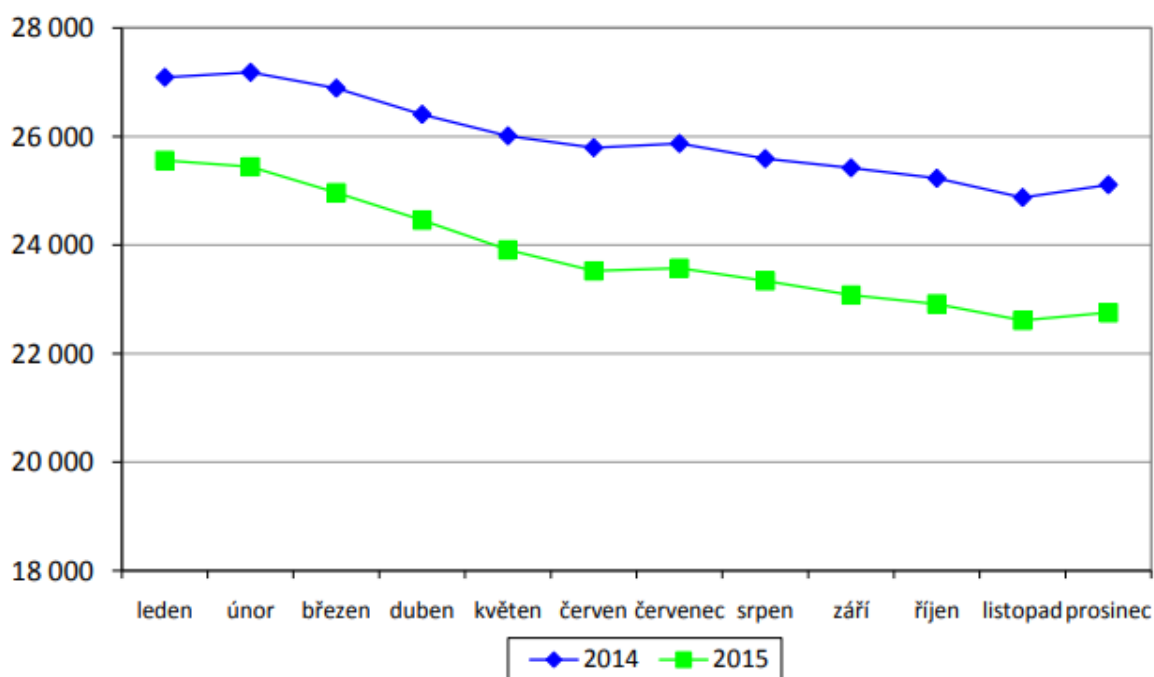
Zdroj: ÚP ČR, 2015

Graf 3.20 zaznamenává mírný nárůst dlouhodobě evidovaných uchazečů oproti předešlému roku.

Rok 2015

V roce 2015 se podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava pohyboval okolo 10 %, v porovnání s celkovým vývojem to bylo o necelé procento méně než v předešlém roce. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána, jako obvykle, na počátku roku. Stav nezaměstnanosti během roku postupně klesal, s výjimkou července a konce roku a nejnižší hodnota byla dosažena v listopadu. Meziroční poklesy evidovaných uchazečů byly zaznamenány ve všech měsících roku a od května překračovaly dvoutisícovou hranici a největší meziroční úbytek byl dosažen ke konci roku. Tím, že během roku docházelo k postupnému poklesu (i přes mírné výkyvy) stavu uchazečů o zaměstnání a zároveň i k jejich meziročním úbytkům během celého roku, podkročil skutečný počet UoZ z konce minulého roku i prognózovaný stav. (ÚP ČR 2015)

Graf 3.21 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2014 a 2015

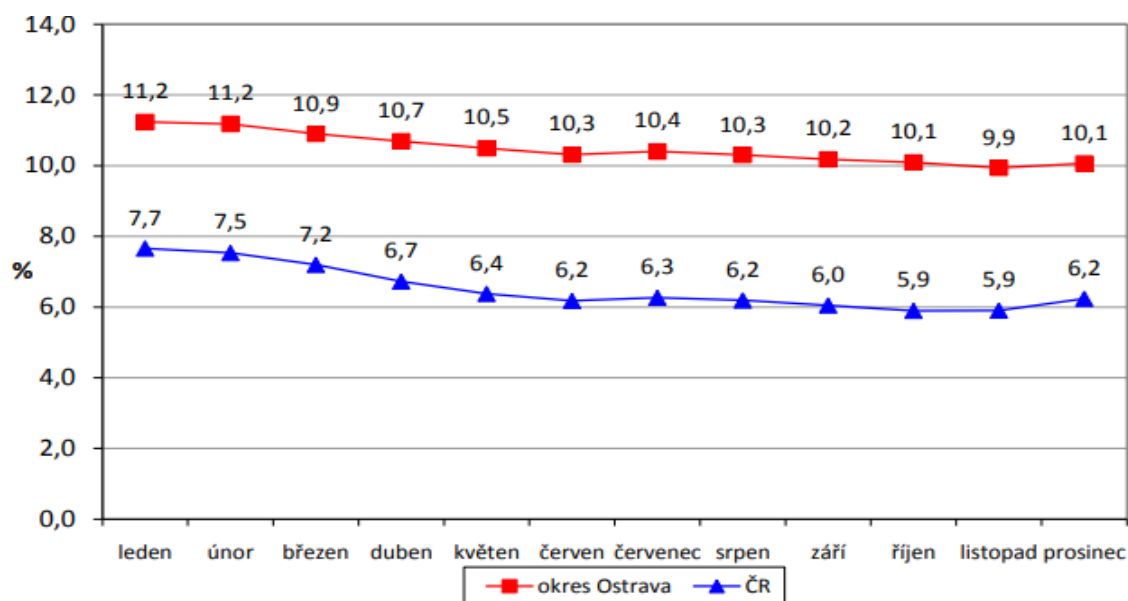
Zdroj: ÚP ČR, 2016

Na pomyslném žebříčku výše podílu nezaměstnaných všech okresů ČR se ostravský okres v uplynulém roce pohyboval mezi 5. (duben až prosinec) až 8. místem (leden).

Míra nezaměstnanosti v roce 2015 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

V roce 2015 je zaznamenán další pokles podílu nezaměstnanosti jak v okrese Ostrava, tak celorepublikově, což zobrazuje graf. č. 3.22. Tento pozitivní trend je viditelný taktéž v následující tabulce č. 3.13.

Graf 3.22 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava a ČR v roce 2015

Zdroj: ÚP ČR, 2016

Tab. 3.13 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2015	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	11,2	10,0	7,7	8.
únor	11,2	9,8	7,5	7.
březen	10,9	9,6	7,2	6.
duben	10,7	9,1	6,7	5.
květen	10,5	8,8	6,4	5.
červen	10,3	8,6	6,2	5.
červenec	10,4	8,6	6,3	5.
srpen	10,3	8,5	6,2	5.
září	10,2	8,4	6,0	5.
říjen	10,1	8,3	5,9	5.
listopad	9,9	8,2	5,9	5.
prosinec	10,1	8,6	6,2	5.

Zdroj: ÚP ČR, 2016

„Během roku 2015 se počet evidovaných UoZ snížil o 2 356 (-9,4 %). Na tomto poklesu se podíleli více muži, od prosince předešlého roku jich ubylo 1 360 (-10,5 %). Za stejné období došlo k úbytku počtu evidovaných žen o 996 (-8,2 %). Celkový počet absolventů škol a mladistvých se meziročně snížil o 101 osob, jejich podíl se na celkovém počtu uchazečů oproti minulému roku nezměnil a zůstal na 4,2 % všech UoZ.“ (ÚP ČR, 2016)

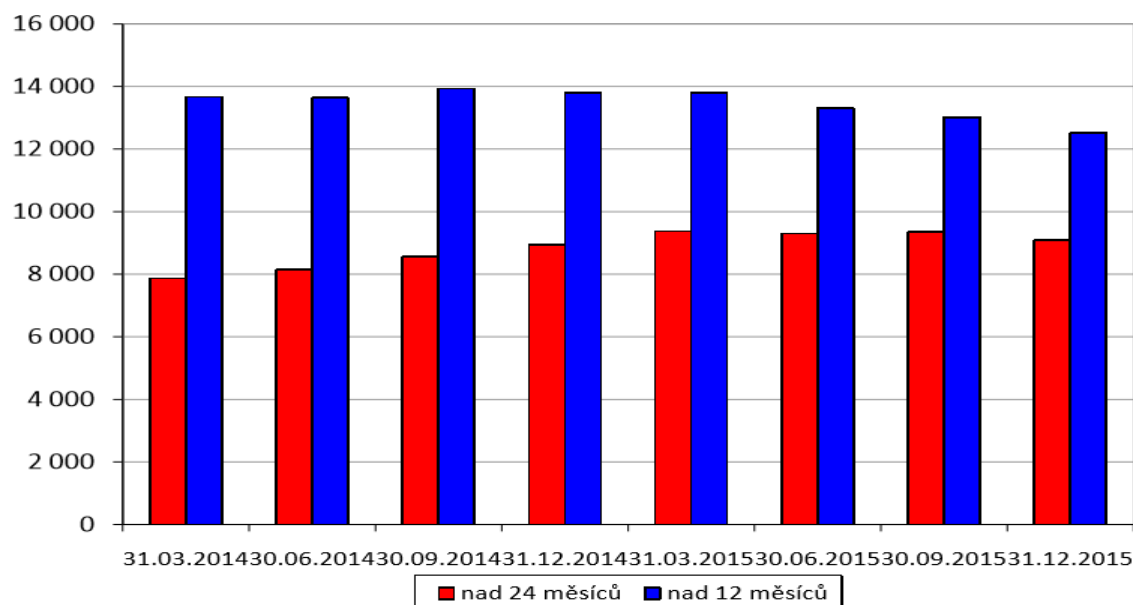
Tab. 3.14 Délka evidované nezaměstnanosti

období	31.12.2014		31.12.2015	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	4 181	16,7	4 239	18,6
3-6 měsíců	3 276	13,0	2 864	12,6
6-9 měsíců	2 112	8,4	1 771	7,8
9-12 měsíců	1 733	6,9	1 353	5,9
12-24 měsíců	4 867	19,4	3 425	15,1
nad 24 měsíců	8 941	35,6	9 102	40,0
celkem	25 110	100,0	22 754	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2016

Koncem prosince 2015 bylo déle než 6 měsíců registrováno 15 651 UoZ, což je o 2 002 osob méně než rok před tím. Podíl této skupiny osob na celkové nezaměstnanosti po delší době meziročně mírně klesl, a to o 1,5 procentního bodu na 68,8 %. Problémem je stále výrazný absolutní i podílový nárůst skupiny UoZ dlouhodobě evidovaných nad 2 roky. (ÚP ČR, 2016)

Graf 3.23 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2014

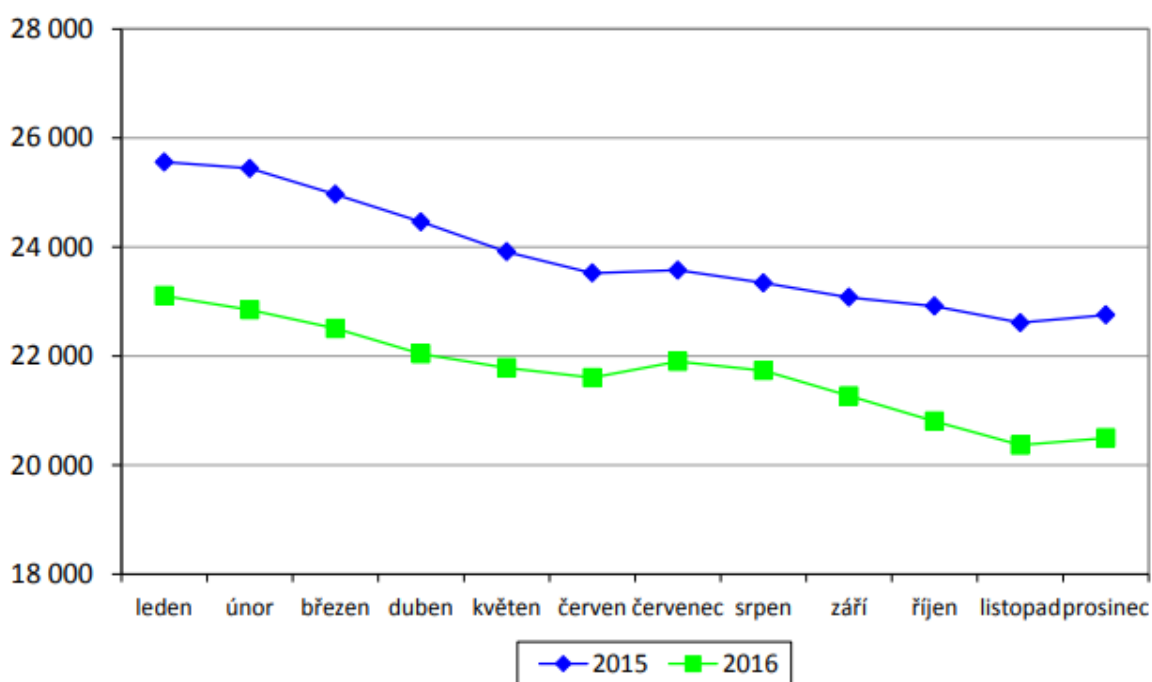
Zdroj: ÚP ČR, 2016

Graf 3.23 ukazuje pozitivní vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti nad 12 měsíců, což se ale nedá říct stejně u dlouhodobé nezaměstnanosti nad 24 měsíců.

Rok 2016

Koncem roku 2016 došlo k dalšímu poklesu uchazečů o zaměstnání, přičemž míra jejich poklesu je stejná jako v roce 2015. Nejvyšší nezaměstnanost lze sledovat na začátku roku, potom počet uchazečů klesal až do konce roku. Nejvyšší úbytek uchazečů o zaměstnání byl v měsíci září a říjnu. Výrazný úbytek nezaměstnaných osob sledujeme také v měsíci únoru. Během roku 2016 bylo evidováno cca 21 tisíc uchazečů. Snížení počtu evidovaných uchazečů bylo ovlivněno jejich zařazením do projektů na podporu zaměstnanosti, které v tomto roce byly úřady práce využívány již ve větší míře. (ÚP ČR, 2016)

Graf 3.24 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2015 a 2016

Zdroj: ÚP ČR, 2017

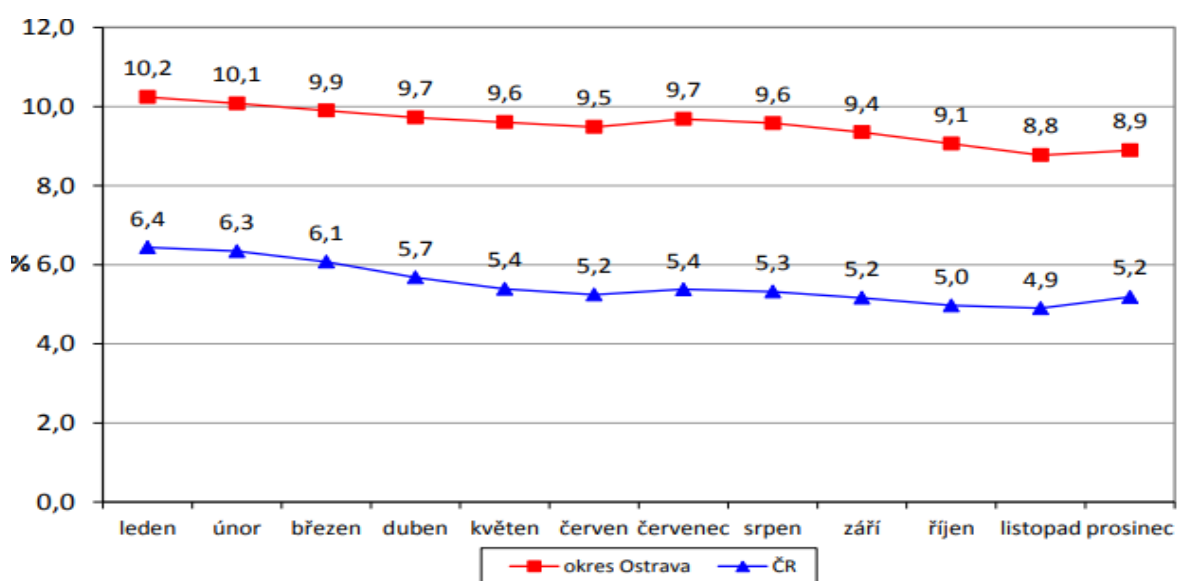
„Podíl nezaměstnaných osob v prosinci 2016 činil v okrese Ostrava 8,9 %, což znamená meziroční pokles o 1,2 procentního bodu. Na pomyslném žebříčku výše podílu nezaměstnaných všech okresů ČR se náš ostravský v roce 2016 pohyboval mezi 3. (červenec až listopad) až 5. místem (leden až duben). V celkovém počtu registrovaných uchazečů

zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky během celého roku 2016 druhé místo.“ (ÚP ČR, 2017)

Míra nezaměstnanosti v roce 2016 v Ostravě v celorepublikovém srovnání

V roce 2016 taktéž nedošlo k výrazným propadům podílu nezaměstnaných osob. V níže uvedeném srovnání vidíme mírný pokles, ale obě křivky jsou vedeny téměř paralelně.

Graf 3.25 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava a ČR v roce 2016

Zdroj: ÚP ČR, 2017

V roce 2016, stejně jako v minulých letech, lze konstatovat, že se trh práce v okrese Ostrava vyznačoval obrovským tokem registrované nezaměstnanosti, která byla jednou z největších ze všech okresů republiky. Nově se v roce 2016 do evidence KoP Ostrava přihlásilo 20 541 osob, což meziročně představuje o 484 osob méně. Jedná se o průměrný stav za celou dobu fungování úřadu práce. Nejvíce nových uchazečů o práci se zaevidovalo, stejně jako v předešlých letech, v lednu a v září, kdy jejich počet překročil hranici dvou tisíc. Ve všech dalších měsících roku se již pohyboval pod touto hranicí. (ÚP ČR, 2017)

„Vyřazeno z evidence bylo celkem 22 799 uchazečů (meziročně o 582 méně), z nichž 13 995 (61,4 %) nastoupilo do zaměstnání nebo začalo samostatně podnikat a zároveň byl tento počet o 522 menší než v roce 2015. V minulém roce byla ukončena evidence 4 076 UoZ z důvodů porušení některého ustanovení ZoZ, což představuje 17,9 % všech vyřazených

uchazečů z registru KoP Ostrava. Během roku 2016 se počet evidovaných UoZ snížil o 2 258 (-9,9 %). Na tomto poklesu se podíleli více muži, od prosince předešlého roku jich ubylo 1 251 (-10,7 %). Za stejné období došlo k úbytku počtu evidovaných žen o 1 007 (-9,1 %).“ (ÚP ČR, 2017)

Tab. 3.15 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice

2016	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	10,2	8,7	6,4	5.
únor	10,1	8,5	6,3	5.
březen	9,9	8,3	6,1	5.
duben	9,7	7,9	5,7	5.
květen	9,6	7,7	5,4	4.
červen	9,5	7,6	5,2	4.
červenec	9,7	7,8	5,4	3.
srpen	9,6	7,7	5,3	3.
září	9,4	7,6	5,2	3.
říjen	9,1	7,3	5,0	3.
listopad	8,8	7,1	4,9	3.
prosinec	8,9	7,5	5,2	4.

Zdroj: ÚP ČR, 2017

Na tab. 3.15 navazuje tab. 3.16 s hodnotami dlouhodobě evidovaných osob v průběhu roku 2016.

Tab. č. 3.16 Délka evidované nezaměstnanosti

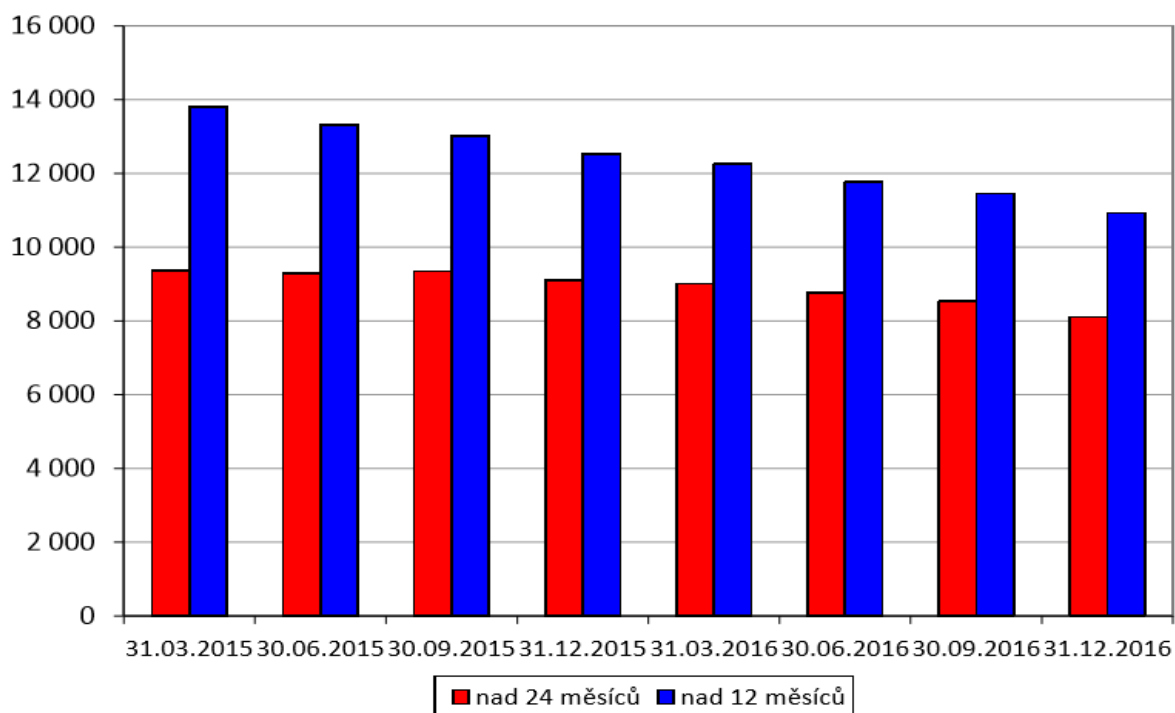
období	31.12.2015		31.12.2016	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	4 239	18,6	3 922	19,1
3-6 měsíců	2 864	12,6	2 721	13,3
6-9 měsíců	1 771	7,8	1 692	8,3
9-12 měsíců	1 353	5,9	1 233	6,0
12-24 měsíců	3 425	15,1	2 818	13,7
nad 24 měsíců	9 102	40,0	8 110	39,6
celkem	22 754	100,0	20 496	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2017

V okrese Ostrava bylo déle než 6 měsíců v závěru roku 2016 registrováno 13 853 UoZ, což je o 1 798 osob méně než v prosinci předchozího roku. Podíl této skupiny klientů

úřadu práce na celkové nezaměstnanosti meziročně mírně klesl, a to o 1,2 procentního bodu a činil 67,6 %. S poklesem počtu nezaměstnaných osob během minulého roku došlo rovněž k absolutnímu a podílovému úbytku u skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 2 roky. (ÚP ČR, 2017)

Graf 3.26 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2015

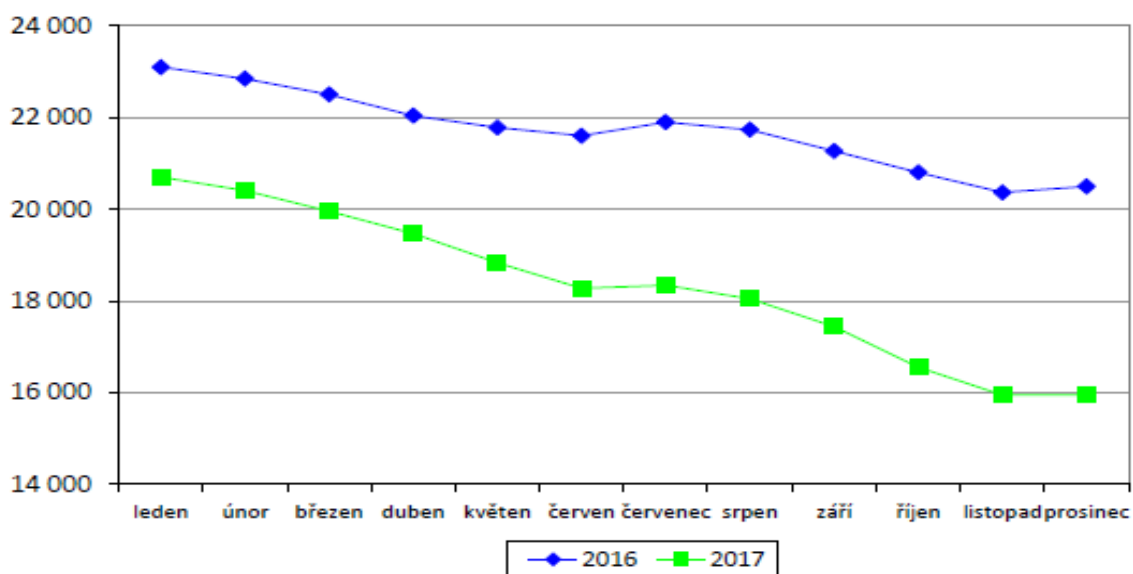
Zdroj: ÚP ČR, 2017

Z grafu 3.26 je patrný pokles počtu nezaměstnaných osob v obou sledovaných kategoriích, tzn. s délkou evidence nad 12 měsíců, ale i nad 2 roky.

Rok 2017

V roce 2017 bylo evidováno cca 16 tisíc uchazečů o zaměstnání, s tím že nejvyšší nezaměstnanost byla jako obvykle na začátku roku. Od počátku roku stav nezaměstnanosti klesal, avšak v měsíci červenci byl zaznamenán lehký nárůst, což bývá pro tento měsíc typické. Větší úbytek evidovaných uchazečů o zaměstnání pokračoval v říjnu. Během celého roku bylo evidováno přibližně 19 tisíc osob ucházejících se o zaměstnání. V následujícím grafu je zaznamenán meziroční pokles evidovaných uchazečů o zaměstnání, a to v porovnání s rokem 2016. (ÚP ČR 2017)

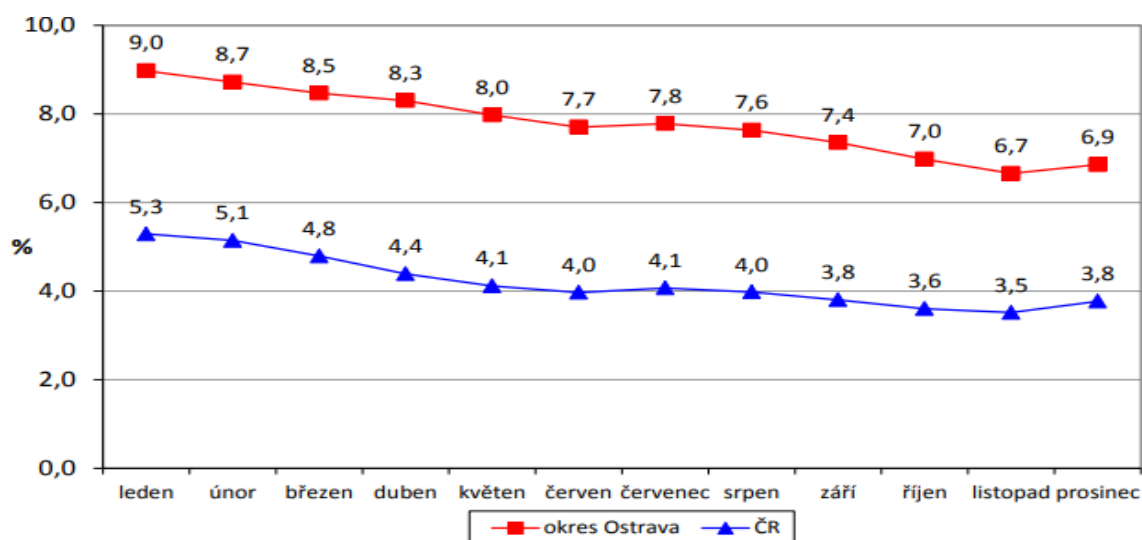
Graf 3.27 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2016 a 2017

Zdroj: ÚP ČR, 2017

„Z analýzy Úřadu práce ČR vyplývá, že podíl nezaměstnaných osob na konci roku 2017 v okrese Ostrava dosahoval 6,9 %, což činí meziroční pokles o 2,0 procentního bodu. Z celkového počtu uchazečů ve všech okresech za celou ČR, zaujímala Ostrava 2. místo za rok 2017. Pokles zobrazuje graf č. 3.27, ve kterém sledujeme roční srovnání s celou republikou“. (ÚP ČR, 2018)

Graf 3.28 Vývoj nezaměstnaných osob za rok 2017 v okrese Ostrava a v České republice

Zdroj: ÚP ČR 2017

V grafu č. 3.28 je zaznamenán stálý pokles nezaměstnanosti v okrese Ostrava, kopírující pokles v rámci České republiky, avšak s rozdílným procentním vyjádřením, specifikovaným v níže uvedené tabulce č. 3.13, která zobrazuje srovnání s Moravskoslezským krajem. Nejhorší měsíce jsou před letním obdobím.

Tab. 3.17 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice rok 2017

2017	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	9,0	7,5	5,3	6.
únor	8,7	7,3	5,1	6.
březen	8,5	7,0	4,8	4.
duben	8,3	6,7	4,4	3.
květen	8,0	6,4	4,1	3.
červen	7,7	6,2	4,0	3.
červenec	7,8	6,3	4,1	3.
srpen	7,6	6,1	4,0	3.
září	7,4	5,9	3,8	3.
říjen	7,0	5,6	3,6	3.
listopad	6,7	5,4	3,5	3.
prosinec	6,9	5,8	3,8	5.

Zdroj: ÚP ČR, 2018

Během roku 2017 došlo ke snížení počtu evidovaných uchazečů o 22,2 %, přičemž jejich větší část tvořili muži.

Tab. 3.18 Délka evidované nezaměstnanosti

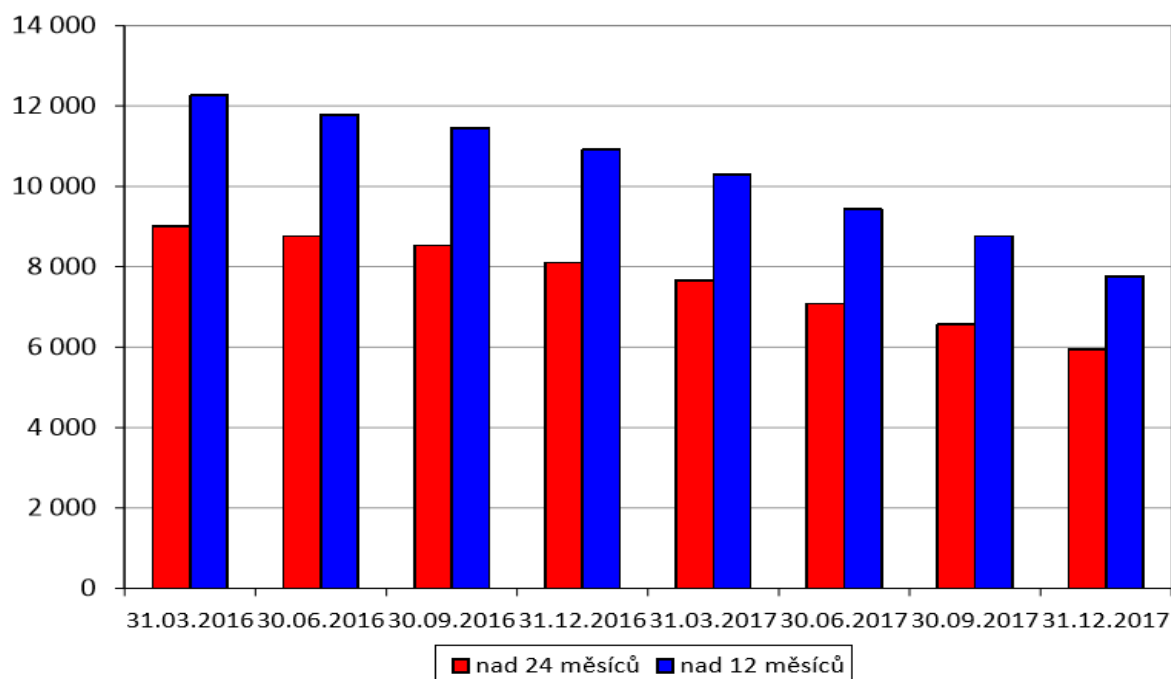
období	31.12.2016		31.12.2017	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	3 922	19,1	3 630	22,8
3-6 měsíců	2 721	13,3	2 324	14,6
6-9 měsíců	1 692	8,3	1 272	8,0
9-12 měsíců	1 233	6,0	949	5,9
12-24 měsíců	2 818	13,7	1 820	11,4
nad 24 měsíců	8 110	39,6	5 949	37,3
celkem	20 496	100,0	15 944	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2018

Koncem prosince 2017 bylo déle než 6 měsíců registrováno 9 990 UoZ, tj. o 3 863 osob méně než roce 2016. Podíl této skupiny evidovaných osob na celkové nezaměstnanosti

meziročně klesl, a to o 5,0 procentního bodu na 62,6 %. S poklesem počtu UoZ během sledovaného roku došlo rovněž k absolutnímu a podílovému úbytku u skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 2 roky. (ÚP ČR, 2018)

Graf 3.29 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2016

Zdroj: ÚP ČR, 2018

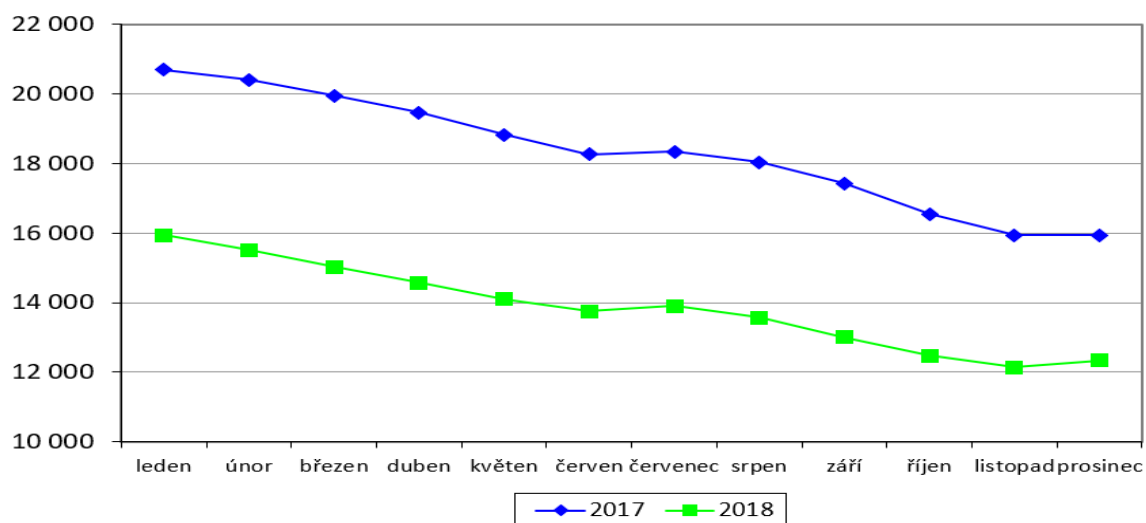
Z uvedeného grafu 3.29 je zřejmý pokles počtu registrovaných nezaměstnaných déle než 12 měsíců, ale i úbytek uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v okrese Ostrava evidováni déle než 2 roky.

Rok 2018

V průběhu roku 2018 nastalo snížení počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v okrese Ostrava, a to o 23 %. Danému poklesu napomohla snížená nezaměstnanost mužů oproti ženám.

Průměrný věk evidovaných osob se od roku 2017 lehce zvýšil o 0,6 roku a průměr na konci prosince 2018 byl 44 let. V grafu č. 3.30 můžeme vidět lehký pokles evidovaných osob ve srovnání s předešlým rokem 2017.

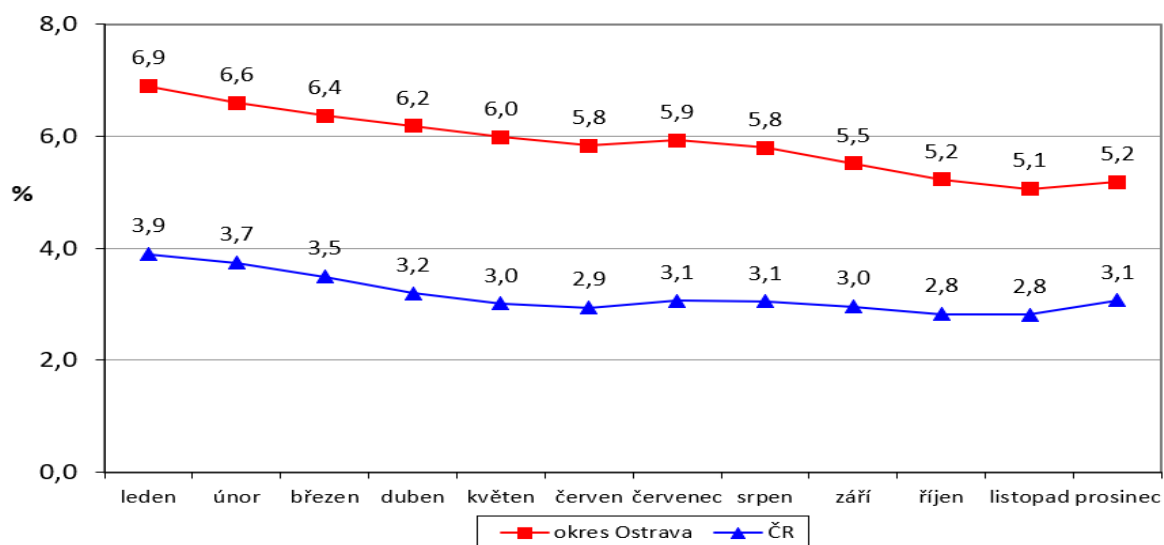
Graf 3.30 Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2017 a 2018

Zdroj: ÚP ČR, 2019

„Podíl nezaměstnaných osob v prosinci 2018 činil v okrese Ostrava 5,2 %, což znamená meziroční pokles o 1,7 procentního bodu. Na pomyslném žebříčku výše podílu nezaměstnaných osob všech okresů ČR se ostravský v uplynulém roce pohyboval mezi 3. (duben až říjen) až 6. místem (leden až březen a prosinec). V celkovém počtu registrovaných uchazečů zaujímal okres Ostrava v rámci všech okresů České republiky během celého roku 2018 druhé místo.“ (ÚP ČR, 2019)

Graf 3.31 Vývoj nezaměstnaných osob za rok 2018 v okrese Ostrava a v České republice (v %)

Zdroj: ÚP ČR, 2019

Graf 3.31 znázorňuje ukázkou poklesu nezaměstnanosti nejen v okrese Ostrava, ale také v celé České republice, avšak s rozdílným procentním vyjádřením, které je specifikováno v níže uvedené tabulce č. 3.19. Zde je uvedeno i srovnání s Moravskoslezským krajem.

Tab. 3.19 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Ostrava, Moravskoslezském kraji a v České republice rok 2018

2018	podíl nezaměstnaných osob v okrese Ostrava (%)	podíl nezaměstnaných osob v MSK (%)	podíl nezaměstnaných osob v ČR (%)	pořadí okresu Ostrava v rámci ČR
leden	6,9	5,9	3,9	6.
únor	6,6	5,6	3,7	6.
březen	6,4	5,4	3,5	6.
duben	6,2	5,1	3,2	3.
květen	6,0	4,8	3,0	3.
červen	5,8	4,7	2,9	3.
červenec	5,9	4,8	3,1	3.
srpen	5,8	4,7	3,1	3.
září	5,5	4,6	3,0	3.
říjen	5,2	4,4	2,8	3.
listopad	5,1	4,3	2,8	4.
prosinec	5,2	4,7	3,1	6.

Zdroj: ÚP ČR, 2019

Na srovnání nezaměstnanosti navazuje tab. 3.20 s délkou dlouhodobé nezaměstnanosti na přelomu roku 2017 a 2018.

Tab. 3.20 Délka evidované nezaměstnanosti

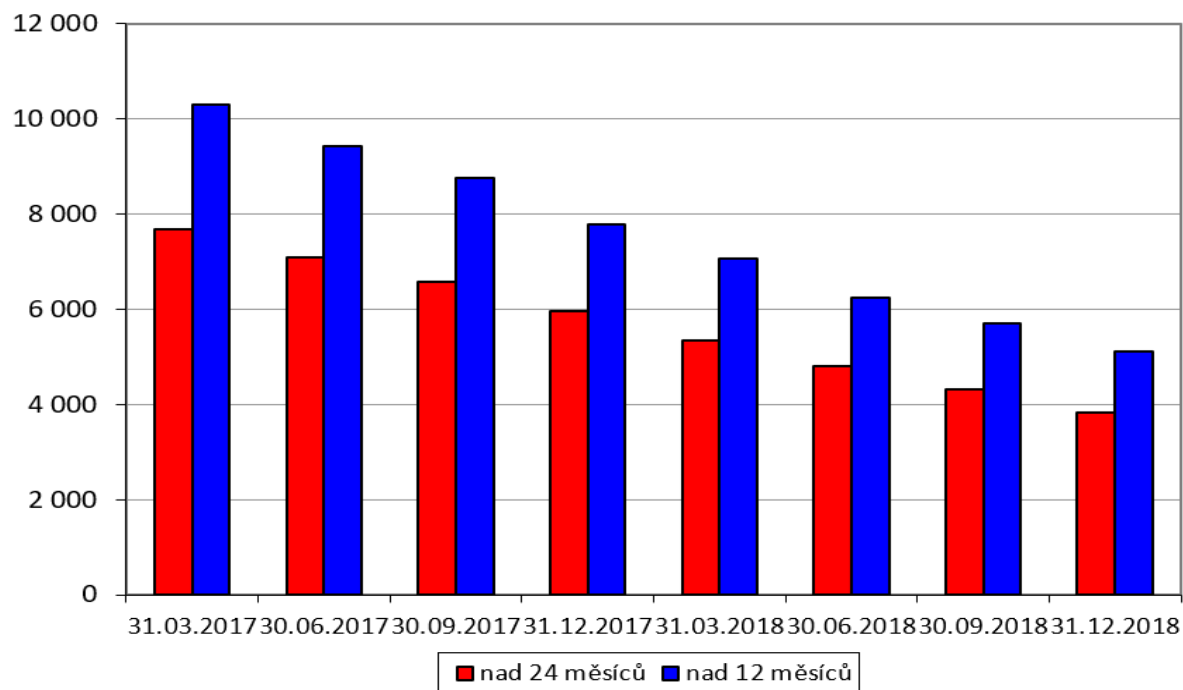
období	31.12.2017		31.12.2018	
	absolutně	%	absolutně	%
do 3 měsíců	3 630	22,8	3 703	30,0
3-6 měsíců	2 324	14,6	1 796	14,6
6-9 měsíců	1 272	8,0	1 013	8,2
9-12 měsíců	949	5,9	706	5,7
12-24 měsíců	1 820	11,4	1 286	10,4
nad 24 měsíců	5 949	37,3	3 837	31,1
celkem	15 944	100,0	12 341	100,0

Zdroj: ÚP ČR, 2019

V roce 2018 bylo registrováno celkem 6 842 UoZ, což je méně než v předešlém roce, a to o 3 148 UoZ méně. Podíl této skupiny na celkové nezaměstnanosti meziročně klesl o 7,2

procentního bodu a nyní činí 55,4 %. S poklesem počtu UoZ během minulého roku došlo rovněž k absolutnímu a podílovému úbytku u skupiny dlouhodobě evidovaných uchazečů nad 2 roky. Před K 31.12.2018 evidovalo KoP Ostrava celkem 7 311 těchto UoZ, tj. 59,2 % z celkového stavu nezaměstnaných osob. (ÚP ČR, 2019)

Graf 3.32 Počet dlouhodobě evidovaných uchazečů čtvrtletně od roku 2017

Zdroj: ÚP ČR, 2019

Z uvedeného grafu 3.32 je znát větší pokles počtu registrovaných nezaměstnaných déle než 12 měsíců, ale také i úbytek uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v okrese Ostrava evidováni déle než 24 měsíců. Je tedy viditelná pozitivní situace na trhu práce.

4. Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti v Ostravě

Analýza se zabývá dlouhodobou nezaměstnaností v okrese Ostrava. Údaje a data pro zpracování jsou použita z informačního systému Úřadu práce ČR, tzv. „OKpráce“. Jedná se o samostatné okresní databáze, proto je detailní analýza zaměřena jen na okres Ostrava. Všechny výstupy analýzy byly zpracovány v Microsoft Office – Microsoft Excel ve verzi 2016, a protože soubor obsahoval před 70 tisíc řádků, musela být provedena obsáhlá normalizace dat.

Analýza se zaměřuje především na celkové počty dlouhodobě nezaměstnaných osob a jejich strukturu včetně důvodů jejich dlouhodobé nezaměstnanosti a zahrnuje období 2013 až 2018. Všechna data jsou čerpána z programu „OKpráce“ a ze statistik Úřadu práce ČR. Údaje za léta 2009 – 2012 nemohla být použita, jelikož v daném období Úřad práce přecházel na nový informační systém, a proto z tohoto období nejsou k dispozici pro podrobnější analýzy srovnatelná data. V rámci daných rozborů byla odstraňována duplicita ve zkoumaném období, a proto jsou data zkoumána z podkladů, které registrují vždy poslední evidenci uchazečů o zaměstnání.

4.1. Zdroj a techniky analýzy dat

Zdroj dat a jejich relevance

Vývoj informačních systémů státní správy a úřadů umožňuje již pracovat se strojově čitelnými daty, což je hlavním předpokladem pro realizaci této práce. Bez toho by nebylo možné efektivně data zpracovávat.

I přes pozitivní vývoj těchto agend státní správy, se v případě informačního systému „OKpráce“, který využívají jednotlivé pobočky Úřadu práce, objevilo několik oblastí v rámci databáze evidence uchazečů o zaměstnání, v kterých nebylo možné dostatečně efektivně analyzovat některá data.

Důvodem je nejčastěji fakt, že údaje, které by z povahy věci měly být zaznamenávány jako data z číselníků, jsou evidovány jako prostý text a při zapisování informací například o vzdělání u nového uchazeče o zaměstnání se nevybírá školské zařízení ze seznamu škol, ale tyto údaje se zapisují subjektivně ručně dle uvážení pracovníce úřadu na základě sdělení uchazeče o zaměstnání. Takto zapisované informace však vedou k několikanásobnému

duplikování jednoho školského zařízení například jen proto, že každý pracovník zapisuje téže školské zařízení odlišně nebo vytvoří překlep.

Konkrétním příkladem je třeba Vysoká škola báňská – Technická univerzita, která se v analyzovaných datech vyskytuje téměř 40krát, avšak pokaždé jako jiná unikátní hodnota – zápisy jsou různé, např. „VŠB-TUO“, „Vysoká škola báňská – TUO“, „VŠB“ a další (viz obrázek č. 4.1). Z pohledu strojového způsobu analýzy dat to znamená, že totéž školské zařízení je vedeno jako několik různých a následkem je tak zkreslený výsledek.

Obr. 4.1 Ukázka duplicity škol

Zdroj: vlastní zpracování, 2019

S ohledem na počet záznamů (přes 70 tisíc) a množství školských zařízení, která navíc nejsou jen z Moravskoslezského kraje, lze analýzu takových dat pro získání relevantního výsledku a následných doporučení, úplně vyloučit.

Stejný problém byl zjištěn při pokusu o analýzu údajů o posledním zaměstnavateli, kdy odlišný zápis shodné firmy znamenal několik samostatných zápisů (viz obrázek č. 4.2). Přitom by stačilo, kdyby se namísto názvu firmy evidovalo identifikační číslo (IČO) firmy či podnikající fyzické osoby.

Obr. 4.2 Ukázka duplicity firem

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Nabízí se tak otázka, zda s těmito daty pracuje sám stát, resp. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Pokud ano, a vychází z nich při následných rozhodovacích aktech, přípravách nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, legislativních změnách a dalších akcích souvisejících se zaměstnaností, lze to považovat minimálně za diskutabilní a přezkumu hodné.

Technika analýzy dat

V první řadě bylo nutné vyexportovaná data z informačního systému „OKpráce“ anonymizovat s ohledem na Zákon o ochraně osobních údajů.

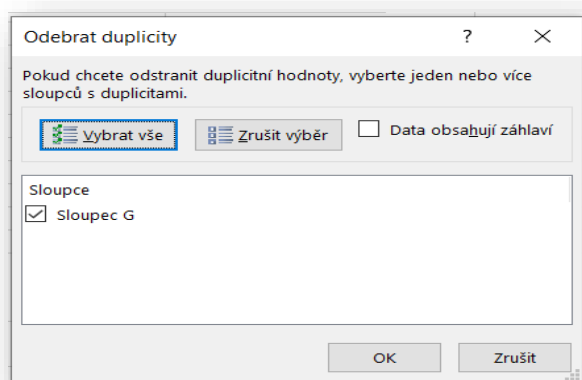
Dalším krokem v rámci zpracované analýzy byla částečná homogenizace vstupních dat. Jelikož se data získala z různých zdrojů v různých číselných a textových formátech (tzv. heterogenní data), bylo potřeba zajistit jejich sjednocení do jednotného formátu, aby s nimi bylo možno dále pracovat, porovnávat a analyzovat je.

Příklad homogenizovaných dat:

- Datumové atributy – odlišný zápis datumu (např. 1/1/2001 vs. 1.1.2001),
- Členění zaměstnání (CZ-ISCO) – příliš podrobné členění bylo nutné zobecnit (např. 91127 na 9),
- Členění vzdělání (KKOV) – namísto kódového označení byl v datech uveden textový popis, bylo tedy nutné převést do kódového označení a následně zobecnit.

Pro homogenizaci (sjednocení) datové struktury byly využity například funkce aplikace Excel a to vlookup, left, averageifs a countifs.

Obr. 4.3 Ukázka odebrání duplicity

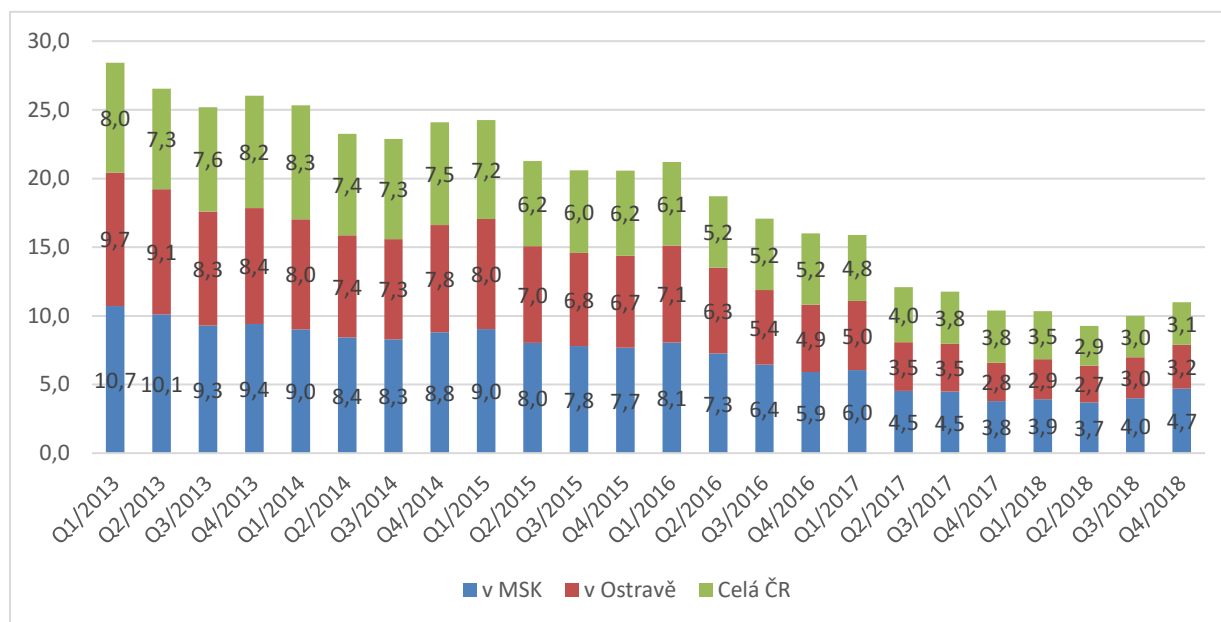
Zdroj: vlastní zpracování 2019

Po úspěšné homogenizaci dat byly využity nejčastěji podmínkové (IF) funkce, a to pro součty, počty, průměry a další.

4.2. Výstupy analýzy

4.2.1 Dlouhodobá nezaměstnanost

Graf 4.1 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v období 2013 -2018, ČR, MSK, Ostrava

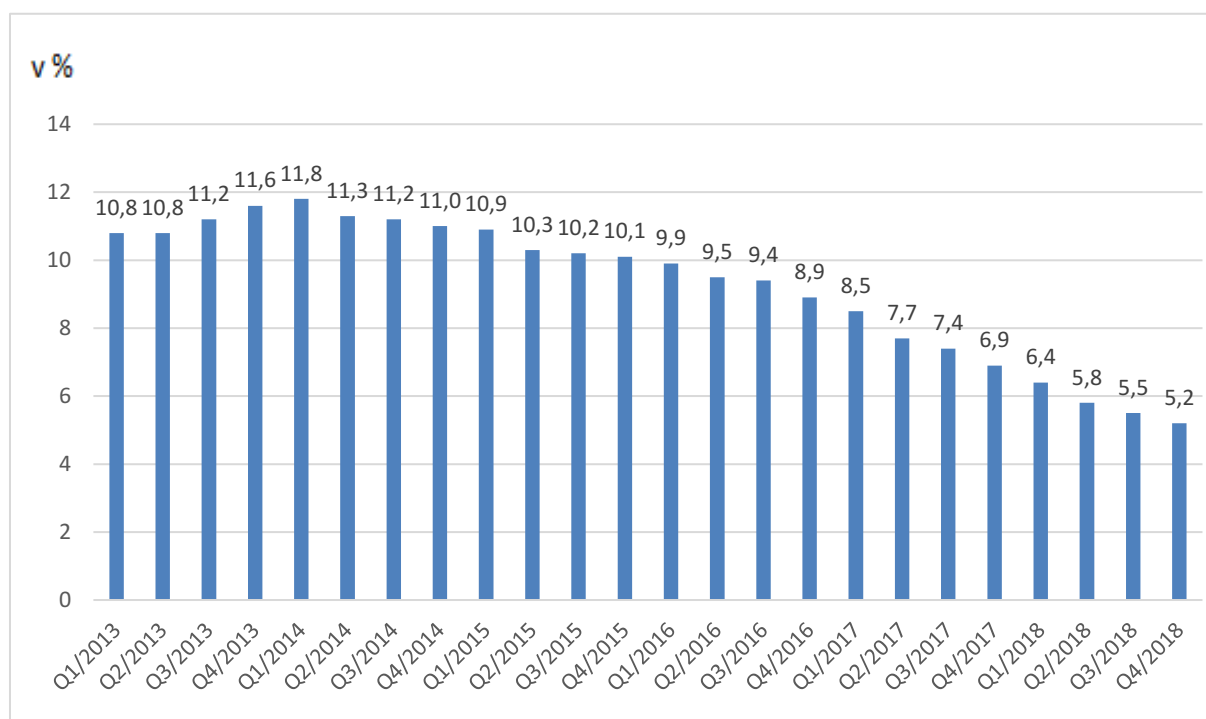
Zdroj: vlastní zpracování 2019

V grafickém znázornění vidíme celkovou nezaměstnanost v průběhu let 2013 – 2018 v České republice, Moravskoslezském kraji a Ostravě. Po světové hospodářské krizi v roce 2008 lze zaregistrovat vysokou míru nezaměstnanosti sledovanou po jednotlivých čtvrtletích, která byla v roce 2013 stále na vysoké úrovni. Vliv zlepšující se ekonomiky státu se však na poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti projevil. Vývoj nezaměstnanosti vykazuje mírně kolísavý trend vzhledem k sezonním pracím, například v letních měsících. Výrazné zlepšení situace na trhu práce lze spatřit v roce 2017. V následujícím období velmi výrazně pomohly i regionální a národní projekty na podporu zaměstnanosti zejména projekt „Nové pracovní příležitosti – společensky účelná pracovní místa vyhrazená“, díky kterému byly poskytovány zaměstnavatelům finanční příspěvky na mzdové náklady zaměstnanců zaměstnaných z řad evidovaných UoZ. Z grafického znázornění je vidět, že dlouhodobá nezaměstnanost

v okrese Ostravě kopíruje situaci v Moravskoslezském kraji a následně také v celé České republice.

V grafu č. 4.2 jsou vyčísleny podíly nezaměstnaných osob všech evidencí za období 2013 – 2018 po jednotlivých čtvrtletích. Z procentuálního vyjádření sezonnost není jednoznačná a převažuje vliv zlepšující se hospodářské situace.

Graf 4.2 Čtvrtletní vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Ostrava 2013 - 2018

Zdroj: vlastní zpracování 2019

4.2.2 Celkový počet všech nově evidovaných v okrese Ostrava

Pro podrobnější analýzu situace na trhu práce v okrese Ostravě je nejprve vytvořen přehled počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v letech 2013 – 2018. Informace jsou získané z evidencí Úřadu práce, rozdělených na uchazeče o zaměstnání, zájemce o zaměstnání a “OZP“. Pro vysvětlení, uchazeč o zaměstnání je člověk, který ztratil nebo nemá práci, a proto je zaevidovaný na ÚP, kde chodí ke své zprostředkovatelce na schůzky, a ta jej vysílá na pohovory k jednotlivým zaměstnavatelům s doporučenkou nebo informací.

Další skupinou jsou tzv. zájemci o zaměstnání. Jedná se o osoby, které nejsou v evidenci úřadu práce, neboť již jsou v pracovním procesu, ale soustavně hledají práci jinou,

kteřá by je více uspokojila. Tito lidé se dobrovolně zaevidují pod statutem “žájemce o zaměstnání“ na ÚP a dostávají z úřadu práce nabídky na nové uplatnění včetně možnosti zabezpečení rekvalifikace. A v neposlední řadě typ “OZP“, jedná se o osoby zdravotně postižené, které mají buď nějaké zdravotní omezení nebo určitý stupeň invalidity.

Tab. 4.1 Celkový počet všech nově zaevidovaných v letech 2013 - 2018

Zahájení evidence dle let	Všichni	Uchazeč o zaměstnání	Žájemce o zaměstnání	OZP
2013	9 473	9 404	64	5
2014	9 582	9 437	132	13
2015	10 205	9 952	245	8
2016	11 268	11 074	186	8
2017	13 066	12 843	218	5
2018	16 602	16 386	210	6

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Ve výše uvedené tabulce 4.1 vidíme absolutní počty zahájení evidencí v jednotlivých letech. To znamená, že podle těchto informací se stále postupně zvyšuje počet uchazečů o zaměstnání, ale celková míra nezaměstnanosti stále klesá, z čehož vyvozují úspěšnost v umisťování jednotlivých uchazečů na trhu práce tím, že jsou zařazeni do některého z podpůrných projektů úřadu práce nebo si najdou zaměstnání sami. Pokud srovnáme tyto tři skupiny žadatelů, jednoznačně jsou největší skupinou uchazeči o zaměstnání.

4.2.3 Celkový počet uchazečů o zaměstnání v letech 2013 - 2018

Další tabulka se zabývá celkovým počtem uchazečů na Úřadu práce, kteří byli v evidenci za sledované období, a následně rozdělení podle pohlaví. Z uvedených údajů můžeme konstatovat poměrně srovnatelné počty u žen i mužů, kdy mírně převládá počet mužských uchazečů. Další zajímavou veličinou je průměrná doba v nezaměstnanosti, která nepřesahuje jeden kalendářní rok. To znamená, že v průměru každý uchazeč o zaměstnání ve většině případů získá práci do jednoho roku.

Tab. 4.2 Průměrná doba nezaměstnaného uchazeče na dny v letech 2013 – 2018 rozdělená podle pohlaví

Pohlaví	Počet	% zastoupení	Průměrná doba v nezaměstnanosti (dny)
Muži celkem	35 872	51,10%	235,52
Ženy celkem	34 324	48,90%	276,03
Celkem	70 196	100,00%	255,32

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Na počty uchazečů v letech 2013 – 2018 měly vliv také dotační programy, které byly hojně využívány, jako dříve zmiňovaný příspěvek z projektu „SÚPM“, kdy zaměstnavatelé dostávali finanční příspěvky na mzdy zaměstnanců z evidencí ÚP. Stávalo se, že hodně uchazečů se mnohdy zařadilo do evidence, aby právě dosáhli na tyto typy dotací. V mnoha případech můžeme hovořit o záměrném zaevidování na Úřad práce. Velký pozitivní vliv na snížení zneužívání těchto dotačních programů byla změna koncem roku 2018, kdy byly nastaveny nové podmínky Úřadu práce ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí a pravidla pro poskytování příspěvků byla zpřísněna. Pravidla řeší délku evidence, kumulaci handicapů uchazečů a celkově zpřísnují kritéria pro poskytnutí příspěvku. Proto je tedy více obtížné nyní na příspěvek ze strany zaměstnavatele dosáhnout, což se začíná projevovat ve snížení počtu podpořených uchazečů a tím může dojít k nárůstu dlouhodobě nezaměstnaných osob.

Tab. 4.3 Absolutní hodnoty doby nezaměstnaného uchazeče na dny v letech 2013 – 2018

Doba v nezaměstnanosti ve dnech	do 180	180 – 365	366-730	731 – 1095	1 096 - 1 460	1 461 - 1 825
Celkem za období 2013-2018	70 196	14 642	8 431	2 771	1 427	876
2013	3 936	18 115	10 383	4 099	2 284	1 392
2014	4 564	15 463	8 413	3 052	1 488	588
2015	37 545	13 313	6 796	2 137	639	56
2016	32 473	10 810	4 855	977	51	-----
2017	26 368	7 958	2 501	100	-----	-----
2018	16 535	3 157	288	-----	-----	-----

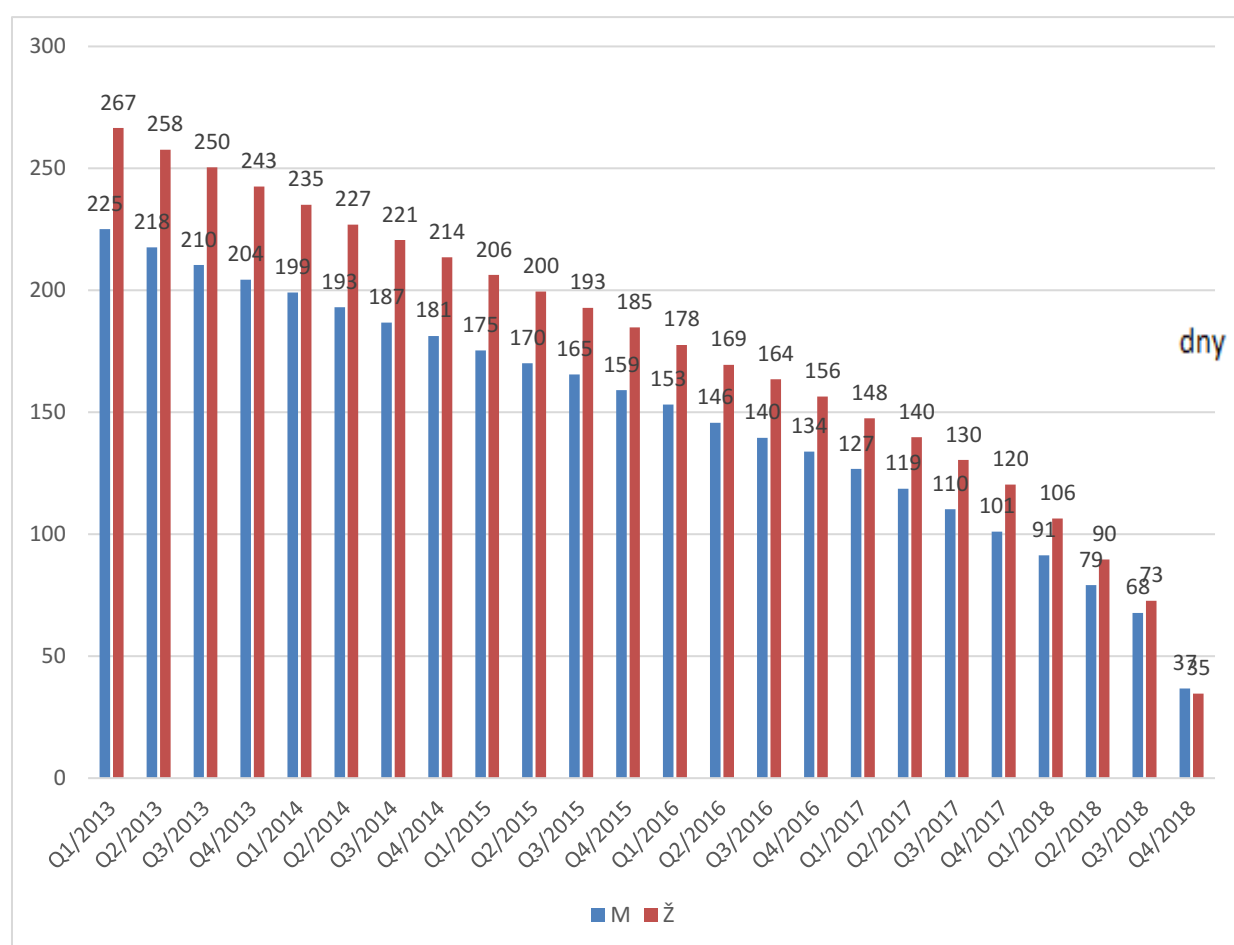
Zdroj: vlastní zpracování 2019

V tabulce 4.3 je zkoumán vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v závislosti na délce, evidence. Také zde je viditelný stálý pokles uchazečů o zaměstnání jednak po jednotlivých

letech a jednak v závislosti právě na délce evidence. Tato data mohou vykazovat určité zkreslení, neboť se jedná o poslední evidenci evidované osoby a nelze zde vysledovat, jejich zpětný návrat. Přesto z výše uvedených dat můžeme konstatovat skoro 50% pokles evidovaných uchazečů po jednom roce evidence. Tento počet dále klesá s každým dalším rokem.

4.2.4 Čtvrtletní srovnání průměrné doby mužů a žen evidovaných na UP ČR v období 2013 - 2018

Graf 4.3 Vývoj průměru doby v nezaměstnanosti (2013 – 2018)

Zdroj: vlastní zpracování 2019

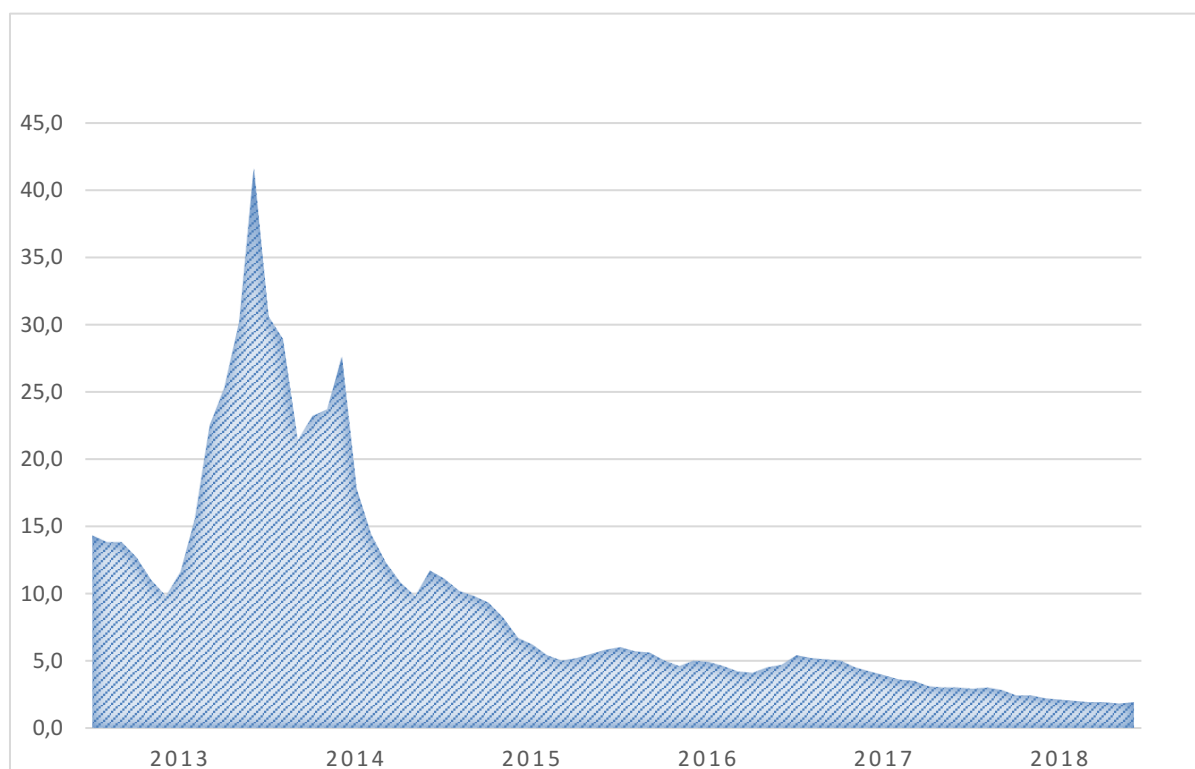
Z uvedeného grafu 4.3 můžeme vysledovat kvartální poměr evidovaných žen a mužů a jejich průměrnou délku umístění v evidenci Úřadu práce. Jedná se o poměrně stejně velký rozdíl mezi ženami a muži i přes klesající trend. Větší rozdíl sleduji mezi sledovaným rokem 2013 a sledovaným rokem 2018. V roce 2013 je mezi muži ženami viditelný největší rozdíl

v délce evidence na úřadu práce. Postupně se tento rozdíl snižuje a na konci sledovaného období se srovnává.

4.2.5 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo

Pro dokreslení situace na trhu práce je zařazen počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo v jednotlivých sledovaných obdobích. Z přiloženého grafu můžeme vyčíst opět klesající trend počtu uchazečů o zaměstnání. Nejhorší situace byla v letech 2013 a 2014, kdy nejvyšší počet uchazečů na jedno místo přesahoval více než 40 uchazečů. V dalších následných letech pak pozvolna počet uchazečů na jedno pracovní místo klesal. V roce 2018 zaznamenáváme zatím nejnižší sledovanou hodnotu, a to méně než 5 uchazečů o jedno pracovní místo.

Graf 4.4 Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v období 2013 -2018

Zdroj: ÚP ČR, 2018

4.2.6 Vzdělání

Dalším analyzovaným typem dat bylo vzdělání všech uchazečů za sledované období 2013 - 2018. Vzdělání je důležitým aspektem, jelikož se od něho odvíjí další postoj

ve společnosti, sociálním zařazení, zaměstnání, ale i další jevy. Typy dosaženého vzdělání ukazují výši dosaženého vzdělání.

Tab. 4.4 Struktura dosaženého vzdělání uchazečů v období 2013 – 2018

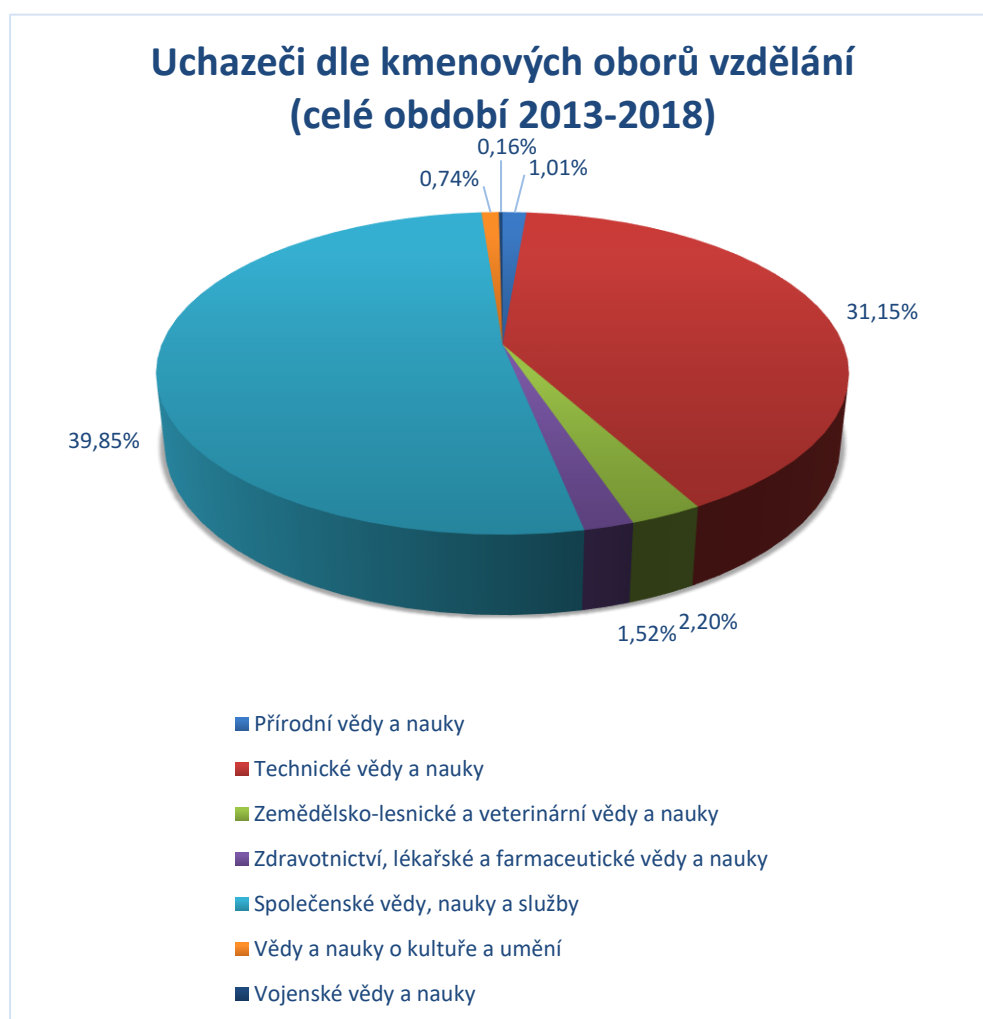
Celkové rozdělení dosaženého vzdělání	Počet ZoZ a UoZ	Podíl ZoZ a UoZ v %	Počet UoZ	Podíl UoZ ze všech v %
Střední odborné vyučen bez maturity	24 101	34,3	23 739	34,4
Základní škola	16 775	23,9	16 633	24,1
Střední s maturitou	16 022	22,8	15 683	22,7
Vysokoškolské	8 886	12,7	8 698	12,6
Vyšší odborné	3 212	4,6	3 170	4,5
Bez vzdělání	666	0,9	664	1,0
Neúplné základní	496	0,7	496	0,6
Vyšší odborné v konzervatoři	13	0,1	13	0,1

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Struktura dosaženého vzdělání v tabulce 4.4 ukazuje, že nejvyšší dosažené vzdělání největšího počtu uchazečů je střední škola bez maturity a druhým nejčastějším vzděláním je střední škola s maturitou. Problém nezaměstnanosti se většinou týká uchazečů s nižším vzděláním. Z toho důvodu, se stále častěji připravují rekvalifikační kurzy pro osoby s nižším vzděláním, aby získali nové dovednosti, které mohou uplatnit v novém zaměstnání.

Analyzovaná data v grafu 4.5 v oblasti dosaženého vzdělání jsou členěna také podle typů oborů. Z grafického vyjádření je možné vyčíst největší procento uchazečů v oboru společenské vědy, nauky a služby, další velkou skupinu tvoří uchazeči z technických oborů. Ostatní obory jsou zastoupeny v přibližně srovnatelném množství a jejich procentuální podíl se pohybuje v rozmezí od necelého jednoho procenta po necelé tři procenta.

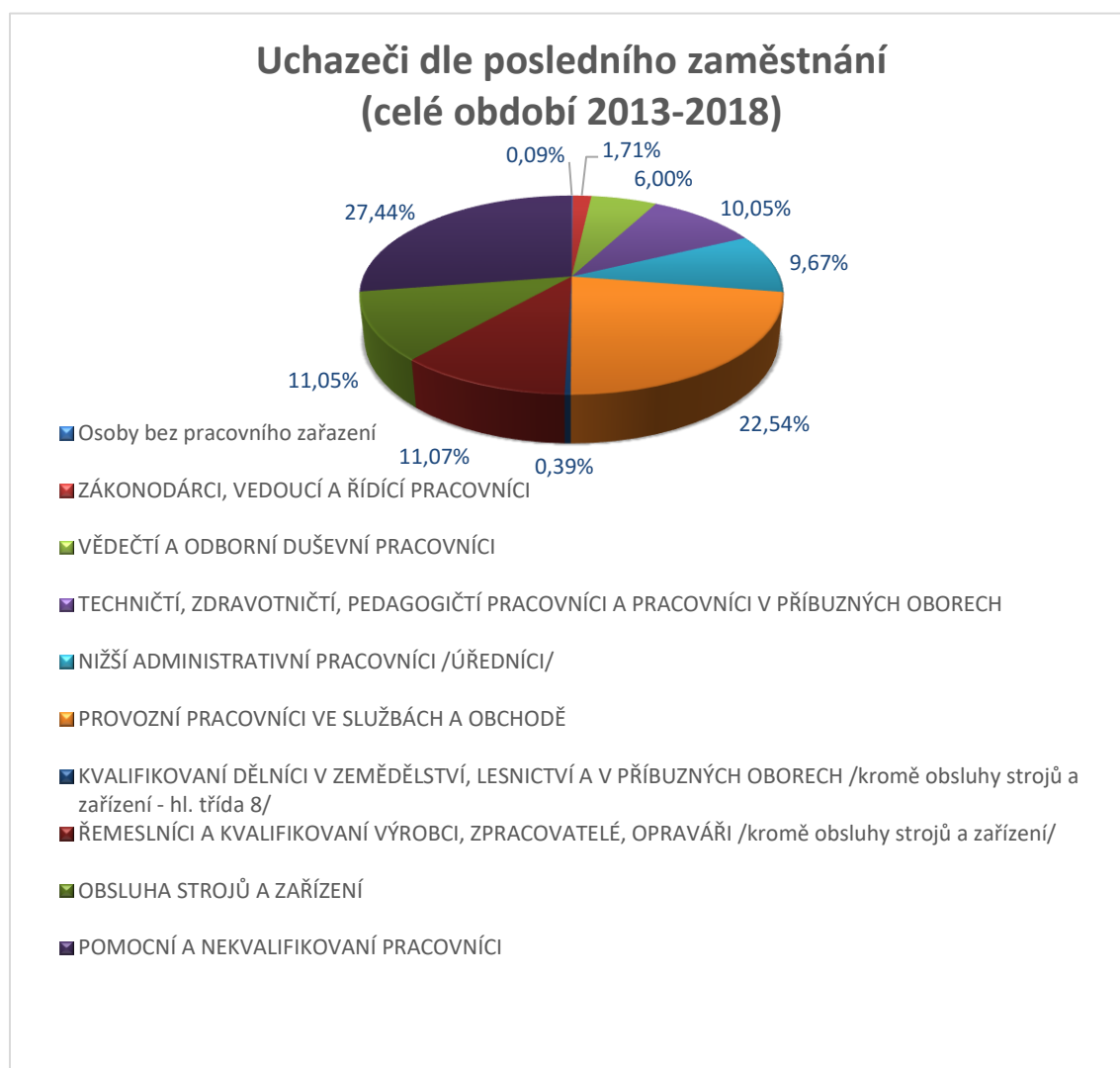
Graf. 4.5 Obory vzdělání evidovaných osob (2013 – 2018)

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Graf číslo 4.6 znázorňuje rozbor posledního zaměstnání evidovaných osob před ukončením pracovního poměru a zařazením do evidence úřadu práce. Nejrizikovější skupinou, která vytváří nejvíce nezaměstnaných osob, je skupina pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, což potvrzuje předchozí závěr, kdy nejvíce ohroženou skupinou jsou lidé s nejnižší kvalifikací. Druhou skupinou ohrožených zaměstnanců jsou provozní pracovníci ve službách.

Graf 4.6 Poslední zaměstnání před evidencí osob v letech 2013 - 2018

Zdroj: vlastní zpracování 2019

4.2.7 Zdravotní stav

Tab. 4.5 Zdravotní stav evidovaných uchazečů (2013 – 2018)

Zdravotní stav	Počet	Podíl v %
bez zdravotního omezení	52 690	75,1
jiné zdravotní omezení	11 359	16,2
Osoba invalidní – I. stupeň invalidity (§ 39/2a)	3 361	4,8
Osoba invalidní – II. stupeň invalidity (§ 39/2b)	2 006	2,9
OZP - částečně znevýhodněná	593	0,7
Osoba invalidní – III. stupeň invalidity (§ 39/2c)	182	0,3
OZP - plně invalidní (§ 39/1)	2	0,0

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Největší skupinou v evidencích úřadů práce jsou osoby bez zdravotního omezení. V rámci členění uchazečů o zaměstnání dle zdravotního stavu jsou uchazeči s nejrozličnějším zdravotním omezením zastoupeni jen zhruba z 25 %. Pro tyto uchazeče je důležitý individuální přístup, kdy se musí individuálně přistupovat.

Když se zaměříme na jednotlivá zdravotní omezení, například podle typu invalidity, kdy máme tři stupně, z toho první dva stupně jsou těžce postižené osoby, avšak osoby schopné pracovat mnohdy bez pomoci druhé osoby a invalidita třetího stupně většinou potřebuje asistenci, druhé osoby. Stupeň invalidity je dán Zákonem o důchodovém pojištění v paragrafu 39/2.

- I. stupeň invalidity - dlouhodobá invalidita s poklesem pracovní neschopnosti v rozmezí od 35 % do 49 %
- II. stupeň invalidity - dlouhodobá invalidita s poklesem pracovní neschopnosti v rozmezí od 50 % do 69 %
- III. stupeň invalidity - dlouhodobá invalidita s poklesem pracovní neschopnosti od 70 %

Tito lidé tvoří necelých 8 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Dále jsou v evidencích osoby, které jsou OZP neboli osoby částečně znevýhodněné. Jsou to osoby, které mají lékařem potvrzené zdravotní omezení, ale jejich zdravotní postižení není tak vysoké, aby byli zařazeni mezi skupinu invalidních osob. Osoby podle paragrafu 39/1 se označují jako OZP (osoby se zdravotním postižením), kdy jejich neschopnost klesla na 35 %. Jedná se o osoby s označením jiné zdravotní omezení a jsou většinou s omezením kratšího charakteru, jejich počet je z vybraného vzorku nevýznamný.

4.2.8 Ukončení evidence

Zpracovaný graf č. 4.7 rozděluje jednotlivé uchazeče podle způsobu a důvodu ukončení evidence na úřadu práce. Z níže uvedeného je 53 % osob, které ukončily evidenci na úřadu práce na vlastní žádost. Z grafu je patrné, že úřady práce účinně pomáhají s umístěním uchazečů na dotovaná pracovní místa v rámci národních i regionálních projektů. Cílem tedy je správné nasměrování finančních prostředků v této oblasti. Evidovaná osoba na úřadu práce musí splňovat určité podmínky. V případě jejich neplnění, je evidovaná osoba vyřazena z evidence. Jedná se například o nelegální práci, odmítnutí vhodného zaměstnání, neoznámení nemoci nebo úrazu, pro které není uchazeč dočasně schopen plnit své povinnosti nebo maří součinnost s úřadem práce, což znamená plně spolupracovat a plnit své povinnosti,

kteří mají dohodnuty se svou zprostředkovatelkou o zaměstnání. Z níže uvedeného grafu je vidět, že takovýchto osob je až 17 % z celkového množství evidovaných uchazečů o zaměstnání.

Graf. 4.7 Způsoby ukončení evidence na ÚP ČR (2013 –2018)

Zdroj: vlastní zpracování 2019

Cílem analýzy bylo kvantifikovat dlouhodobou nezaměstnanost ze vzorku získaného z ÚP v okrese Ostrava včetně popisu kladného i záporného přístupu úřadu práce k dlouhodobé nezaměstnanosti. A také zhodnocení dat k následné sadě doporučení na snížení dlouhodobé nezaměstnanosti.

5. Doporučení ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti v kraji

Dlouhodobá nezaměstnanost byla a je stále velkým problémem nejen naší společnosti, ale i v ostatních zemích Evropské unie. Její vznik souvisel s restrukturalizací našeho hospodářství a její největší nárůst byl odrazem vzniku, ale i postupného doznívání důsledků celosvětové ekonomické krize z konce roku 2008. Tato hospodářská krize měla velký negativní dopad na pokles zaměstnanosti a na nárůst počtů dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání, ale i jejich podílů na celkovém počtu registrovaných nezaměstnaných osob.

V období před rokem 1989 v Moravskoslezském kraji zaměstnávaly velké průmyslové podniky vysoké procento obyvatel, a to nejen na pracovních pozicích s potřebou vyššího nebo odborného vzdělání, ale vytvářely také prostor i pro zaměstnanost obyvatel s nízkým nebo jen se základním vzděláním. Po roce 1989 se začala struktura průmyslu v našem kraji měnit, došlo k rozsáhlé restrukturalizaci velkých podniků z oblasti hutnictví a zpracování železa, ale i k útlumu hornictví, což bylo příčinou výrazného propouštění jejich zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že se to týkalo největších zaměstnavatelů Moravskoslezského kraje, jako jsou Vítkovice, ArcelorMittal (dříve Nová huť), OKD, se pak zásadním způsobem změnila nabídka pracovních příležitostí. Vedle nezaměstnaných s nízkou kvalifikací se začaly v evidenci úřadu práce stále více objevovat také osoby s vysokou kvalifikační úrovní a úzkou profesní specializací (zpravidla starších věkových ročníků); postupně narůstala tzv. „technologická nezaměstnanost. Moravskoslezský kraj se tak v rámci nezaměstnanosti stal jedním z nejvíce postižených regionů České republiky.

Tato situace vyvolala potřebu, aby stát převzal aktivní úlohu při vytváření podmínek pro tvorbu nových pracovních příležitostí. Kromě příznivého účinku investičních pobídek měly také kladný vliv na zlepšování ekonomického prostředí i programy podpory malého a středního podnikání. Jedním z preventivních opatření vůči dlouhodobé nezaměstnanosti byl v roce 2001 Národní akční plán zaměstnanosti, připravený na základě směrnic Evropské unie Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Stát tak nejen pomocí investičních pobídek, ale i podporou vzniku a budováním infrastruktury průmyslových zón, přilákal do naší republiky mnoho zahraničních investorů, kteří zde začali budovat nové výrobní haly a vytvářeli tak zároveň nová pracovní místa, na která postupně přijímali nové zaměstnance.

Vstupem České republiky do Evropské unie a v souvislosti s možnostmi čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů se pověřené úřady práce České republiky, staly příjemci finančních prostředků z ESF a podílely se tak na přípravě a realizaci různých projektů na podporu rozvoje lidských zdrojů. Tyto projekty byly zaměřeny především na uchazeče, kteří byli ze zdravotních důvodů, vyššího věku, nevhodné kvalifikace nebo nedostatečné praxe dlouhodobě v evidenci úřadu práce. Prostřednictvím uceleného systému poradenství, zabezpečení rekvalifikace a poskytováním příspěvků na pracovní místa, pak mnoho z nich našlo uplatnění na trhu práce.

V souvislosti s příznivým vývojem naší ekonomiky, začal postupně klesat počet uchazečů o zaměstnání a rostl počet volných pracovních míst. Přes tento pozitivní jev však pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných nebyl tak výrazný jako u osob evidovaných kratší dobu. Příčinou pozvolnějšího poklesu uchazečů evidovaných déle než 12 měsíců je vyšší zastoupení osob, jejichž vstupu na trh práce je bráněno řadou hendikepů i jejich kumulací.

Je potřeba si však uvědomit, že se ekonomika opět postupně dostane do sestupné fáze a vznikne nebezpečí opětovného nárůstu velkého počtu nezaměstnaných osob. Hlavním předpokladem vytváření podmínek pro udržitelnou zaměstnanost je včasná predikce státu v oblasti vývoje hospodářství, cílená podpora odvětví, které reagují na problémy ekonomiky nejrychleji a nutnost včas plánovat dostatečné množství finančních prostředků na jednotlivé účinné programy podpory zaměstnanosti. Zároveň je třeba provést reformu systému vzdělávání a jeho propojení s praxí, kde je nutná všestranná spolupráce zaměstnavatelských subjektů tak, aby bylo zajištěno, že absolventi po ukončení školy nastoupí do zaměstnání, aniž by se evidovali na úřadu práce. Dále je nutné motivovat žáky ke studiu technických oborů, na trhu práce chybí nejen absolventi se středním a vysokoškolským vzděláním strojírenských i IT oborů, ale i absolventi vyučení v „řemeslných“ oborech. Aby bylo možné přesně cílit pomoc skupinám dlouhodobě nezaměstnaných při tvorbě podpůrných programů s cílem jejich znovu začlenění na trh práce, popřípadě na krizi nejvíce postižená odvětví hospodářství, musíme mít přesné analýzy současného stavu nabídky a poptávky na trhu práce, jejího vývoje a účinnosti podpůrných aktivit.

Pro řešení problémů s dlouhodobou nezaměstnaností je nezbytně nutné vytvořit podmínky a opatření pro umístění různě handikepovaných nezaměstnaných osob na trh práce. Motivovat je ke změně situace osoby bez práce, aby přijali strategii k řešení své

nezaměstnanosti. Také musí být ošetřeny situace, kdy uchazeči o zaměstnání nebudou poskytovat součinnost při účasti v programech a při plnění jednotlivých opatření vedoucích ke zvýšení jejich zaměstnatelnosti a k umístění na trhu práce.

Návrh konkrétních opatření, která by měla přispět k řešení aktuálních problémů s dlouhodobou evidencí uchazečů o zaměstnání:

- Zrušit provázanost platby zdravotního pojištění státem s evidencí na úřadu práce, rovněž nepodmiňovat evidencí na úřadu práce výplatu renty a úhradu zdravotního pojištění rentiérům státem.
- Úhrada zdravotního pojištění státem jen za skutečné dny v evidenci - je zneužíváno, neboť pojištění je placeno za celý kalendářní měsíc. V případě, že se uchazeč zaeviduje poslední den v měsíci a nechá se vyřadit první dny následujícího měsíce - má tak hrazeno pojištění za oba měsíce. Pokud si požádá o hmotnou nouzi a je mu přiznána, pobírá ji rovněž po oba měsíce, přestože je v evidenci třeba jen 3 dny.
- Zrušení možnosti vykonávat „nekolidující zaměstnání“ a zároveň být zařazen v evidenci uchazečů o zaměstnání - tato forma přivýdělku usnadňuje výkon nelegálního zaměstnání, přispívá k jeho složitému prokazování, „nekolidující zaměstnání“ je zneužíváno zaměstnavateli místo zkušební doby.
- Úprava podmínek poskytování příspěvků v rámci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti:
 - Vhodně nastavit podmínky, aby byla zajištěna udržitelnost pracovního místa i po ukončení poskytování příspěvků např. vyplacením tzv. „jednorázové finanční prémie“ po 5 letech v případě, že uchazeč zůstane na podporovaném místě zaměstnán.
 - Zvýhodněná podpora pracovních míst umožňujících sladění rodinného a pracovního života s péčí o dítě či závislou osobu, ale i částečných pracovních úvazků či míst s netypickou pracovní dobou, např. sdílená pracovní místa pro matky s dětmi či osoby pečujícími o závislou osobu.

- Připravit program pro dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání spočívající v intenzivní individuální práci, nabízení konkrétních aktivit vedoucích ke zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce a následnému umístění na trhu práce.
- Zabezpečovat a podporovat poradenské programy zaměřené na vzdělávání v oblasti „finanční gramotnosti“ i na poradenství uchazečům v exekuci a motivovat je k přijetí a následnému setrvání v zaměstnání, které jim umožní umořit část dluhu, případně i nastoupit cestu oddlužení formou tzv. „osobního bankrotu“. Uchazeči v exekuci často pracují „na černo“, neboť by jim z příjmu ze zaměstnání byly prováděny exekuční srážky. Zároveň jsou i pro zaměstnavatele „nezajímají“ vzhledem k tomu, že s exekučními srážkami je spojená zvýšená administrativa.
- Organizovat cíleně zaměřená výběrová řízení za účelem obsazení hlášených volných pracovních míst s důrazem na motivaci dlouhodobě nezaměstnaných přijmout zaměstnání jako hlavní zdroj příjmu a zároveň provést revizi dávkového systému, aby se jim „vyplatilo“ pracovat, tzn., aby příjmy z dávek nepřevyšovaly příjem ze závislé činnosti, s tím souvisí i pravidelné zvyšování minimální mzdy.
- Predikce trhu práce - vytvořit fungující systém predikcí vývoje trhu práce tak, aby bylo možné reagovat na změny na trhu práce s cílem zabezpečit dostatek pracovní síly ve vhodné kvalifikační struktuře.
- Přestože úřad práce nabízí celou řadu nástrojů a opatření v rámci aktivní politiky zaměstnanosti, musí především zaměstnavatelé vytvořit podmínky pro úspěšnou adaptaci dlouhodobě nezaměstnaných osob na nových pracovištích, aby se staly plnohodnotnými a spolehlivými zaměstnanci, a zajistit udržitelnost pracovních míst i po skončení poskytování příspěvků na mzdu.

6. Závěr

Základním cílem této diplomové práce bylo na základě dekompozice statistických údajů identifikovat klíčové problémy dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji, ale zejména v okrese Ostrava. Součástí této práce bylo následně poskytnout případné návrhy a doporučení, které by mohly vést ke zlepšení situace s tímto dlouhodobým a velmi významným a velkým problémem.

V teoretické části jsou prezentovány základní pojmy týkající se trhu práce, ale i dlouhodobé nezaměstnanosti pro vytvoření si celkového obrazu dané problematiky.

V následující části je zmapován vývoj nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti v období let 2009 – 2018 v Moravskoslezském kraji a poté postupně po jednotlivých uvedených letech v okrese Ostrava. Z uvedeného je zřejmé zhoršování situace na trhu práce v počátku sledovaného období v souvislosti s dopadem hospodářské krize, poté ještě v roce 2014 a následné snižování počtu nezaměstnaných osob v dalším období až do konce roku 2018. K tomu je uvedena struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence, která se mění v návaznosti na zvyšování či snižování celkové nezaměstnanosti. V období rostoucí nezaměstnanosti přichází do evidence úřadů práce mnoho nových klientů, čímž vzrůstá počet krátkodobě evidovaných osob, naopak postupné zlepšování situace na trhu práce s sebou přináší sice snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných, ale jejich podíl na celkové nezaměstnanosti se většinou zvyšuje.

V další části práce byla hlavním úkolem dekompozice dlouhodobé nezaměstnanosti, která byla provedena na vybraném vzorku nezaměstnaných osob. Výstupy analýzy ukazují, že dlouhodobá nezaměstnanost nejvíce ohrožuje uchazeče se zdravotním omezením, s nižším vzděláním a vyšším věkem.

Důležitým a zároveň posledním bodem bylo navrhnout náměty a doporučení ke snižování dlouhodobé nezaměstnanosti, které mají zejména systémový charakter a jejich aplikace vyžaduje legislativní změny. Hlavně jde o stěžejních devět námětů a doporučení, které mají za cíl oddělení nutnosti evidence uchazečů o zaměstnání na výplatu sociálních dávek nebo renty či jde o další opatření, která mají motivační charakter a kladou důraz na upřednostnění přijetí vhodného pracovního místa nezaměstnanými lidmi před pasivním

využíváním sociálního systému. Velmi důležitým opatřením je i znemožnění nebo alespoň ztížení nelegálního zaměstnávání osob.

Seznam použité literatury

- 1) BEBLAVÝ, Miroslav, Ilaria MASELLI a Marcela VESELKOVÁ, ed. *Let's get to work!: the future of labour in Europe*. Vol. 1. Brussels: Centre for European Policy Studies (CEPS), 2014. ISBN 978-94-6138-406-5.
- 2) BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z.. *Nezaměstnanost*, 2013. 174 s., ISBN 978-80-247-4282-3.
- 3) DOUBRAVOVÁ, Dagmar, HAVRDOVÁ, Egle, ed. *Jak překonat problém nezaměstnanosti mládeže: dobrá praxe z ČR a Velké Británie*. Praha: Schola Empirica, 2014. ISBN 978-80-905748-0-9.
- 4) DUŠEK, Jiří a kol. *Lidské zdroje na trhu práce ČR a EU*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. 175 s., ISBN 978-80-87472-87-3.
- 5) EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND. ESFCR. *Struktura Operačního programu Zaměstnanost* [online] [cit. 16.5.2018]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/vyzva-004-opz>
- 6) HORÁK, Pavel. *Role lokálních projektů v české politice zaměstnanosti: evaluační studie projektu zaměřeného na zvýšení zaměstnatelnosti zdravotně postižených osob a osob starších padesáti let*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7489-7.
- 7) HŮRKA, Petr, Petr BEZOUŠKA, Karel ELIÁŠ, Dana ROUČKOVÁ a Zdeněk SCHMIED. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1.3.2018*. 4. aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2018. ISBN 978-80-7554-132-1.
- 8) CHMURA, Milan. *Nezaměstnanost jako ekonomický a sociální problém - edukační východiska z nezaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016. ISBN 978-80-7464-858-8.
- 9) KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.
- 10) KACZOR, Pavel. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1930-2.
- 11) KOTTNAUER, Antonín. *Zákon o státní službě*. Ostrava: Sagit, 2015. ISBN 978-80-7488-079-7.
- 12) MALÝ, Ivan a Juraj NEMEC. *Možnosti zvyšování efektivnosti veřejného sektoru v podmínkách krize veřejných financí*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2011. ISBN 978-80-210-5668-8.
- 13) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV. *Podpora zaměstnanosti* [online] [cit. 16.5.2018]. Dostupné z: <http://www.mpsv.portal.cz>
- 14) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV. *Úřad práce v rámci ESF* [online] [cit. 28.5.2018]. Dostupné z: <http://www.portal.mpsv.cz/upcr/esf>

- 15) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV. *Informace pro žadatele a příjemce* [online] [cit. 15.5.2018]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/6023>
- 16) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV. *Provoz aplikace OKpráce* [online] [cit. 18.8.2018]. Dostupné z: <http://www.portal.mpsv.cz>
- 17) NOVÁK, Václav, Marek VOKOUN, František STELLNER, Marek VOCHOZKA a Robert ZEMAN. *Trhy práce v České republice po roce 1989: regionální komparace politik zaměstnanosti*. Praha: Setoutbooks.cz, 2016. ISBN 978-80-86277-81-3.
- 18) PALÍŠKOVÁ, Marcela. *Trh práce v Evropské unii: historický vývoj, aktuální trendy a perspektivy*. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-270-0.
- 19) PAVELKA, T., LÖSTER, T., MAKOVSKÝ, P., LANGHAMROVÁ, J.. *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice*. 2011. 115 s., ISBN 978-80-86175-76-8.
- 20) PERUTKOVÁ, P., HONZÁTKOVÁ, L., LOJKOVÁ, M. a KOTOUČEK, J. *Horizont 2020 : akce Marie Skłodowska-Curie*. akt. vyd. Praha: Technologické centrum AV ČR, 2016. 39 s., ISBN 978-80-86794-50-1.
- 21) POŠTA, V., MACÁKOVÁ, L., PAVELKA, T.. *Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR*. Brno. 2015. 83 s., ISBN 978-80-7261-296-3.
- 22) *Pracovněprávní předpisy: pracovní doba a dovolená, odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, náhrada za ztrátu výdělku, pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, zakázaná pracoviště; Zaměstnanost : zákon o zaměstnanosti a všechny prováděcí předpisy ; Úřady práce, odbory, kolektivní vyjednávání, ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, inspekce práce : redakční uzávěrka 23.1.2017*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-213-5.
- 23) *Pracovněprávní předpisy: pracovní doba a dovolená, odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, náhrada za ztrátu výdělku, pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, zakázaná pracoviště ; Zaměstnanost : zákon o zaměstnanosti a všechny prováděcí předpisy : úřady práce, odbory, kolektivní vyjednávání, ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, inspekce práce : redakční uzávěrka 9.10.2017*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-253-1.
- 24) PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. akt. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 280 s., ISBN 978-80-247-5608-0.
- 25) ROGOWSKI, Ralf, Robert SALAIS a Noel WHITESIDE, ed. *Transforming European employment policy: labour market transitions and the promotion of capability*. Cheltenham: Edward Elgar, 2011. ISBN 978-1-84980-256-7.
- 26) SIROVÁTKA, Tomáš, Markéta HORÁKOVÁ a Pavel HORÁK, ed. *Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií v nakladatelství František Šelé - ALBERT, 2014. ISBN 978-80-210-7149-0.
- 27) *Státní služba: zákon o státní službě po novelách, kompletní soubor nařízení vlády a vyhlášek: obory státní služby, úřednická zkouška, placené překážky ve státní službě, organizace služebního úřadu, sladění osobního a rodinného života, rovnocennost zkoušek a odborných kvalifikací, ... a další oblasti : podle stavu k 1.1. 2017*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-192-3.

- 28) ŠEBESTÍKOVÁ, Viola, Vlastimil BERAN, Jiřina KRAJČOVÁ, Veronika KŘELINOVÁ a Pavla VANDUCHOVÁ. *Daňová a sociální optimalizace ve vztahu k nezaměstnanosti v České republice*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. ISBN 978-80-248-2938-8.
- 29) ŠIMEK, Milan. *Podpora zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin obyvatel v České republice: nové přístupy a jejich efekty*. Brno: Institut vzdělávání Sokrates, 2010. ISBN 978-80-86572-66-6.
- 30) ŠVANCARA, J., *Biodromální aspekty nezaměstnanosti*. In Buchtová, B. a kol., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 187 s. Praha 2002. ISBN 978-80-247-4282-3.
- 31) TANAY, E., *Work deprivation depression*. In Bolelucký, Z., *Nezaměstnanost*. Praha 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.
- 32) TOTH, D., *Ekonomie řízení sociálního rozvoje*. Praha. 2013. In Dušek, J. a kol., *Lidské zdroje na trhu práce ČR a EU*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. 175 s. ISBN 978-80-87472-87-3.
- 33) ÚŘAD PRÁCE ČR. UPCR. *Projekty v realizaci a projekty ukončené v rámci MSK* [online] [cit. 15.5.2018]. Dostupné z: <http://mpsv.portal.cz/upcr>
- 34) VELÍŠKOVÁ, H., *Co je to diversity management?* [online] 2015. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z www.diversity-management.cz. In Dušek, J. a kol., *Lidské zdroje na trhu práce ČR A EU*. Česko Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. 175 s. ISBN 978-80-87472-87-3.
- 35) VINTRICH, E., *Několik úkazů krize*. In Buchtová, B. a kol., *Nezaměstnanost*. Praha 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.
- 36) VODÁK, Jozef a Alžbeta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Přeložil Eva KRTIČKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3651-8.
- 37) VŠB-TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, EKONOMICKÁ FAKULTA. *Ekonomická revue*. 2008. 116 s., ISSN 1212-3951.
- 38) WINKLER, Jiří a Lenka KLIMPLOVÁ, ed. *Nová sociální rizika na trhu práce a potřeby reformy české veřejné politiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5352-6.
- 39) ZAHRADNÍK, Petr. *Kohezní politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-527-5.
- 40) *Zákon o zaměstnanosti: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-501-4.
- 41) *Zákoník práce 2018: redakční uzávěrka 1.1.2018*. Ostrava: Sagit, 2018. ISBN 978-80-7488-275-3.
- 42) ZWICKER, B., *K sociologii nezaměstnanosti, 1934*. In Buchtová, B. a kol., *Nezaměstnanost*. Praha 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

Seznam zkratek

APZ – aktivní politika zaměstnanosti

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

IČO – identifikační číslo osoby

ILO – Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)

KoP – kontaktní pracoviště

KrP – Krajská pobočka

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MSK – Moravskoslezský kraj

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NoPP – Nové pracovní příležitosti

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

OZP – osoba zdravotně postižená

PvN – podpora v nezaměstnanosti

Q – kvartál (čtvrtletí)

SPZ – statní politika zaměstnanosti

SÚPM – společenský účelné pracovní místo

SVČ – samostatně výdělečná činnost

UoZ – uchazeč o zaměstnání

ÚP – Úřad práce

ÚPO – Úřad práce Ostrava

VPP – veřejně prospěšné práce

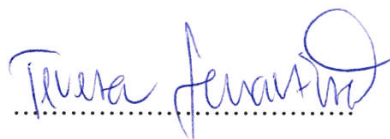
ZoZ – zákon o zaměstnanosti

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2019

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- 1) Ukázka příkladu jednotlivých funkcí, které byly využity na analýzu
- 2) Ukázka výdajů v jednotlivých letech na APZ

Přílohy

Příloha 1 - Ukázka příkladu jednotlivých funkcí, které byly využity na analýzu:

- *VLOOKUP*

Příklad: $(=SVYHLEDAT(I70185;KKOV!\$A\$2:\$B\$1637;2;NEPRAVDA))$

- *LEFT*

Příklad: $(=ZLEVA(O70186;1))$

- Odebrat duplicity

Přehled použitých funkcí:

- *AVERAGEIFS*

Příklad:

$=AVERAGEIFS(\$K\$2:\$K\$70195;\$B\$2:\$B\$70195;"M";\$D\$2:\$D\$70195;">=1.1.2013";\$D\$2:\$D\$70195;">=31.3.2013")$

- *COUNTIFS*

Příklad:

$=COUNTIFS(\$H\$2:\$H\$70197;\$A70214;\$C\$2:\$C\$70197;"Uchazeč o zaměstnání")$

Popis excel funkcí

- Funkce VLOOKUP – vyhledává v prvním sloupci vyznačené tabulky požadovanou hodnotu a dokáže vrátit hodnotu ve stejném řádku, jako nalezená hodnota, ale reálně se nachází v jiném určeném sloupci tabulky. Z překladu do českého jazyka se funkce nazývá SVYHLEDAT, kdy písmeno S znamená sloupec svisle, takže hodnoty jsou seřazený vzestupně.
- Funkce LEFT- v překladu do českého jazyka funkce ZLEVA (VLEVO). Tato funkce umí vrátit počet znaků do konce řetězce zprava doleva.

- c) Funkce AVERAGEIFS – Tato funkce umí vrátit průměrnou hodnotu všech buněk, které vyhovují více kritériím zdání. Potřebuje pro správné fungování více argumentů, tzn. více buněk pro výpočet průměru, včetně čísel a názvů, kde jsou nezbytná i kritéria ohrazení, jako oblast výpočtu apod. Dokáže určit střední hodnotu, tedy umístění skupiny čísel ve statickém rozdělení.

- d) Funkce COUNTIFS – Funkce zjistit počet hodnot odpovídající požadavkům v dané označené oblasti. Je to jednokriteriální funkce. Zde nejsou povinné argumenty v hranatých závorkách.

Příloha 2 - Ukázka výdajů v jednotlivých letech na APZ:

Tab. 3.1 Výdaje na politiku zaměstnanosti v ČR v průběhu let 2009 – 2017

rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
SPZ (v tis. Kč)	23 132 685	22 736 413	17 836 581	15 130 916	17 929 288	20 076 846	22 521 725	20 318 256	18 399 624
APZ (v tis. Kč.)	4 953 467	6 171 493	3 815 885	2 451 117	4 251 090	6 386 632	9 668 796	6 860 879	4 703 189
<u>SÚPM</u>									
vytvořená místa	20 404	26 481	13 534	11 457	22 063	32 980	51 232	25 244	16 338
umístění uchazeči	20 208	25 882	13 410	11 380	21 716	33 081	50 161	26 759	17 437
výdaje k 31.12. (tis. Kč.)	985 295	1 454 155	795 054	366 364	1 023 843	1 937 717	3 806 978	3 480 869	943 165
<u>VPP</u>									
vytvořená místa	18 309	20 961	19 903	12 758	21 206	22 567	34 541	21 137	18 287
umístění uchazeči	19 794	22 882	21 322	12 833	21 839	22 967	35 169	22 608	19 259
výdaje k 31.12. (tis. Kč.)	1 371 223	1 623 832	1 025 477	688 417	1 777 349	2 077 674	2 669 611	2 687 116	2 242 218
<u>Rekvalifikace</u>									
nově zařazení	39 831	65 453	45 521	25 199	41 438	46 454	38 078	22 548	18 174
vyřazení	37 724	67 310	46 634	22 853	39 775	40 477	44 276	23 112	18 502
výdaje k 31.12. (tis. Kč.)	388 131	582 261	316 933	146 377	301 385	343 894	380 350	269 494	174 338
<u>OZP</u>									
vytvořená místa	1 069	1 081	769	644	706	1 115	871	824	593
umístění uchazeči	1 231	1 640	1 405	817	768	1 132	1 255	899	1 187
výdaje k 31.12. (tis. Kč)	88 016	88 400	47 244	40 851	49 251	85 151	60 462	54 194	40 737
provoz (tis. Kč)	235 530	235 262	208 539	80 292	3 603	3 715	3 091	3 800	4 209
<u>dotace**</u>	x	x	x	x	x				
<u>přísp. zam. zaměst. více než 50 %</u>									
<u>ZPS***</u>	2 257 461	2 712 304	3 282 404	3 468 251	3 670 239	4 018 724	4 320 059	4 952 515	5 675 572
<u>insolvence (tis. Kč)****</u>	844 033	497 837	389 142	451 799	333 208	391 856	229 500	250 339	167 343
<u>ostatní (tis. Kč)*****</u>	922 308	1 706 141	1 195 739	864 817	1 064 894	1 930 531	2 736 479	323 102	1 239 023
<u>investiční pobídky (tis. Kč)</u>	962 965	481 442	226 899	263 999	30 765	7 950	11 825	42 300	59 500

Zdroj: ÚP ČR, 2018

Vysvětlivky k tabulce financí APZ:

* v nákladech byly zahrnuty i prostředky na provoz chráněných dílen pro ZP

** dotace zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % osob se ZP, v r. 2003 nebyly součástí APZ

***do 30.9.2004 podle § 24a) zák. č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti a od 1.10.2004 podle § 78 zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, od r. 2003 nejsou součástí APZ

****od r. 2001 není součástí APZ

***** náklady na informační materiály vydávané ÚP a SSZ, ostatní programy zaměstnanosti do r. 2005 jsou zahrnuty náklady na pracovní rehabilitace občanů ZPS a od r. 2005 jsou součástí i výdaje na programy ESF(ÚP ČR, 2018)